

„Gorjul e o regiune de surprize...” (Tudor Arghezi)

Gazeta Gorjului

revistă de cultură / apare lunar la Târgu Jiu

serie nouă / anul I / nr.11 / Noiembrie 2025 / 32 pagini / 3 lei
un proiect editorial susținut de S.C. GORJEANUL S.A.

„Un năvod de prins lumina”

un RADAR de Ovidiu MAITEC în grădinile de la FilipArtGallery

semnează în paginile revistei:

Adina Andrițoiu • Paul Aretzu • Mircea Bârsilă • Vasile Blendea • Ionel Bușe
Ion Caramitru • Valentin Chepeneag • Dorel Dumitru Chirițescu • Nicolae Diaconu
Mircea Dinescu • Nicolae Dragoș • George Drăghescu • Marius Ghica • Paul Goma
Gheorghe Gorun • Alex Gregora • Gheorghe Grigurcu • Ion Hirghiduș • Anghel Horhoianu
Ovidiu Maitec • Cornel Mihalache • Andrei Novac • Vitold Rolla Piekarsky
Ion Popescu Brădiceni • Paul Popescu • Ionel Scăunașu • Marius Marian Șolea
Gheorghe Tătărescu • Irina Ungureanu Sturza • Vasile Vasiescu

Bibliografie selectivă

(utilizată la nevoie pentru mai buna dezvoltare a textului „Brâncușologi fără umbră”)

1) Scrisoarea D-lui Ion Caramitru, fost ministru al Culturii, adresată președintelui Ion Iliescu (15 mai 2001), vezi Gazeta Gorjului nr. 11 / noiembrie 2025, pag. 4.

2) „Cuvântările” factorilor locali de decizie cu ocazia inaugurării obiectivului „WC cu destinație publică”, situat în imediata vecinătate a operelor lui Brâncuși din grădina și ea la fel de publică - din cele mai vechi timpuri (vezi Arhivele Primăriei Târgu Jiu pt. anii 1999 - 2000 și următorii).

3) Ordinul Comandantului Poliției Municipale Târgu Jiu (nr. 813 din 17 feb. 2001) cu privire la „restricționarea circulației autovehiculelor de orice fel, precum și a parcării acestora pe str. Calea Eroilor, pentru perioada 19 - 20 feb. 2001” (ordinul se va aduce la îndeplinire pe timp nelimitat)

4) Alocuțiunea dl. Cornel Andrițoiu, consilier local, pe atunci prim-vicepreședinte P.D. Gorj și șef al ședinței C. L. Târgu Jiu din primăvara anului 2000, prilejuită de aprobarea în unanimitate a conferirii titlului de Cetățean de onoare d-lui Barbu Brezianu, critic de artă (vezi, de asemenea, actele contabile ale Holdingului Eumeca Târgu Jiu referitoare la tipărirea în regim de sponsorizare a revistei L.G. nr. 1 / 2001, lansată în 16 feb. anul trecut; - acest lucru coroborat și cu punctul de vedere al dl. Petrică Nanu, primar de Târgu Jiu, pentru perioada în discuție).

5) Cuvântul ministrului secretar de stat la ministerul Culturii și Cultelor dl. Ioan Oprea, cu ocazia expunerii pentru prima dată a „Cocoșului salutând soarele” (provenind dintr-o colecție particulară nemțească). Expunerea a avut loc la Muzeul din incinta Palatului Cotroceni în după-amiaza zilei de 11 sept. 2001, (alocuțiunile președintelui și primului-ministru lipsesc, persoanele în cauză fiind reținute motivat datorită evenimentelor din America). Vezi și filmul desfășurări aceluiași eveniment expozițional la Muzeul de Artă din Craiova (director Paul Rezeanu) și la Centrul Cultural Român de la Paris (director Horia Bădescu). Din motive bine întemeiate, evenimentul la care facem referire nu a mai fost itinerat și la Centrul Cultural Român de la Veneția așa cum era programat. Păcat! (vezi polemica iscată de eveniment între brâncușologi de toată mână, derulată și în presa locală - „Opinia”, director Emilian Popescu).

6) Repertoriul formației „Sarmalele reci” aprobat de Consiliul Local, Prefectură, Consiliul Județean și Inspectoratul pentru Cultură, toate din Gorj, pentru a putea fi susținut în fața miilor de târgujieni și a eventualilor oaspeți adunați în punctul „Târgul cu fân”, cu ocazia reinaurării Coloanei fără sfârșit. (vezi, de asemenea, și alocuțiunile diversilor prilejuite de eveniment, dec. 2000).

7) Textul comunicărilor: „Brâncuși - originale, copii, falsuri” și „Brâncuși - lucrări inedite”, pe care dl. Radu Varia ar fi vrut să le susțină în cadrul Simpozionului organizat de Academia Română în ziua de 17 mai 2001 (unul dintre motivele vehiculate pe holuri, plauzibil de altfel: ordinea vorbitorilor a fost alfabetică și până la litera „V”, timpul alocat expunerilor cu microfon a fost epuizat. Asta e!)

8) Cuvântarea primului-ministru dl. Adrian Năstase, cu ocazia dezvelirii pentru prima dată a bustului „Capul lui Brâncuși”, într-o deja a doua piață gorjencească din București, purtând numele hobișeanului nostru. Din cauza absenței de la eveniment (motivată politic de chiar primul-ministru) a primarului general dl. Traian Bădescu, cuvântul acestuia nu poate fi încă consultat, copyrightul aparținându-i în exclusivitate pe perioada mandatului. De asemenea, nici eventualele scurte alocuțiuni ale prefectului, președintelui, primarului sau ale altor organe locale din Gorj (deputați, senatori, etc.), pentru simplul fapt (explicabil...) că ele chiar nu s-au mai ținut. (vezi și poza de grup „Fiii Gorjului sub Capul lui Brâncuși”).

9) Dosarul „Clonarea Coloanei fără sfârșit - realizări și perspective”, aparținând dl. Aurelian Serafinceanu, prefect de Hunedoara, acționar principal al fostelor Uzine Miniere Petroșani, viitor director al unui muzeu brâncușian de incintă (perioada primăvara-vara-toamna, anul 2001,

Fotografie de Ionel Scăunașu

loc de desfășurare Deva, Petroșani și împrejurimi).

10) Cuvântările președintelui Ion Iliescu, ministrului Culturii și Cultelor Răzvan Theodorescu și a dl. Radu Varia cu ocazia vernisării expozițiilor: „Brâncuși fotograf” și „Brâncuși - ansamblul monumental de la Târgu Jiu din perspectiva istorică”, reunite sub inspiratul generic „Lanul de găște”. Expoziția a fost găzduită în Foaierul tapiseriilor de la Teatrul Național București (director general Dinu Săraaru), curatorul acesteia fiind Mariana Nicolesco, concepția afișului - același Radu Varia, ilustrația muzicală J. Răducanu. (vezi și Arhiva vorbită a revistei „Lumea gorjencească”, raftul 6, poz. 3b). De menționat că încă se mai speră a se găsi foaiere adecvate expozițional în orașele Craiova și Târgu Jiu pentru a putea itenera expoziția cu aceleași alocuțiuni agreeate deja.

11) Cartea de muncă a numitului Florin Cărciumaru pentru perioada de vară a anului 1975, când se crede că ar fi desfășurat o activitate productivă pe șantierul de Restaurare al Coloanei fără sfârșit (vezi Ion Caramitru, conferință de presă la Ministerul Culturii, vara 2000). De asemenea, agenda de lucru a primarului de Târgu Jiu Florin Cărciumaru, perioada tr. IV 2000, pentru anul 2001 (zi și noapte) și pentru bună parte din tr. I, 2002).

12) Cuvântările câtorva români de pretutindeni ocazionate de dezvelirea pentru a doua oară a bustului „Capul lui Brâncuși”, spânzurat de data aceasta pe unul din zidurile culturale din capitala Republicii Moldova, țară vecină și prietenă. Cu aceeași ocazie brâncușologul-fotograf Vasile Blendea a expus cu succes de public poze colorate din zona-i natală.

13) Expoziția-simpozion „6 lucrări de tinerete?”, organizată de Fundația „Familia Brâncuși” & Co la Biserica Mavrogheni și la Casa Americii Latine. Curator: expert în artă și hermeneut Lucian Radu Stanciu (vezi filmul documentar reflectat de „Gazeta de Gorj” din epocă - martie 2001, director și reporter totdeodată Ovidiu Popescu).

14) Filmul manifestărilor prilejuite cu ocazia donării de către statul român orașului Paris a unei „Rugăciuni” de

C. Brâncuși în copie, așezată la vedere cu tot fastul sub scările elegante ale noii stații de metrou „Medeleine”. (vezi ecurile acestui act cultural pur românesc reflectat în paginile de început de mileniu ale presei franceze).

15) Poveste deportării (cu titlu definitiv) a „Domnișoarei Pogany” (vezi scrisori, alocuțiuni, presă, acte & meserii vamale, justificări tardive, sponsori etc., anii 2000 - 2001 și următorii)

16) Dosarul „Exerciții de admirație”, cuprinzând eventuale încercări ministeriale (de stat sau private) în a achiziționa eventuali „Brâncuși noi” disponibili pe piața de profil. (vezi alte alocuțiuni ale ministrului Culturii și Cultelor Răzvan Theodorescu și Monitorul Oficial (viitor), partida: declarație de avere Adrian Năstase).

17) Colecția ziarelor „Opinia” și „Săptămâna Culturală” și a revistei „Literatură”, anii 2000 - 2001 (vezi și actele financiar-contabile ale paginilor de cultură pentru perioada amintită ale sus-menționatei foi).

18) Arhiva manifestărilor cultural-educative desfășurate cu ocazia unor lansări de carte de profil preponderent brâncușian:

a) „Pace și Bucurie cu Brâncuși” - argumente pentru o dimensiune creativă, de Calinic Argatu - Episcopul Argeșului și Muscelului, editura Dacia, Cluj Napoca, 2001, aproape... 39 pag., f. p., format de buzunar, tiraj neprecizat.

b) Mihai Eminescu - „Lucașăru”, ediție critică de N. Georgescu, ilustrații după „sculpturile hiperionice ale lui C. Brâncuși, acum descoperite”. Sculpturile reproduse în această carte au fost descoperite și expertizate în anii 1995 - 1999 de Lucian Radu Stanciu. Această carte de inimă n-ar fi putut să apară fără contribuția financiară și inițiativa culturală a firmei ROMSIT SA. Și a domnului diplomat ing. Cornel Boteanu, posesorul sculpturii lui Brâncuși „Madona”. Coperta 1-4 reprezintă sculptura „Eminescu”, cap (aprox. 1900), gips de C. Brâncuși. Dimensiuni : h=58x46x41cm. Pe coperta a II-a un text de N. Georgescu: „de la antumele lui Eminescu la postumele lui Brâncuși”. Editura Floare Albastră, 1999, f. p., tiraj limitat la 1000 de exemplare.

c) „Anul 2000 și Eminescu”, autor deputatul gorjean de Călărași Dumitru Bălăeț, cu 4 pag. „Despre Eminescu și Brâncuși” și coperta I-a reprezentând „Bustul lui Eminescu” de C. Brâncuși, editura D.B.H., anul 200, f. p., tiraj neprecizat.

d) „Brâncuși înainte de Brâncuși” și „Apocalipsa după Brâncuși” de Grid Modorcea, editura Semne 2000 și 2002. (vezi și „Mort după America” de același, în capitolele ce fac referire la Brâncuși).

e) „Brâncuși în căutarea formelor”, vol. 1. „Noi orientări ale cercetării formelor de Victor Crăciun și Lucian Radu Stanciu”, editura Semne 2001, cu o prefață de Vlăduț Ionescu - tipărită cu distinsa contribuție a d-lui Bassam Al Razem, om de afaceri, acum și cetățean român - care e rugat peste toate să se considere apărătorul cercetărilor prezente și viitoare privind creația lui Brâncuși (fără comentarii...). Apariția cărții s-a făcut cu sprijinul „complex” oferit de firme ca: Romsit sa., Delta telecom sa., Dunărea sa., firme în organigrama cărora sau pe statul de plată până și portarii au grade și sunt brâncușologi cu ziuă.

Și a fost Anul Brâncuși 125. S-a terminat cu „marea trănăneală”. Începe, evident, Anul Caragiale... La bună vedere!

Vasile VASIESCU, 2002

PS.

Întărm în Anul Brâncuși 150. Deocamdată n-a luat nici cuvântul. Nici măcar Președintele. Suntem într-o dulce așteptare. Nu ne rămâne decât să contabilizăm faptele. Vorba cântecului: „Vom trăi și vom vedea”...

„Admirație sau iubire?”

Cu atât mai elocventă poate fi prezența lui Dumnezeu, cu cât se manifestă sub aparența absenței Sale. Oarecum similară emoției estetice produse de conotațiile care nu apar la prima vedere ale unui text complex.

Tristetea subtilă a unui vis, posibil mai apăsătoare decât un coșmar.

Scrie pentru el însuși, după cum a mărturisit, nu pentru lume. A.E.: „Și dacă am socoti contrariul?” Atunci am presupune că lumea se află în el însuși.

„Senzația provocată de afirmația mea că Buddha, Zarathustra, profeții evrei *sunt contemporanii noștri*, în sensul că problemele puse de ei sunt încă ale noastre. Când se studiază aceste religii, nu se face «erudiție» - ci se înfruntă problemele filosofiei de «astăzi»” (Mircea Eliade).

Spaime. X se teme de Celălalt, Y se teme de sine însuși.

Senzație intimă de angajat al propriei persoane, unul lipsit de punctualitate, delăsător în momentele decisive.

A.E.: „Răul riscă a te înșenunchia, Binele riscă a te epuiza, amice?”.

A.E.: „Răul, imprudent desigur, dar nu la fel ar putea și Binele?”.

Ciclotimicul X se lamentează în aceeași măsură de neîmplinirea și de împlinirea sa.

O zi ultraînșorită, cu frunzare bogate, cu fructe coapte așezate pe tarabele azurului, cu o adiere de vânt subtilă aidoma unui parfum, o zi „cu de toate” care se dorește provocator. Dar care îi va fi urmarea?

„Acel dor adânc care-și găsește expresia în arta tragică și care motivează iubirile și temerile cele mai arzătoare pe care le avem pe-această lume: dorul de mântuire, jindul după acea binecuvântare care ne alină vina. Experiențe-limită precum îndrăgostirea, însănătoșirea după o boală, faptul de a deveni părinte și venerația resimțită în fața creațiilor sublime ale naturii ne dau un licăr al acestei binecuvântări. În astfel de momente, ne aflăm în pragul transcendențialului, aspirând la ceea ce nu poate fi ajuns sau cunoscut. Iar lucrul la care aspirăm, pentru că ne promite mântuirea, trebuie înțeles în termeni personali. E sufletul lumii, persoana întâi singular ce i-a vorbit lui Moise dintr-un rug aprins” (Roger Scruton).

Prostrația în fața unor clipe care nu ne caută și pe care nu le căutăm, una din stările noastre curen-te.

„Este surprinzător că, tot frecându-și mâinile, mai are timp să și scrie” (Ernst Jünger).

Unele aspirații ale tale care au fost atinse cu dificultate și nu o dată cu întârziere, pot lăsa o umbră aidoma unei neîmpliniri continue. Puterea obstinată a neîmplinirii.

Cea mai somnoroasă vietate este râma care poate dormi neîntrerupt trei ani.

Vis s-ar zice împlinit cu vârf și îndesat pe care nu mai suntem dispuși a-l recunoaște ca atare, topit în real cum zăpada.

„Nu reușesc să scriu ceva bun decât atunci când iau atitudine critică față de ceea ce lucrez, temându-mă chiar de o virgulă de prisos ori rău pusă care m-ar putea face ridicol” (Jules Lefèvre).

„A.E.: „O nuditate morală putând fi impudică aidoma celei fizice.”

„Trăim astăzi (fie și în manieră distrată, absentă cu care ne-au obișnuit mijloacele de comunicare în masă) propriile noastre terori ale sfârșitului; am putea spune chiar că le trăim în spiritul lui *bibamus, edamus, cras moriemur*, celebrând sfârșitul ideologiilor și al solidarității în vârtejul unui «consumism» iresponsabil. Astfel, fiecare dintre noi se joacă cu fantasma Apocalipsei și în același timp o exorcizează; cu cât o exorcizăm, cu atât se amplifică teama noastră inconștientă față de această fantasmă, pe care o proiectăm sub forma unui spectacol sângeros în speranța că astfel va deveni ireală. Forța fantasmelor stă însă tocmai în irealitatea lor” (Umberto Eco).

Așa-zicând sinceritatea obiectivă a elementelor lumii anorganice. Onestitatea lor exemplară.

X se destăinuie propriei persoane, nu fără teamă de indiscreția acesteia.

A.E.: „Destin. Solitudinii, factor nativ, lui X i-a co-respuns marginalizarea, factor social. În regulă, amice, nu-i așa?”

„Un studiu realizat la Universitatea din Melbourne a arătat că «o pauză de verde» (contemplarea de arbori, grădini sau livezi) care să dureze 40 de secunde e suficientă pentru o dinamizare radicală a procesului intelectual. Mai ales cei ce muncesc pe calculator pot utiliza cu folos acest medicament. Explicația? «Natura îi fascinează pe oameni, are un efect relaxant asupra lor, fără ca ei să fie nevoiți să se concentreze. Un dar ceros», explică cercetătorii australieni” (*Asul verde*, 2023).

Amintirea: un trecut transferat în prezent, devenit un prezent permanent.

„În baza cuvântului lui Dumnezeu, a crede ceea ce nu vedem, înseamnă a fi chemați să vedem, într-o zi, ceea ce am crezut” (Monseniorul Vladimir Ghika).

A.E.: „Credința în Dumnezeu aidoma momentelor de inspirație ale unui scriptor”.

Aerul mistic al unei „stări de bine”, când aceasta nu are un motiv aparent.

Spiritul stimulat de o insuficiență minoră a zilei cum de un leac homeopatic.

A.E.: „Simplă întrebare. De ce rugăciunea îndestulării acestei vieți pare artificială, de ce rugăciunea nefericitului pare damnată?”.

„Roma este multiplă: Roma monarhică în sepia și linii punctate nu este Roma republicană, care nu este Roma imperială bahică. Veți fi remarcat probabil că Roma republicană este favorita mea. Acea Romă este a țaranilor care fac război și care, când îi obligă anotimpul, pun spada deoparte apucând coarnele plugului, înainte de a relua armele când a venit ora să se întoarcă la luptă. Acea Romă este deci frugală și austeră, sobră și lipsită de artificii, ascetică și aspră; ea este de asemenea morală” (Michel Onfray).

„Pisicile sunt de o onestitate absolută; spre deosebire de oameni, ele nu își ascund niciodată sentimentele” (Hemingway).

Loc în care ani în șir, aproape zilnic, dădeam de mâncare unui câine. Acum cu iz de cavou.

Preaposibilul caracter profilactic al unei neîmpliniri față de ceea ce va urma la o scară majoră?

Tandrețea clipelor pierdute cu nimicuri inofensive, aidoma unei senzualități a spiritului.

Să fie comicul un efect al satisfacției sau al insatisfacției spiritului? În pofida unor aparențe, mai curând al insatisfacției, ilustrând momentul „când se ridică bariera râsului contra unui sentiment de oroare” (André Breton).

„Tăcerea: sigiliu pe un abis” (Monseniorul Vladimir Ghika).

Îmi revine în amintire un moment defel lipsit de importanță pentru subsemnatul al relațiilor cu Blaga, pe care nu știu de ce nu l-am notat până acum. Mă preumblam cu marele om, pe la amiază, dinspre Biblioteca spre centru.

La intersecția cu o stradă aflată pe stânga, făcusem un pas spre a o traversa, fără a-mi da seama că venea de acolo o mașină. O clipă era hotărâtoare pentru a se evita un foarte grav accident. Blaga m-a tras puternic de braț, posibil salvându-mi viața.

„Caudel. Acest bătrân hulpav năpustindu-se la sfânta cuminecătură ca să se îndoape cu onoruri... Jalinic!” (Camus).

Ecoul unui dezastru concurând cu acesta.

Misterul pe care nu-l luăm în seamă al lucrurilor socotite banale, repetitive, fastidioase, conținând germele misterului pe care-l urmărim în cele pe care le considerăm excepționale.

E un punct de plecare precum startul unor alergători numeroși la început, din care se detașează câștigătorii.

Numele proprii asemenea unor timbre poștale pe pelicula memoriei.

„Ei nu știu că sunt într-un fel specialist în problema lor principală - cea a imaturității - și că întreaga mea literatură îi este familiară.

E paradoxal că, în America de Sud, un scriitor ca Borges, abstract, exotic, nelegat de grijile lor, este preamărit, iar eu nu am decât o mână de cititori. Un paradox care încetează să mai fie unul atunci când se ține seama că Borges este pentru ei prilej de mândrie în Europa. Cu mine nu se pot lăuda pentru că eu sunt polonez, nu sunt *valor nacional*” (Witold Gombrowicz).

A exagera înseamnă a nu avea suficientă încredere în sine, identic la prânz, în libidou, în expresie.

A.E.: „Să reprezinte oare poezia o erezie, astfel cum au socotit-o asceții, o scădere a spiritului, în vederile lui Platon?

Prin dezarticulare și multiplicare fără frâu să i se apropie grabnic sfârșitul, astfel cum a presupus Hegel? Sau îi e sortită o epocală resurrecție, așa cum se străduia a mă convinge V.L.?”

Invidia, o vicioasă recunoaștere a inferiorității proprii. Un masochism.

Ion Caramitru

din ciclul „*scrisori contra naturii*”

Dragă Domnule Președinte Ion Iliescu

Nu mică mi-a fost mirarea, citind ziarele sau privind la televizor, când v-am aflat părerea de președinte al tuturor românilor în privința Coloanei fără sfârșit și restaurarea ei recentă.

Vă cunoșteam destul de bine resursele de imaginație încă din 1990, atunci când vă comparați cu Allende și destinul lui și, mai ales, în interpretarea revoluției române anticomuniste care, paradox istoric, v-a propulsat în funcția pe care o ocupați și astăzi.

Reducerea la absurd e o cale logică pentru a analiza mersul opintit al personalității în istorie.

Ceea ce mi se pare amuzant este că părerile exprimate de Dumneavoastră cu ocazia declanșării „Anului Brâncuși” nu se referă la cotele apelor Dunării sau la cotele de risc ale râurilor ieșite din matcă (domeniu oarecum cunoscut Dumneavoastră), ci chiar la suportul științific, economic, istoric, și estetic al unei capodopere a artei universale semnată: Constantin Brâncuși.

Mărturisesc că mi-a trebuit destul timp a înțelege până la capăt care au fost resursele de energie și voință ale „pupilei” Dumneavoastră, domnul Radu Varia, cel care v-a convins să vă implicați atât de ingenuu în 1996 la demolare și în 2001 la constatare vis-a-vis de frumoasa operă de artă.

Mi-amintesc cu veselie de interesantele controverse pe care le-am avut cu Dumneavoastră în trecut, și public și privat, privitoare la revoluție, la securitate, la rege și republică și încă la multe altele, care astăzi îmi dau sentimentul confortabil că am avut dreptate.

Aștept ziua când, peste zece ani (cum ați declarat!) veți asista la demolarea Coloanei (în vederea noii restaurări - cum iarăși ați declarat!) pentru a constata „arbitrariul politic” și „ignorare actelor de știință” care au contribuit (după Dumneavoastră) la restaurarea greșită a operei lui Brâncuși.

Eliberat atunci de povara funcției pe care o aveți acum veți putea privi senin ce înseamnă, când românii știu și vor, să realizezi o operă durabilă. Veți putea simți și ce satisfacție îți dă sentimentul datoriei împlinite și a lucrului bine făcut (după cum declar!)

Personal, vă voi permite, cum vă permit și astăzi, să tunăți și să fulgerați contra celor care și-au bătut joc de Coloană. Care au demontat-o inconștient și criminal. Care au dorit înlocuirea a trei părți esențiale din original. Care și-au propus să se îmbogățească de pe urma unei escrocherii. Care continuă să vă folosească drept paravan pentru propriile lor interese.

Am să vă aduc atunci, așa cum părinții nu uită să le dea pachetelul copiilor la școală pentru gustarea din recreația mare, dosarele nesfârșite ale ex-

pertizelor, proiectelor și programului de restaurare „în situ” al Coloanei. Vă voi aduce și rapoartele zilnice ale restaurării propriu-zise, avizele comisiilor de specialitate, ale Băncii Mondiale, ale Fondului Mondial al Monumentelor, fotografiile și filmele, dar și buletinele meteorologice ale celor 47 de zile necesare lucrărilor.

După ce veți reuși să înțelegeți ceva din toate acestea, vă voi întoarce privirea către cer de unde Dumnezeu ne-a făcut cu ochiul, a oprit furtuna, a încălzit mâinile și fierul și ne-a lăsat să înălțăm Coloana chiar înainte de Crăciun.

Ar fi cazul să-i mulțumiți, așa cum am făcut-o cu toții, dar mai ales oamenii din Gorj, pentru minunea la care El ne-a fost părtaș.

Și să-i cereți iertare!

Până atunci vă doresc ca anii următori ai Puterii Dumneavoastră să fie dominați de voința Lui.

Să duceți până la capăt ceea ce în aceste zile pare a fi doar un gest politic partizan.

Aș dori să vă pot ierta pentru toate în ziua în care, așa cum au mai făcut-o și alții prin alte locuri, îl veți invita pe regele Mihai să-și reia locul pe tronul României.

Ăsta da, gest politic de reconciliere!

Abia atunci cred, în naivitatea mea, veți putea socoti că n-ați petrecut degeaba prin culisele Puterii.

Mircea Dinescu 75

Toamnă electorală

Parcă-s o bostană cu plămâni spârți.
Geaba număr zile: joia muri marți,
Sâmbăt-am pierdut-o vineri la un târg,
miercurea-i o fată tocmai dată-n pârg
ce-a visat că-i cloșcă într-o zi de luni
când bătea covorul popii, cu păuni.
Și bisericuța s-a uscat pe vrej,
în salam nechează caii din maneaj,
iar la primărie filosofi dezbăt
dacă Sfântu' Așteaptă-i de la noi din sat.

Spovedanie

Sunt gol de sentimente ca o biserică, toamna,
cînd nunțile toate s-au vestejit
și-o veche iubită se joacă de-a doamna
cu șeful ocolului din Maglavit.
E-un schimb valutar între grauri și berze
și-un stol de țărani cu accent englezesc,
ce-și plimbă la braț dolofanele verze...
Dar brusc plopii morți cînd te văd înverzesc

Metamorfoza eroului

Cu firea mea întoarsă, de-absent nevinovat,
am coborît din trenul în care n-am urcat
și toți aplaudacii căzură în delir
că am avut curajul să fug din cimitir.
Mi-așa de silă de rolul meu funest
de veșnic gică-contră al țărilor din est
ce-și bate cu ardoare același cui în talpă
zicînd că alba-neagra nu e destul de albă,
că-n sunet de fanfară m-am cățărat pe scut
să fiu c-un sfert de normă erou necunoscut.

Simt că-s pîndit de-o muscă

Simt că-s pîndit de-o muscă în fiecare vară
pe malul unui fluviu unde eu trag la jug,
Mă gîdilă, mă pișcă, mă pupă, mă măssoară,
ca un dulgher fătarnic la proba de coșciug.
Sigur că-i altă muscă, din stirpea lor de muște,
dar nici eu nu-s același, mai fomf și mai

scîrnav,
presimte ea în mine duhoarea de moluște
din care izvodește tot neamul nostru brav.
Poate că sîntem rude și ne-am găsit acuma
și d'ăia mă invită la veselul ei danț
și fără să-și dea seama că s-a-ntrecut cu gluma
mi-alunecă-ntre fese ca un bețiv în șanț.
Fiindu-mi verișoară o las să se desfete
și să se îmbăieze ca-ntr-un castron cu fragi,
c-o să mă-nalț la ceruri și o să-mi ies din ghețe
cînd vor gusta din mine feciorii ei cei dragi.

Probă de pantof

Nu ne-am văzut, iubito, aproape de un veac,
măimăța amintirii coboară din copac
și-ncearcă înc-o dată să se transforme-n om.
N-are curaj și parcă i-aș da un gît de rom.
Eu te-am pictat pe vremuri cu sînge confratern
și mi-am uscat tabloul la flăcări, în infern,
să simți că arde-n mine același soi de foc
ce lasă-n urmă numai cenușă de noroc.
Parcă aș fi mașina străveche Molotov,
probează-mă că poate ți-e dor de-un alt

pantof
găsit din întâmplare în tîrg, la vechituri,
probează-mă cît nu mă destram la cusături!
O fi murit în tine eleva de liceu
care ducea în lesă fantoma unui leu
brusc preschimbă în șoricar fricos
cînd fulgerînd ți-ai dat ciorapii jos?!
Mai simt și-acum arsura acelei nopți de mai,
din domnul Macedonski întruna recitai,
n-aveai privighetoare în casă, nici clavier
și mi-ai șoptit, cu milă, să-ți cînt din trandafir.

Recurs la o afirmație din Pateric unde trupul e numit de călugări „fratele porc”

Săru' mâna, trupul meu,
că m-ajuti cînd îmi e greu,
că mă laș fără chirie
chiar la tine în chilie.
Mulți greșesc întru Hristos,
că e trupul păcătos,
Nu e trupul, ci e firea.
Nu în carne e rîvnirea.
Nu jigni ochiul că vede,
duhu-i rău, că se repede.
Cum s-o dreg și cum s-o-ntorc?!
Sfletu-i fratele porc!

La raze

Azi m-am trezit în gară c-aștept pe nu știu cine
și a sosit chiar mama disprețului de sine
uimită că peronul zăcea pe partea stîngă
„Ești tot marxist?!” îmi zise. Și începu să plîngă.
Mi-era și mie milă și cu jenă
mărturisii că poate mi-am tras marxismu-n venă
și că-n maseaua minții o lipsă de ivoriu
mă îmboldește zilnic să fug din sanatoriu.
Au încercat să-mi facă transfuzii cu valută,
excursii cu Gorgona - să o seduc pe plută,
să-i pun pe moațe părul și clisme cu parfum
să îi dispară damful barăcii de consum.
Dar cînd m-au dus la raze au constatat, șacalii,
că n-am organul mistic și scump, ca dom' Becali.

Argonauți ținuți în carantină

Oricît îți este moartea de fidelă
înșeal-o des și vezi să nu te-observe!
Natura-i vraiste: vulpea la pubelă
citește etichete de conserve.
Și-n portul unde pieptănînd berbecii
argonauți chiar scoteau pepite,
acum ne-mbie cu măslina grecii
și cu barbunii sfîrîind pe plite.
Iar noi îți din neamuri mai barbare
ce se-azvîrleau cîntînd în vîrf de lance
ne aruncăm orbește pe mîncare
visînd la lîna sfintei fofoloance.
Popoare mici pitite-n debaraua
și în subsolul unei noi istorii,
vindeți-ne, cu doar un leu ocau
măștile vieții noastre derizorii.

Poet rus pe masa de operație a festivalului de literatură de la Trieste

Să practici meseria de rus în Europa
c-o aventură tristă, aproape de coșmar.
Cu-aghiazmă ne-ncepută te spală taica popa
și felcerul, la vamă, îți dă cu clor și var.
„Cît Putin ai în sînge? Pașol la analize!”
Parcă învie zidul distrus de Gorbaciov.
Dacă am iaht? Sau barcă? Dacă-am păpat devize
sau dacă am vreo muscă strivită în ceaslov?
Dacă-l cunosc pe-un gangster pe nume Dostoievski,
care la Baden-Bade 's făcu averea praf?
Dacă n-am icre negre-n stilou și alte chestii
ascunse-n cur, drept care, „pașol na tomograf!”.
Dacă n-am vreo gagică spioană la Odessa
care mi-a scris mesajul secret „liubimii drag”
și dacă străbunica nu e cumva contesa
ce l-a trimis pe Lenin să doarmă în coșciug?
Dacă nu mi-e rușine că m-am născut pe Volga?
Și să declar că n-o să mai practic cazacioc!
Dacă-am curtat o damă-n Triest pe nume Olga
care în tinerețe purta mustați și cioc?
Că, dacă-mi va fi jenă să scriu în limba rusă,
mă vor trata cu grijă să scap de-acest complex.
Și doctorul își scoase un bisturiu din trusă:
m-a operat de țară, de mamă și de sex!

Balada liber cugetătorului invitat la masă de Dumnezeu

Albina care-și duce polenul pe picioare
și cu inconstiență înseminează flori
răscumpără copilul ivit din fată mare
că n-a-nvățat la școală că ești născut să mori.
Noroc că bietul Lazăr zăcea pe-o rogojină
nu în coșciug de cedru, greoi și cu furnir,
c-ar fi umblat o viață împovărat de vină
cu cheresteaua-n cărcă - pașolnaia Sibir!
Ușoară fie moartea, de-a pururea ușoară,
ca o cămașă roasă de mult prea mult purtat,
dacă te legi tu singur cu piatra ca de moară
a dragostei de sine, nu o să mori în pat,
ci-ntocmai precum pruncul zvîrlit de viu
din scaldă

că felcerul și moașa și popa erau beți,
te vei trezi ca Tolstoi într-o micuță haltă,
unde te-așteaptă Domnul cu ceai și

cu pesmeți.
Și cum o viață-ntreagă te-ai cam ferit de Dînsul,
făcînd-o pe galantul liber cugetător,
în poala Sa bătrîna o să te-apuce plînsul.
Hai, șterge-te cu fața de masă-a unui nor!

Un ultim fum din chiștocul lui Karl Marx

Iar azi! Un azi continuu, fără un pic de mîine,
de parcă ne născurăm castrați de viitor.
Cînd să înșfac covrigul din coada altui cîine,
văzui că e același: mai surd, mai berc, mai chior.
Hamal de lux în filmul cu greaua moștenire,
am dus-o-n cărcă până m-am abătut din drum
să vîr măcar un deget de răsfoit psaltire
în bolul cu dulceață-al ideii de consum.
Visam să-mi sară-n chică numai păduchi de aur
de la cerșetorimea bogată din Paris,
dar am văzut că până și bietul Minotaur
rupea bilete-n grota unde era proscris.
Și lov, producătorul de bube clasa-ntîia
avea juma' de normă în gang la Notre-Dame,
nu suferea prea tare că s-a scumpit tămîia
că Eva cîntă dulce la frunza lui Adam.
Prorocul Marx plecase și el la vînațoare
de tineri fără noimă dormind în Gare de l'Est,
m-am prefăcut că nu-l știu și ca din întâmplare
i-am ridicat chiștocul și l-am fumat pe șest.

Paul Popescu

Discurs pe o carte poștală

Vorbeam la telefon până când ne uita Dumnezeu...
-„Hai să trăiești, bă, nea Popescule!”, era deja o formulă de întâmpinare pe care sculptorul o agreea, gândindu-se cu ușoară nostalgie la vremea când la ușa atelierului de la Târgu-Jiu oprea mașina neagră a primăriei și din ea cobora cu protocol chiar șeful instituției cu pricina: „Hai să trăiești, bă, nea Popescule!” Aveau nevoie de el...

S-a luat din scurt cu viața, de dimineața până noaptea târziu, a lăsat urme peste tot pe unde a trecut, a făcut case ca lumea, i-a învățat carte și meserie și pe alții, a avut prieteni. A avut și dușmani cu care s-a purtat de cele mai multe ori cu o dezarmantă indulgență. La fiecare proiect a intrat în mod inevitabil într-o concurență profesională cu toți ceilalți, de fiecare dată ocupând poziții onorabile, stârnind ușoare orgolii. A fost și a rămas un solitar de-o onestitate imaculată, imparțial și cu patima onoarei. A fost un bun camarad și un prieten adevărat.

A fost?

Poate dintr-o premoniție nedeslușită s-a crezut invulnerabil și s-a luat la trântă cu viața într-o luptă prea dreaptă, încrezător în steaua-i singură și enervant de luminoasă. A ars ispășind după canon...

Vorbeam la telefon și împărțeai mai mereu dreptatea. Și cu ce te-ai ales? Ți-a fost foarte greu în ultimul an, ai pățit de-adevăratelea în Săptămâna Mare, ultimele Sărbători ți-au fost potrivnice, apoi te-ai cerut iar la spital, agățat de-o ultimă nădejde... Telefonul nostru de pe urmă ne-a fost întrerupt brusc, fără milă și fără speranță.

Dragă prietene, în Amintire, îți trimit cu poșta de seară câteva pagini

razlețe din jurnalul în care am desenat pentru tine, cât de frumos m-am priceput, felii din viața pe care ai petrecut-o dimpreună cu noi.

Zbaterea ta va continua și în lumea în care te-ai dus.

Fie-ți memoria binecuvântată!

Au trecut anii. La anu', în noiembrie, va fi împlinit... 65 de ani și vor fi deja... 5 de când nu mai e printre noi. Trebuie să-i marcăm cumva Amintirea, așa cum am și promis de altfel, și să-l omagiem printr-o expoziție „între prieteni”. Măcar din cinci în cinci ani... Ar mai fi rămas niște lucruri promise deja: o stea pe Aleea personalităților și numele străzii pe care a locuit în Târgu Jiu. Doar atât!? Sunt însă câteva probleme juridico-administrative. Aleea personalităților e deocamdată... istorie (*Atenție, se lucrează!*), iar pentru numele străzii lui e deja o „listă scurtă” în atenția celor în drept. Să mai vedem... N-o să fie ușor. Chiar deloc. La noi nu e simplu nimic...

Închipuiți-vă, de exemplu, că nu avem metodă, că nu știm cum, că n-avem voie, că n-avem „pârghiile necesare” sau nu ne interesează și nu suntem în stare „să eliminăm cu acte-n regulă” un stâlp de iluminat stradal, rămas ca din întâmplare „să vegheze întru eternitate”, așezat conform planurilor „inițial aprobate” chiar între soclurile Tătăreștilor, altfel ctitori și ei ai orașului nostru și pe care „i-a ridicat la fața locului” în bronz chiar sculptorul nostru. Și cu câte probleme!...

Până atunci... să avem grijă de Lucrările lui din piatră și marmură cu care a împodobit orașul (neapărat purtând, mai nou, obligatoriu, casca de protecție) și să punem cât de des flori la statuia lui Eminescu și la cea a Arethiei și a lui Gheorghe Tătărescu gândindu-ne, cum altfel?, și la el. Măcar atât! (v.v.)

Nicolae Dragoș

Destin

Destinul, mai presus de om,
Învinge fulgere și încă,
Paradoxal, în ceasul tainic
Îmbracă-n lacrimi chiar ș-o stâncă.

E la-nceput izvorul

E la-nceput izvorul, apoi urmează râul,
Nimeni, pe mersu-i rege, nu-i poate prinde frâul
Ce-ar umili mișcarea prin vagi înstrăinări.

E la-nceput izvorul. Iar marea e la capăt
Și fluviul, ca-n oglindă, i se zidește trunchi.
Drumul, trăit sub stele, parcă-l închide-n lacăt
Acolo unde fluviul visează în genunchi.

Destinul

Nicicând nu-ntoarce râul la izvoare
E-n depărtare steaua lui polară
Sub sălcii, calm, plângând răcoare,
oglanda bolții veșnic o măsoară.
Nicicând nu-ntoarce râul la izvoare.

Neliniștea-i alungă-n depărtare,
În urmă-i locul unde-o căprioară
În unda rece tremurat răsare
Pecete buza dăruind să-l doară,
Neliniștea-l alungă-n depărtare.

Și vine țarmul unde-ncet dispare
Cum visul e sortit în vis să moară.
Doar stelele-i mai deslușesc în mare
Fiorul scris demult de-o căprioară.

Și vine țarmul unde-ncet dispare.

Rănit de țarm, în valuri blând răsare.

Casa poetului

Cuvintele sunt patria poetului
Locuiește-n ele ca-ntr-o casă la țară
Străveche, liniștită,
Unde respiră miresmele trecutului viu
Sub nemărginita boltă a cerului,
Ocrotitoare marginilor lunii.

Clipa sfântă

Aștept cu însetare clipa sfântă
Atunci cuvântul nu vorbește, cântă.

Parcă prin trestii poartă dorul vântul
Și-un duh se-ngemănează în cuvântul
Ce viața-n litere, -n silabe-o soarbe,
Desferecând-o-n legănări de harpe.

Din flăcări și din aburi de cuvinte
Crăiese vin cu pasul lor cuminte.

Prefac cuvântu-n corn de vânătoare
Și chem sub raza lunii căprioare.

Pădurea toată de povești flămândă,
În clipa rară, orga sfântă cântă.

Cuvinte leagăn și cuvinte dor
Par aripe spre invizibil zbor.
Sunt doar un fluier sub puterea lor.

Fântânile

nemilos cade soarele în lujerii florii...
demult petalele pulbere sunt.
Fire de iarbă, pustii invalizi ai naturii,
senin își uită viața sub seceta neodihnită.

Tremurând pe lângă umbra pietrelor,
Ca-ntr-un mormânt tăcut, ciutura
Spre-adâncuri trudnic caută speranțele răcorii.

Veșnicia o măsoară cumpăna fântânii
Sub unghiul miezului de vară
Învăpăiat până la tipăt.

Metalic scrâșnet urcă prin ciutura fântânii...
Destinul refuzat îl află repetat, purtând către
lumină

Tristețea goală-a unui drum învins.

Să rupi râvnitul drum către răcoare
Pentru povara setei ce-a învins un timp trcut?
Din nou coboară ciutura-n adâncuri,
Cândva, din nou, se vor ivi izvoare.

Când seceta a scris menirea lor,
Fântânile-s născute să învingă.

Vechi îndoieli

Vin cu sfiala-ntâiei din sfieli
S-așez în rânduri vechile-ndoieli.
Trupul hârtiei moale, pur, tăcut,
Parcă-ntr-un vis pierdut l-am mai văzut.

Scriu un cuvânt cu temere, cu grabă,
Abia născut mă-ntreabă din silabă
cam câte nopți și zile-s de chemat
Spre-a fi trăit cuvântul întreg și-adevărat.

Ce să răspund când stropi de ploaie grei
Cad litere direct din ochii mei?

Cuvântu-și este sieși nimb și cerc.
Cresc fluturi din hârtie și tainele îi șterg.

Apartenență

Mâna-i a mea și scrie vorbe-n dungă,
Cuvântul e al Tău și-ți aparține.

În timp ce timpu-n ritmuri se alungă
Cu focul din cuvânt lovește-n mine.

Cuvântul

Cuvânt zidit în sunet. Ce muzică celestă,
De parcă piatra-și schimbă țăriile-n văzduh,
Ori pasărea își poartă spre înălțimi, modestă
Neântrecutul cântec-visarea unui duh.

Lumina adormită, cum floare, își deschide
Petale noi să prindă în umbră vie gândul.
Din litere de stâncă și litere lichide
Dând sunetului chip își află chip cuvântul.

Ca trupul între două aripi
E depărtarea între noi
Ca trupul între două aripi
Ca marea între două ploi.

Clepsidra cu dragoste

De-a soarele
în ploaie nevăzută

de-a ploaia
fără asfințit

de-a frunzele
de-a păsările serii

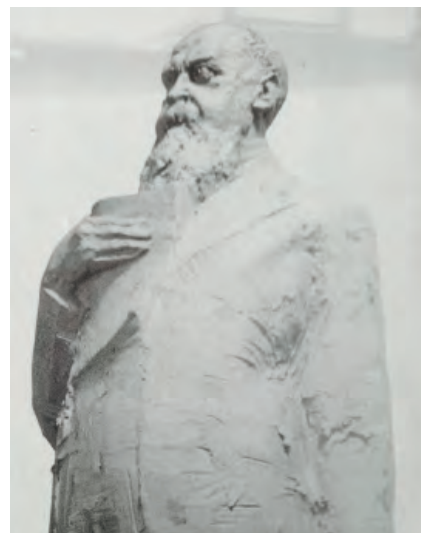
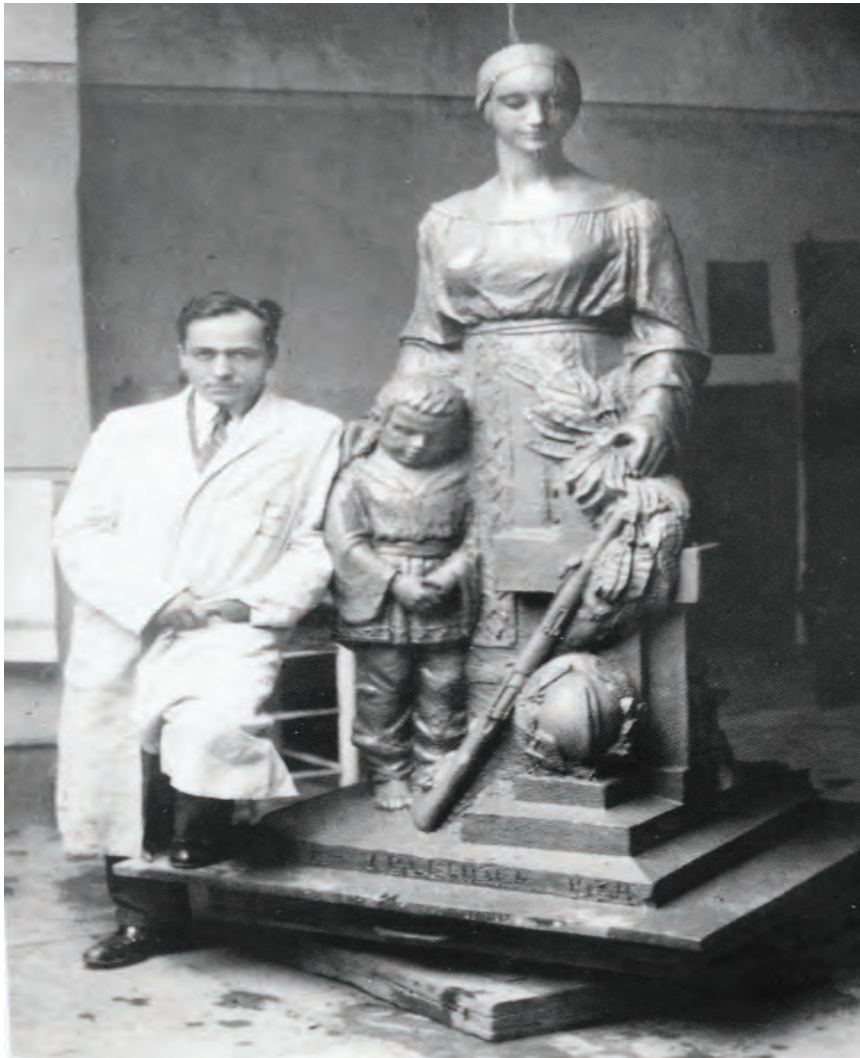
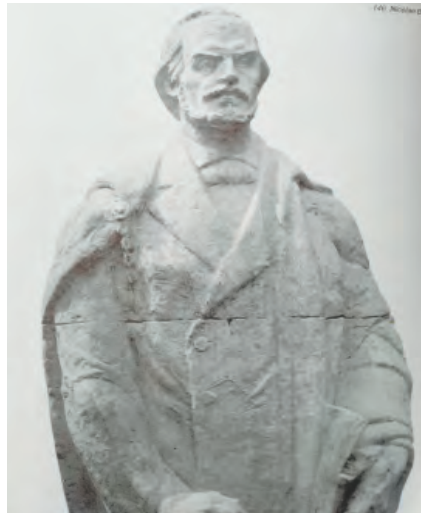
clepsidră-ngenunchiată
lângă mirarea lumii

de-a aripile
înfrunzind sub lună
pom răvășit
de secetă nebună.

Ești doar umbra

Te-aș numi privighetoare peste inimă
Numai să taci, să nu-mi amețești nopțile
Cu aprige și ademenitoare triluri
Fluturare dacă ai fi, și-aș smulge polenul
Să nu mai zbori, să călătorești,
Verde printre lăcuste
Dacă ai fi luna de pe cer
Ți-aș pune doliu la fereastră
Să nu pătrunzi
Ești doar umbra reală a drumului meu
Și mă seceri sub
Invizibilul tău șopot de frunze
Și ape șoptite-n ureche
Cad ca o scoică tarzie-n adancuri
Șovăind printre alge
Amăgită de sunete
De iluzii pentru un chip fără chip.

Vasile Blendea

Scrisori către unul „din ai noștri”...

O știre care, din păcate, a trecut neobservată: „La 5 noiembrie 1895, se naște în comuna Peștișani, satul Gureni din județul Gorj, copilul Vasile - al optulea fecior al soților Maria și Constantin Blendea, țărani moșneni”.

Ca sculptor, locul deținut de Vasile Blendea este printre cele ale unor măști consacrați contemporani cu el: Ion Jalea, Cornel Medrea, Oscar Han, Romulus Ladea, Constantin Baraschi, Ion Irimescu, Gheorghe Anghel, Ion Vlasiu, Gheorghe Vida.

Cândva, demult, Nicolae Iorga îi scria într-o epistolă: „Scumpe Domnule Blendea, Nu te pot lăuda îndeajuns pentru felul cum ți-ai îndeplinit misiunea(...) și voi căuta să te leg de Comisiunea Monumentelor Istorice, ca o meritată recompensă. Primește te rog cele mai bune salutări...”

Bună parte din opera lui, donată de pictorul Constantin Blendea, face obiectul unei instituții aflată la Târgoviște - Casa Memorială „Vasile și Emilia Blendea”.

De curând, la „Artmark” s-au aflat în licitație și lucrări de Vasile Blendea. De la Târgu Jiu nu s-a găsit a fi nimeni interesat...

Publicăm, spre știință și în Amintire, trei scrisori pe care i le trimitea Gheorghe Tătărescu - viitorul prim-ministru -, lui Vasile Blendea, unul „din ai noștri”:

Iubite amice,

Iartă-mă că-ți răspund așa de târziu. Am fost, însă, în ultimul timp hărțuit de multe nevoi, atât în țară cât și dincolo de frontieră și de abia acum pot răsufla. Aș dori să te văd și să-ți vorbesc și să discutăm împreună asupra prezentului și mai ales asupra viitorului!

Căci îmi închipuiesc că cele câteva dezamăgiri

materiale ce ai avut, în ultimul timp, nu pot întru nimic să-ți taie entuziasmul și nici să-ți sece izvorul tuturor năzuințelor ce trebuie să păstrezi neîntinse!

Mărunțișurile existenței nu pot conta față de datoria ce ai de a merge mai departe pe drumul ce ți-ai tras.

Așa dar înainte - și numai înainte!

Iată deci ce propun: vino la București duminică 1 iunie să dejunezi cu mine și cu acest prilej vom vorbi despre toate. Ne-am înțeles?

Comunică-mi telegrafic răspunsul care nu mă îndoiesc că va fi: da.

Al dumatăle ca întotdeauna cu cea mai devotată prietenie,

Gh. Tătărescu

*„Generația Unirii”
Revista politică și socială
Direcțiunea
București, 7 mai 1929
Sect. 1 - str. Brezoianu, nr. 11*

Iubite amice,

Te rog să mă ierți că-ți răspund așa de târziu. Vina însă nu este a mea și cade întreagă asupra grelelor sarcini ce am avut, în ultimul timp, pe toate tărâmurile vieții publice.

Am acum câteva zile câteva zile de tihnă și de aceea mă grăbesc să-ți spun cât de fericit am fost la citirea rândurilor ce mi-ai scris.

Sunt fericit că ți-ai găsit drumul și că vei putea să-ți dezvolti în atmosfera de acolo toată personalitatea; și sunt fericit, apoi, ca gorjan că unul „din ai noștri” va duce numele colțului nostru de țară și pe alte tărâmurile decât cele bătătorite până azi, și

mai sunt, în sfârșit, fericit că ești... fericit!

Nici nu poți fi altfel - când ai reușit să te impui lumii artistice din Paris și când iubești cu pasiune cele ce desăvârșești.

Îmi permit să-ți dau un sfat: să nu te înapoiezi în țară curând, să stai cât de mult în ambianța de artă a străinătății.

Aș dori să faci un stagiu și în Italia pentru a-ți lărgi orizonturile artistice, și apoi să faci o călătorie în toate țările unde arta și-a împrăștiat operele. Este absolut necesar și oricât ar fi sacrificiile - rezultatul ce vei obține nu va fi încă, în destul de plătit.

Am vorbit cu fratele meu, care este președintele comitetului de ridicare a unui monument Tudor Vladimirescu, să-ți scrie pentru a concura.

Aș fi - și am fi cu toții fericiți ca să fii artistul acestei opere. Scrie-mi te rog, mai pe larg de tot ceea ce faci și întreprinzi și crede în prietenia devotată a lui

Gh. Tătărescu

*Ministerul de Interne
cabinetul subsecretarului de stat*

Iubite amice,

Am primit rândurile dumatăle și sunt fericit că te simți bine acolo dornic de lucruri mari.

Îmi voi face o deosebită plăcere să te urmăresc pas cu pas în activitățile dumatăle - și voi fi mulțumit dacă îmi vei da prilej să te ajut la nevoile ce eventual ai avea.

Îți urez anul nou cu bine și sănătate și cu spor rodnic întru toate.

Al dumatăle bun prieteni,

Gh. Tătărescu

Ion Hirghiduș

1

Eliberat sunt azi de începutul aceluși august
care a stat mereu pavăză ogoarelor
cu răsfrângeri în lutul uscat

pe pielea mea sunt scrise cuvintele soarelui
și rugăciunile pentru ploii
din vechile paparude

văzduhul e plin de praful dumnezeirii
pe care doar Hafez la mai văzut cândva
când se răsturnau mările pe dos
și aduceau cu ele ecoul disperării

eliberate în porturi cârțile seculare
scriu cu o pană de oțel despre furtuni
care vor să vină să invadeze câmpurile
cu lampioane multicolore

ce poate fi mai bine descris
în toiul bălăiiilor selenare
când secerile s-au înfipt în seva
trecutului nemilos
și au purtat izbânda pașilor pierduți în colosal

sunt urme păgâne peste tot
înfipte-n țărâna neantului
la temelia cetăților devenite cuvinte
și răsturnate-n brazdele de flori
ale iubirilor nemuritoare.

2

Am mers dimineața devreme
în port să cumpăr portocale
și peste apele Dunării se vedeau în depărtare
Cetatea Vidinului
cu ziduri crenelate și pregătite
pentru o nouă bătălie

de la marinarii de apă dulce am aflat
că apele fluviului sunt tot mai negre
și aduc cu ele
neliniștea Europei

nu am stat deloc pe gânduri
și am întrebat despre portocalii din Grecia
dacă au scăpat de incendiul inimilor
și din cămașa de forță a soarelui

un râu de lumină se varsă din cerul lui august
mi-a spus un marinăr negricios
și plin de tumultul tangajului
pe care la-a simțit cândva pe Marea Egee

ele s-a pricopsit cu teama de a nu fi
când s-au dezlănțuit furtunile apocaliptice
și când s-au dizolvat perlele
de pe coasta vestică a Africii

până și portocalele simt acest tumult
al prefacerilor din nimic
și al punctelor care devin începuturi de lume.

3

E o dimineață ca oricare alta
când lama alunecă
pentru a reda lumina obrazului
un zâmbet din fericirea matinală
însoțit de vrednicia primei cafele

tot mai mult zilele aduc în noianul lor
lumina din boabele de struguri
și o așează peste firea iubirii
pentru cel ce a fost cândva un zeu nebun

și tresare sângele prin miriștile reîntoarse
din brazdele plugului ies florile
și luminează încăperile suverane
ale sufletului neobosit

în pragul Sfintei Marii de la mijloc de august
se întind mâinile spre zările Munților Balcani
și se văd apele cerului
cum se întorc din văzduh
învolverate în peșteri

femeile duc pe oblanice greutățile vremilor
regăsite în sfîntii din case
o priveghere din înaltul
unui cuvânt salvator de lume

nimic nu poate împiedica fericirea
rememorării timpului când tu
ai fost ramura ceremonioasă a zile.

4

În ziua Sfintei Marii
sunt eliberate căile apodictice
și sunt toarse firele
îndelungatelor sosiri și plecări

printre ciulinii câmpului
au rămas potecile sălbăticiunilor
să ducă miresmele
carelor coapte în soare

nu a mai fost văzut demult vântul hoinar
de pe vremea macilor liberi
de pe vremea scoicilor
cu sunete albastre
care ne-a pus în suflete marea

mirosul tangajelor vremii
se strecoară din tăcute clopotnițe
cu tresărirea undelor care străbat
toate depărtările apelor

o lume este pentru noi voința neprihănită
un adăpost pentru vietăți
și pentru mersul care devine
ființa perpetuă

se așează toate clipele
în răcoroase umbrare
și se zidesc în noi speranțele
eliberate de păsări hoinare-n văzduh.

5

Când soarele pribeag e încă pe țărâmul nopții
respirația privighetorilor e dusă de vânturi
întunecate

prin ungherele crângurilor
până în marginea bordeielor care își
dorm somnul
și răscolesc în vetre cărbunii încă aprinși

se pregătesc zorile să aducă magia iubirii
și moștenirea miracolelor din ierburi
trofeele somnului strecurate în vise
podoabele din perle încă nenăscute

eu te-am văzut în vis într-o margine de lume
aproape rătăcită printre lumini
și purtând aura trecutelor iubiri
care s-au așezat în suflete pentru a fi
povara tuturor rătăcirilor

erau în Dubrovnik plină de măreția zilei
și purtai cu tine un zâmbet misterios
ca o margine de lume sfărâmată
așezată în nisipul caselor
care străjuiau cărările depărtate

treceau peste tot amintirile marine
libere de consecințele ultimilor răzvrătiri
săgețile de silex au crucificat libertatea
unei iubiri dospite în pivnițe selenare

privirea ta
oțel înfipt în inimă
străjuiește un munte al suferinței.

6

Nu a venit nici azi apocalipsa
pe asfaltul încins sunt doar urmele
pereților care s-au năruit
peste cuvinte

voința noastră de a fi liberi
are un gust de sare marină
și o împlinire seculară
care măsoară viața

se umplu cărările însingurate
de jivinele imaginare
care duc în geamantanele lor
rămășițele lumilor

vor răsună strigătele de durere
ale tăcerilor strivite
la potrivirea trecerilor prin lume

în pași cadențați
plutoanele de execuție măsoară timpul
în potrivirea ceasornicelor
încă tinere.

7

Strălucitoare sunt drumurile apelor
în diminețile crude
când tu te întorci spre răsărit
pentru a fi mai aproape de soare

răsăritul din sentimentele confuze ale nopții
navighează prin trupul zile
încă tânăr

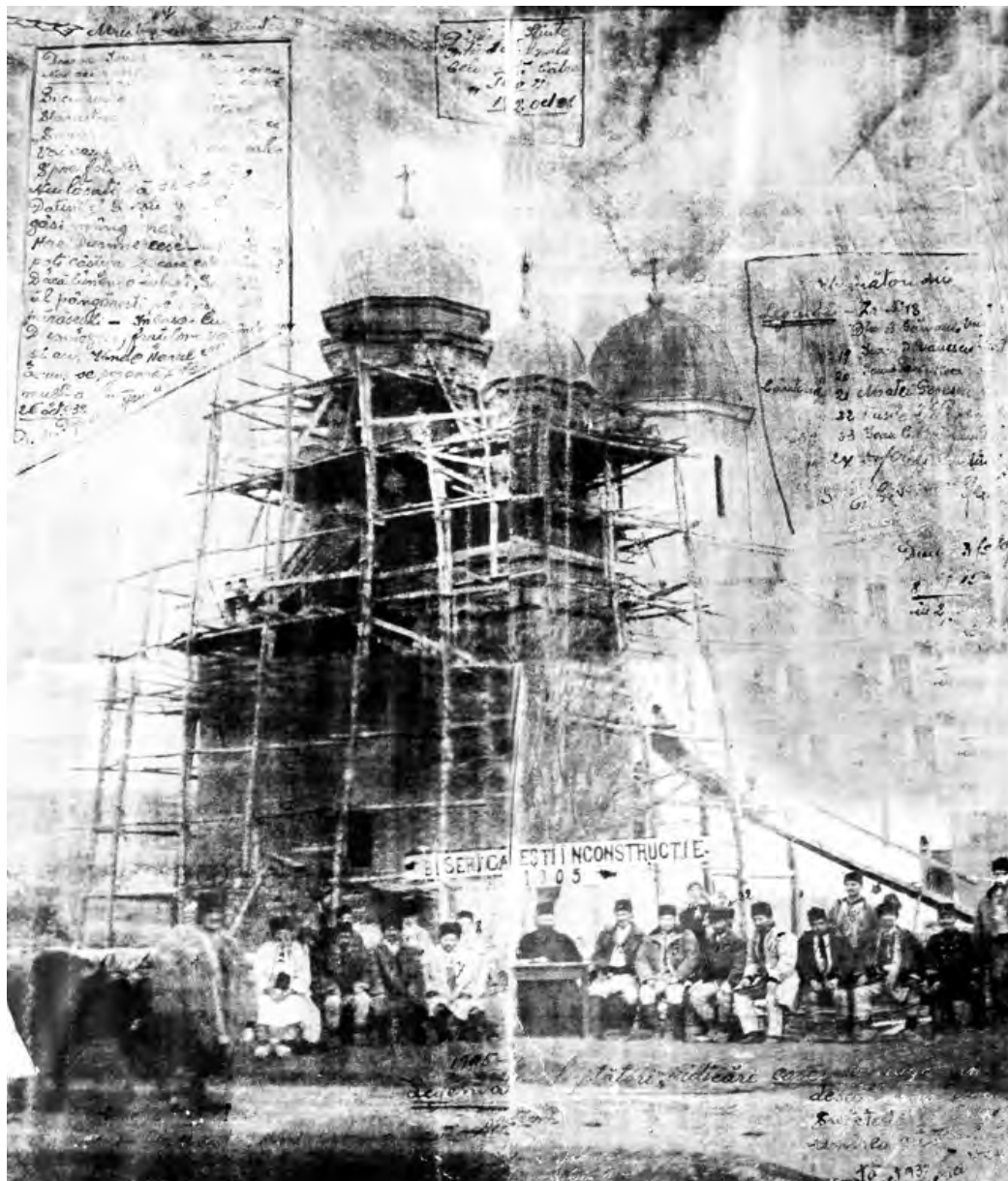
sângele pus în mișcare de vântul prielnic
devine călătorul însetat
vrednic să culeagă refluxul apelor
și să aducă din timp resturi de amintiri

pentru a alunga rămășițele nopții
lampadarele aprinse
veghează drumurile
și dau sorților cheile luminii

se vor desface florile de crini
care strânse au fost în chingile nopții
și vor chema albinele să cucerească polenul
și să-l transforme în esența virtuții

priveghere doar și aripile deschise
ale așteptărilor pe peroanele părăsite
când se desface ghemul și se răsfire
pentru a uni punctele cardinale
în cercul vieții.

Catedrala din Voitești din Vale

O fotografie de Vitold Rola Piekarsky?...

„Mumă, io am o vârstă cu care nu mă mai laud demult. Nu mă mai uit nici în oglindă că văd cum să uită alții la mine și-mi trece de dor și rămân tineră numa în amintire. Mi drag câteodată să mă mai uit la poze. Încolo... Da cel mai mult și mai mult, mi drag când mă închin la icoane în biserica noastră și văd poza aia mare unde-s toți de-au lucrat la ea și-i și al bătrân, de ziceau ai mei la masă la praznic că cu el a început neamu nost din Voitești din vale”...

La noi în țară, fotografia a pătruns după 1840, iar la Târgu Jiu, invenția asta s-a întâmplat să ajungă mult mai târziu. Oricum, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, la Târgu Jiu lumea bună știa de existența lui Vitold Rola Piekarsky, un refugiat polonez, venit pe meleagurile noastre după ce ocolise mult prin lumea albă, care se pricepea la multe lucruri, printre altele fiind pasionat și de fotografie. De pe valea Amaradiei răzbiseră și se făcuseră cunoscuți la oraș pe lângă vinul de Bălănești și câțiva oameni harnici și cu știință de carte: învățătorul Lazăr Arzoceanu, părintele Ioan Sfenescu, geologul Ion Popescu Voitești. Așa se face că erau recunoscuți ca fiind careva de vreme ce primii ani ai secolului al XX-lea ne-a prins pe schele, cu dorința nemărturisită de-a ne apropia cât de mult de... Dumnezeu. Părintele Sfenea și oamenii din Voitești din Vale s-au încumetat să ridice pe cheltuiala lor o... Catedrală cum nu erau încă pe multe locuri. Cam toți cei care-au prins gustul vieții, aruncându-se curajos în cristelniță vegheați de părintele Sfenea și de Dumnezeu, au știut de fotografia frumos înrămată și așezată la loc de cinste între icoanele catedralei, unde-s puși în poză moșii și strămoșii noștri, cei care au ctitorit biserica de la Voitești...

În fiecare toamnă, pe 14 octombrie, de ziua Catedralei și a Sfintei Parascheva, dar și de praznicul caselor așezate dintotdeauna jur-împrejurul ei, lumea vine îmbrăcată de sărbătoare și nu uită să aprindă o lumânare și să scape o lacrimă cu gândul smerit în amintirea ctitorilor din poza noastră, ajunsa una cu sfinții desenați pe pereții înalți în culori vechi și ușor stinse de vreme.

Tânărul părinte de azi și Consiliul parohial s-au gândit să facă la oraș încă un număr de poze asemeni celei din catedrală, să le sfințească și să le dăruiască urmașilor celor ajunși istorie pentru noi, dar să o așeze la loc de cinste și în chenarul certificatelor de botez ale celor ce se vor încumeta de aci înainte să se năpustească la început de viață în cristelnița care-i de-o seamă cu sfântul lăcaș din dunga Văii Gruului.

Dar cine să fi fost cel care i-a așezat pe moșii noștri în rândul din față de sub schele, le-a zis să stea nemișcați ca să-i poată așterne și păstra astfel și pentru noi, să-i îndumnezească și să rămână veșnic vii? De bună seamă, ne gândim și n-am vrea să greșim închipuindu-ne că cel care-a făcut neprețuita fotografie la 1905, ar putea fi chiar Vitold Rola Piekarsky, urmare legăturilor pe care le avea cu oamenii satelor de pe valea Amaradiei. Dacă ne gândim doar că era coleg cu Lazăr Arzoceanu în Consiliile de administrație al băncilor ce se înființaseră la Târgu Jiu și în principalele comune ale Gorjului, că ajutase la tehnoredactarea revistei „Amicul poporului” care-și avea redacția la Bălănești, sau că făcea parte din corpul profesoral al dascălilor dimpreună și cu Ion Popescu Voitești -, și-ar fi de ajuns să ne închipuim că-i adevărat că el e cel care-a făcut fotografia despre care facem și noi vorbire aici.

În 1905, Vitold Rola Piekarsky era designer la școala de meserii de la Novaci și desena la planșetă jucăriile de lemn care se fabricau în serie în atelierele cărora deja li se dusesse vestea. Apoi a trebuit să plece la București, unde în anul 1909 și-a dat obștescul sfârșit, înmormântat fiind la Cernica, unde peste ani urma să picteze biserica din cimitir chiar condeșteanul nostru Iosif Keber. Ce mică-i lumea!...

Numai și pentru faptul că-l bănuim pr Vitold Rola Piekarsky a fi e cel care i-a nemurit pe ctitorii Catedralei de la Voitești și merită să-l așezăm printre întemeietorii istoriei noastre de pe Valea Amaradiei...(v.v.)

Anghel Horhoianu

9 - Satului natal

Când se de odihna din suferință patul
și pândul mă mure în lăcuța: chemare,
și cămăruța vechi din fântâna popasul
și, cu spălat, elipei cerșec menajare...

Alor, bucuri, în templul ce-l repăș în suflet
fluminat fere de raze amintiri...
și ochi mi te perinde, torbând în dulcea multă,
ce-a zgomot pe ziduri: penelel vremuri.

Sarăt, bucuri, icoane... în lăcuța suferință...
Sarătul mi tot mai sunge sub val de profunze,
tăcut de nebuna pândul mi, în lăcuța de vinerare,
pe inimă mi sbrăga de mătăs fericire!

De data stăruie privirea mi spre ferele ferecate
Lumina crește clară, încercând tabloul,
Căldura revăderii sa revădat bogată,
și inimă mi și pândul și pândul pe cerul!

En fund bătănuț nuntă spre cer și face cale
în pândă de coborâ colinele vânturi...
sar pe vâlcău vâlcă a rânbur din vale
feribic cerule albe sub murele cerule...

24 Luceafărul

...ce' nălbă cu' al dîmăriei
lucere stea de bătănuț
o tu luceafăr pîmî și dîm
stăpîn pe al vîntur mîlăre,
Trîmte blănde te lumina
și facem vînt mai senin!

Cum sbrăga vînt te defăte
și în calea nălbă pîmî mîlăre,
Așa lumina cea din căte
și o ducem noi pîmî pe pîmî!

Să ufrăgem nălbă dîmăriei
și sbrăga vînt te defăte
și sbrăga vînt te defăte
și sbrăga vînt te defăte!

27 Doină

...și iar pîmî bîmă
Duc-mi te-o pîmî nălbă...
Ca să mi lăși baremi un loc
s-aprind inimii un foc...

Duc-mi te-o pîmî și te-o pîmî
Bătănuț te-o pîmî și te-o pîmî
Cum și ai bîmă și te-o pîmî
De mi gurași apă din foc...

O trecuși la moara ta
Ca să mîlăre nălbă la
Șie nu-și pîmă de-a mîlăre
Duh vîlcău și iasme nălbă.

Fie apa iată-o tu
iar o bîmă și te-o pîmî
Fă-te dîmă vînt bîmă
ia pîmăntu' nălbă și te-o pîmî
Nu mai lăși mi, lăși mi lăși
lă mi aprind și cu un foc...

Să sbrăga o dîmăriei
și sbrăga o dîmăriei
și sbrăga o dîmăriei
și sbrăga o dîmăriei...

Școala

Peste-ale satului clădiri
Fruntea ta se-nalță
Și strălucește-n dulci scilipiri
De glorie măreață.
La sânul tău cel dulce
Cu glasul-ți fermecat
Adui să dai povețe
Copiii de prin sat.
Iar de povața ta
Ei de vor vrea să știe
Vor dobândi iubirea
De neam și de moșie.

Bălănești, Iulie 1930

Doină

...Și iar verde busuioc,
Duce-mi-te-o nenoroc!...
Ca să-mi lăși baremi un loc
S-aprind inimii un foc...
Duce-mi-te-o și te-ai duce
Bată-mi-te-ar sfânta cruce,
Cum ți-ai bătut și tu joc
De mi furași apa din scoc...
...O trecuși la moara ta
- Ca să meargă numai ea -
Ție nu-ți pasă de-a mea
Duh vîlcău și iasme rea.
...Fie, apa iată-o tu
la-o toată și te du ;
Fă-te, dacă vrei, bogat,
la pământu-n lung și-n lat,
Numai lasă-mi, lasă-mi loc
Să-mi aprind și eu un foc...
Să sâdesc o scânteioară
Într-o inimă fecioară...
S-o fac foc și s-o cresc - stea
Și pentru cărarea mea...

Bălănești, sept. 1948

Un cântec vrem!

...Un cântec vrem ! Să rădă neamul
Adus pe-aicea de Traian;
Acum, când și-a găsit aleanul
Durerii plânse an de an...
Un cântec vrem: din trâmbiți rare,
Cu soare mult, cu glas de foc!
Suntem doar oști de viță mare!
Și vrem o luptă cu noroc!
Din câmpuri și din munți, Române,
Înalță-te cu fruntea sus!
Trecut-au vremile păgâne;
Sub alți luceferi ești condus!
Noi veacuri ne răsar în cale;
Băieți! un cântec să răsune!
Ecolui, sburând în vale,
Va țese haina vremii bune!

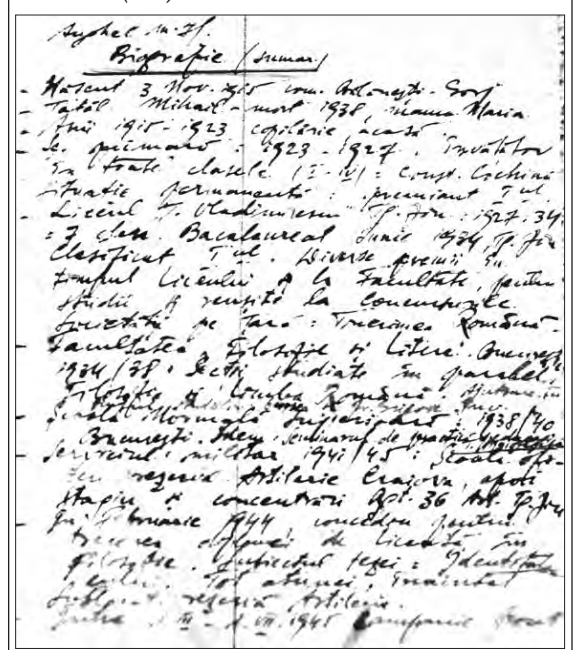
5 august 1938

Profesorul de poezie

A cum mai bine de 60 de ani, profesorul nostru de limba română, domnul Anghel Horhoianu, se ambiționa să ne facă să înțelegem cum că doar cuvintele frumos desenate pe pagina albă de dictando ne pot așeza în banca de la fereastră, pe care ne-o doream toți, pentru că doar de acolo vedeam, pe tot parcurul orelor de peste zi, cum se preumblă soarele pe deasupra școlii noastre, în drumu-i spre apus, până peste pădurea comunală.

Pentru noi, copiii de-atunci ai Școlii generale nr. 1 din Voitești din Vale, lumea începea cam de unde răsărea soarele și se sfârșea spre seară, peste culme, la... Curtișoara. Ne-au rămas amintiri de neșters despre orele de limba română. Era povestea cea mai frumoasă pe care ne-o spunea zi de zi, cu măsură și cu multă răbdare, doar domnul profesor Anghel Horhoianu. Așa l-am aflat și că scrie poezii... Peste ani, iată, la 120 de ani de când s-a născut în comuna Bălănești, îi punem în inima revistei noastre câteva din poeziile sale pe care le caligrafia atât de frumos. Nădăjduim ca între două coperte elegante să încapă cât de curând cele câteva zeci de pagini desenate cu poeziilor Domniei-sale. Ar fi un gest de aleasă prețuire și pioasă aducere aminte... (V.V)

Marius Ghica

Cocoșii Lui cântă și pe casa noastră

Eram de-acum la școala din Voitești din Vale și urcam coasta pe Bârzoaia cu noaptea-n cap, cât de repede, mai ales din cauza câinilor lui Goleșcan, ca să ajungem la timp, înainte de sunetul clopoțelului care-i anunța pe întârziți că dl. învățător Diaconescu își va face iar timp și le va rupe urechile.

Când treceam prin dreptul casei lui Mircea-I dodii Mița lu nea Ion Tașcău, știam că suntem „în grafic” după cum ni se părea că se uită la noi falnicul cocoș de pământ ars, singurul din toată mahalaua, atârnat de când lumea pe acoperișul șopronului lor zidit ca o casă, acoperit cu țiglă de Jimbolia.

Mi-am dorit dintotdeauna un cocoș de pământ ars, împodobit cu toate culorile despre care aflasem la școală că există pe lume. Târziu, peste mulți ani, eram gata-gata să fac târgul în casa meșterului ceramist Șchiopu din Vlădești Vâlci pentru un cocoș alb ca laptele, împistritat doar cu câțiva râuri verzi-aurii în jurul gâtului și cu o creastă cum nu mai văzusem pe niciunde până atunci. N-a fost să fie, meșterul îl arvunise cu interes unui doctor...

Dar mi s-a potrivit, în sfârșit, toamna asta, când la o agapă cu scriitori manevrați cu profesionalism de pe scaunul de șef al juriului festivalului cu poeți arondați Serilor de la Brădiceni, prietenul autorizat al tuturor celor de față - președintele Marius Ghica, ne-a făcut cadouri la toți. Sticle cu vin vechi, cu etichete personalizate cu subînțeles, ca să știe fiecare ce bea și de unde, dar și tablouri cu... cocoși, înrâmați strâns și presați sub geamuri, ca să poată sta cuminiți atârnați la perete, de unde să-și facă treaba așa cum le-a fost hărăzit de la Dumnezeu.

Printre cocoși care mai de care, mie mi-a fost strecurată și o ființă păcătoasă,

să, adusă pe lume cu meșteșug din doar câteva tușe groase, ca să-i fie iertate din... pensulă măcar câteva din păcatele cu care tot Dumnezeu a pricopsit-o. Dom' Marius m-a asigurat că spânzurată și ea pe unul din pereții casei aduce noroc și o să am motive întemeiate încă mulți ani înainte să tresar la cântatul cocoșilor, atent la tot ce mi se va mai întâmpla mie pe lumea asta.

Mă uit la dom' Marius și dau semne c-am înțeles și-mi propun să fiu de față la cântatul cocoșilor și să mă trezesc din vis cu ambiția de-a ne întâlni cât de des în timpul vieților noastre.

Apropo de vis... Într-o casă boierească de pe str. Grigore Alexandrescu din București, acum mai bine de 30 de ani, Marin Sorescu mi-a arătat, mândru nevoie mare, câțiva dintre cocoșii lui pe care și-i desenase singur în toate culorile pe care i le oferise viața lui de poet plin de talente. Îi mai văzusem prin câteva expoziții, aliniați la simezele unor galerii care făcuseră să le crească prețul mult peste așteptările colecționarilor de artă interesați de cocoșii lui. Și-n visul meu se făcea, ca din întâmplare, că într-o arenă desenată ad-hoc, cocoșii lui Sorescu cu cei al lui Marius Ghica se prețăluiau pe viață și pe moarte pentru o... punguță cu doi bani.

Și-mi făceam socoteala, de sus de la galerie, închipuindu-mi că al meu, dăruit toamna asta de Marius Ghica, va fi cel care va câștiga, semn că încă timp bun și vreme lungă va mai cânta pe casa mea, dezinteresat și cu talent, în văzu' lumii ăsteia pe care ne e dat încă s-o petrecem.

La mulți ani, Marius Ghica! Rămâi mereu tânăr ca să ne mai oferi prilejul scump nouă de-a fi din când în când împreună, aducându-ne la timp aminte că vinul bun se bea până după cel din urmă cântat al... cocoșilor tăi. (v.v.)

Ion Popescu – Brădiceni

Elegia a X-a

Am descris cu flacără roșie
casa-mi bătrânească
de pe Râul Morii
și brusc, în ea,
îngerii cu aripi de borangic
au aprins lumânări;
sufletul ei mă ardea.

Am descris cu flacără albastră
grădina-mi cu străluciri de eden,
ce coboară sacră
din mirabil polen
de țeastă de zeu,
înflorit risipitorului,
îndrăgostitul
de-o pasăre măiastră,
de prin Hobita
ori Brădiceni.

Am descris cu flacără de aur,
în de sinea-i spirală,
livada cu meri și corcoduși,
gutui, pruni, viță de vie,
în centrul lor tronând, împărat neclintit,
nucul uriaș, cum într-o mandală
un eremit.

Am descris cu flacără verde
tablourile strămoșilor,
străbunilor și bunilor mei,
și ei mi-au vorbit
din prealunga lor așteptare
de rostu-mi de-a le tălmăci
graiul greu de idei.
Iar eu, cuminte, atent și tăcut,
le-am răspuns, înfiorat:
„Vă mulțumesc c-ați crezut
în poetul ce sunt,
în destinul meu de bărbat
dedicat Scrisului Adevărat”

Axios Aporianul iese spre Templu,
unde îl așteaptă
Regele Pescar.
Îi dă poemul.
Acesta îl citește pierdut.
Îl întreabă: „Am har?
Am învățat să contempul?
Sunt un inițiat?
Reîntregit-am Golem?”

Elegia a XIII-a

Solitar, în avangardă,
lăsai focuri ca să ardă.
Pusei strajă la izvoare
să se-adape căprioare.
Visai Opera Totală
și un carnaval de gală.
Și-avator al lui Orfeu
mă făcu frate c-un leu
fioros, sălbatic, prag
de trecut spre-areopag
unde niște zei involți
să mă judece sub bolți
de mărgean cutremurate
de-al lor glas ce va străbate
întreaga Eternitate:
Avusei un gând bizar:
să devin paznic de far,
frate cu Virginia Woolf
între navele din golf,
să-mi fac rost de ucenici,
de prin jur, de pe aici,
să-i învăț ce-i poezia,
azi, în Ezoterezia.

Elegia a XV-a

Cântă din corn
un unicorn
un imn frumos,
L-aud, nu mint:
ecou de-argint

dintr-o oglindă.
Or să se-aprindă
urzite straie
dintr-o văpaie

de foc albastru.
Prin vechiul castru
roiesc fantome.
Și zeul om e!

Deci însumi eu,
un derbedeu,
- așa socot -
lira mi-o scot

din iadul pur
să trag contur
singurătății
dintr-al Cetății

miez luminos
ezoteric.
Ultimul petic
elegiac
ooo, nu-i sărac
devreme ce-mi
face pe plac.

Elegia a XVIII-a

În preajma Prăvăliei-cu-Oglinzi
o să învăț și vechiul meșteșug
de-a șlefui lentile; și pe rug
n-o să fiu ars precum Giordano Bruno.
Când o să vii și tu pe-aici, Nebuno,
ca să veghem la noul mers al lumii,
o să transcriem legile străbune
ieșite din melancolia lumii.

Vom fi, cum alchimiștii: zei ai spumii
cu care marea intră-n Sărbătoare
când se reflectă-n luciul ei un soare
cu alte metafizici: mult mai stranii,
când rozele, și-n maci miozotisul.
Vom cuceri, ca templierii, visul
de-a fi eterni, cum sarea și mercurul
în athanor, când ard prin împrejururi
pe bolta nopții Stelele lactee:

Ah, minunată, sacră Aletheie,
ți-s un discipol ferm, ca Rilke-n crug.
ori, precum Ezra Pound, trag la jug:
cel al culturii și-al lecturii-n cerc.
N-o să-ți refuz proiectul: o să-ncerc!

În preajma Prăvăliei-cu-Costume,
ca Yorick o să-ți spun bizare glume.
Într-al său craniu Universal naște
o sete-adâncă: de a se cunoaște
pe sine însuși, rotitor pe-o axă
unde-o cascade golul plin și-l varsă,
într-al veciei întuneric. Unde,
vibrații, corzi întinse ne-or pătrunde
pân' la izvorul greu al Deveninței,
pân' la plăcerea oarbă-a suferinței.
În preajma Prăvăliei-cu-Volume
medievale și renașcentiste
s-au adunat niște figuri cu nume
ciudate. Eu invoc regimuri triste,
politice, corupte, decadente.
Le răsfoiesc, pierdut printre latențe,
etern reîntoarceri și conchid:
e Nemurirea tot un fel de vid?

Elegia a XXIII-a

Cum stau în noaptea cea adâncă
totuna-i trupul meu cu-o stâncă
în mare. Cum veghez tăcut
pe promontoriul absolut

mă reîntorc cu ochii o mie,
în vis de aur: reverie
a unei patrii de esențe.
Iar cerșetoare-n rupte zdrențe
în cale îmi răsare brusc.

Simțeam, de dor, c-o să mă usc.
Urmele Sacralului le știu
dar mă întreb: nu-i prea târziu
să le, la viață, readuc?
Dar sus, în măr, cântă un cuc.
Încep să-i deslușesc de-ndată
limba-i cântată. Mi se-arată

în dedesubt de gând sărac
palatul zeului. E-un ac
de păr pe plaja vastă-ncerc
să-mi desenez tărâmul-cerc

prin care-n veșnicul abis
am să cobor: forjat proscris
îndepărtându-mă plutind
spre Orizont din grind în grind.
Și-acolo însuși Heraclit,
o să-mi vorbească: „Timpul lumii
e un copil care se joacă
cu pietrele din miezul spumii.”
De pe colină se tot roagă
nemuritor la mândra-i Toacă
cu un elan nestăvilit.

L-am îndrăgit, O elegie
o să-i dedic. Urzeala firii
o aletheie o să-i fie
(cea mai cumplită) tragedia:
neocrotirea împlinirii
într-o logodnă cu Vecia.

(Din volumul în pregătire
„Elegiile din Ezoterezia”)

Un poet al vechimii

Pe monede se imprimă, precum se știe, efigia unui suveran, a unui om de stat, a unei mari personalități. Dacă admitem că literatura este și ea o monedă (de alt fel), atunci titlul cărții lui Mircea Bârsilă, *Monede cu portretul meu* (Editura Pământul, Pitești, 2009), este unul foarte adecvat. Poezia, ca arta în general, nu poate ieși din datele biografice ale autorului, este, deci, autoportretistică. În fiecare poem al lui Mircea Bârsilă vom recunoaște oglindite trăsăturile sale de identitate (stilistice, tematice, culturale).

Sub aparența unei mari simplități, poezia sa este profundă, metafizică. Ea reunește, prin ecouri repetate, prin suprapuneri (precum cercurile concentrice, când este aruncat un obiect într-o apă), comportamentul habitual al omului, arhetipuri, modele morale tradiționale și, în fine, o revelație sapientă: „Lampa dată la infinitiv, / cheia răsucită în ușă de două ori / și repetatele coșmaruri cu substrat arhaic, păgân: / se face că mi s-a furat din nou colivia / în care îmi țin umbra. Se face că patul în care dorm / este izbit, toată noaptea, aproape ritmic, / de găleata unei fântâni. Puțini, foarte puțini bănuiesc / ce înseamnă să te culci fericiind vrăbiile: / n-au zei și poate nici nu știu că sunt vii / în această betonieră în care ne învârteste soarele.” (în *fiecare seară*). Poetul scoate, din adâncimi, structuri regresive, straturi culturale ancestrale, impulsuri naturale, senzații, trăiri, pe care le proiectează într-un prezent etern. Versurile ample, năvala imagistică, mai ales când este evocat calendarul naturii (*prietenul nostru octombrie*), trezesc în memoria, în ființa noastră, ritmuri impetuoase, nostalgice (asemănătoare

celor din concertele lui Vivaldi). Autorul citește lumea printr-o viziune a bonomiei, a familiei, a casei, a armoniilor, a misterelor, prin împerecheri a căror compatibilitate este fabuloasă. Alegoria apare frecvent: „Singurătatea - adevărata singurătate - începe / abia când îi vezi aieva balegile de vită mare și blândă / prin apartamentul cu trei camere” (*domnul administrator*). Credința poetului, exprimată explicit, este în realitatea concretă („În șuerul polizoarelor și în mirosul bidoanelor de petrol”, „În aerul proaspăt tras în piept, dimineața, / la o fereastră ale cărei perdele sunt munții”), în cele ce vor veni, dar încă nu au luat ființă („În tot ce începe să prindă contururi”), în principii („În adevăr. / În frumusețe. În puritate”), în asaltul plăsmuirilor abisalității.

Cuvintele, poemele au relief, conțin o rezervă semantică, sunt înconjurate de o aură, asemenea „acelor femei / ale căror nume încep la o distanță enormă de ele” (*stoluri de păsări*). Mircea Bârsilă știe să dezvolte ritualul unei expresive magii lirice, să găsească incantația potrivită pentru a deschide drumul către o bogată lume fabuloasă. Poezia premonițiilor, foarte prezentă, amintește de lirica blagiană târzie: „Ca mâine, vai, nu vom mai fi, / e-atât de austeră una dintre Parce! - / și se aud, aieva, zvonuri tot mai negre / de bărci fără de vâsle și de arce. / Letale zvonuri! Parcele. Și Caron. / Mai e un an, un veac, o clipă... / Nu-s drumuri pe acolo și nici roate, / iar păsării i-ajunge o aripă.” (*zvonuri letale*). Alteori, sastisit, exclamă: „Abia aștept să treci, întunecată viață, / și soarele să tragă între noi perdelele-i de lut” (*întâia fereastră luminată*). Femeia (tânără) este o apariție târzie, care alimentează melancolii, crepuscularități înecate în alcool, contemplații, retractilități, suavități. Se confruntă în poezia sa două vârste culturale: una mitică, plină de vrajă, mocnind în negura istoriei, și alta în care „vechimea [este] osândită”, golită de poezie, îndopată „cu absurdele înțeleșuri / pe care mintea noastră este nevoită să le înghită”. Imaginarul său este îmbogățit prin frecvente asocieri cu o faună miraculoasă, cu o floră simbolică, cu prezența duhurilor, a unor divinități păgâne, aflate într-o deplină simbioză cu omul, suportând deseori mutații, antropomorfizate, zoomorfizate. Sunt evocate practici magice, superstiții, prin toate circulă un flux misterios, dar funcționează și o libertate inventivă debordantă: din realitate, poetul desprinde bucățele mici cu patentul, lacrimile sunt extrase din ochi cu ața, ca dinții de lapte, luna peste oraș este o oaie moartă, în putrefacție, orele însorite ale zilei sunt asemenea boabelor calde de porumb din pipota unei rațe tăiate, un sat este așezat pe fundul unui lac, printre pești uriași plutitori etc.

Mircea Bârsilă este ludic, manifestând o fantezie luxuriantă.

Pentru scriitor, spectacolul existenței este cel din copilărie, cel rememorat, cu fantastice scule de tâmplărie, așezate în magazia de lângă bucătărie, cu centrifuga pentru scos mierea din faguri, cu „paltonul cu guler din blană de verveț al mamei”, cu oamenii purtând măști, veniți să stropească pomii din livadă, toate acestea învăluite de o puternică trăire afectivă și reprezentând o adevărată matrice (stilistică), o viziune a culturalității universului casnic: „Cum aerul / când năvălește brusc în horn, la o răscruce de vânt, și face / să zbucescă focul ce părea stins, așa pătrunde, câteodată, / în sufletul meu ostenit, câte o amin-tire, / de-atunci -” (*o casă cu pereții albi*). Pentru că iubește natura, ca pe o casă regeneratoare, și pentru „străvechea credință / în ascunsele puteri ale cuvintelor”, este etichetat de unii drept *demodat*. Or, nu moda este criteriul poeziei, ci esteticul. Poezia nu poate avea rețete, nu poate fi exclusivistă. Ea este polimorfă și are o actualitate axiologică perpetuă.

Precum însuși afirmă, într-o *artă poetică*, autorul scoate la iveală „felurite imagini lipsite de corelație, / felurite imagini luate prin surprindere, / cum de lumina unui reflector, în noapte, / încât nici nu-și dau seama, pe moment, ce se întâmplă”. Desigur, este rostul poeziei să destructureze realitatea și să dezvăluie magia acesteia, părțile ei nevăzute. Nu altfel gândea Blaga („Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină”).

Mircea Bârsilă se distinge, prin stilul său, de toată poezia actuală. El creează un univers poetic special, tradiționalist, în bună măsură, având un puternic filon arhaic, în sensul recuperării unui mod de gândire cultural, antropologic, primordial, insistând pe relația nemijlocită cu spiritualitatea naturii, cu întreaga creație, identificându-se cu tipul de om autentic, bucuros de viață și de moarte, însă, cum e firesc, dedublat: „Eu: o gură ce vede. El: un ochi care cântă. / [...] / Se află departe, când îl chem, și apare din senin, / când prezența sa este nedorită sau chiar compromițătoare, / neliniștea mea amestecată cu liniștea și ironiile lui, / din când în când el moare și iarăși învie. / El va fi răstignit. El este vinovatul. / Eu, de foc, într-o casă nelocuită. / El, de ghiăță într-o țară cu izvoarele de lână - / și fiecare-i celălalt, în acest joc, / animați amândoi de nevoia de a umple în sine un gol.” (*el este vinovatul*). În vremurile acestea sărace, vinovat de preaplinul său poetic, Mircea Bârsilă ne oferă monedele / monadele pe care este întipărit chipul său.

Nichita Stănescu: „Frunză verde de albastru”

Poezia „Frunză verde de albastru” (care face parte din volumul *Oul și sfera*) se circumscrie poeziilor de factură ludică ale lui Nichita Stănescu. Poetul a acordat o atenție specială folclorului, interesat de imaginarul folcloric, în ampla sa varietate (de la cel de tip gratuit și paradoxal, la cel de o inegalabilă profunzime), de frumusețea limbajului, de spectaculoasele *frământări de limbă* prezente în folclorul ludic și de schemele de organizare a limbajului instituite de discursul folcloric. Multe dintre poeziile lui Nichita Stănescu sunt intitulate, în mod semnificativ, „Cântec”, „Doină”, „Colindă”, „Baladă”, „Strigături”, „Descînte”, „Basm”, iar volumul *Epica Magna* se încheie cu poemul „Săgetarea cerbului strețin și harponarea peștelui Vidros”, poem în care motivul *cerbului strețin* - atât de frecvent în colinde - interferează cu tema pescuitului interzis din balada populară „Antofică, fiul lui Vioară”.

În aria poeziei sale ludice, raporturile cu folclorul se se concretizează în varii modalități. Unele texte sunt „compuse” în *spiritul* unui anumit tipar al discursului folcloric (însă în altă *literă*), cum ușor se poate constata din această secvență a poeziei „Matematică poetică” („dau cu piciorul în 1/ plâng pe 1/ scuipe pe 1/(...)/Cucurigu”) unde este evident modelul descântecelor de *tip negativ* (bazate pe exorcism), în cadrul cărora apostrofele și interjecțiile sunt considerate a avea o eficiență sporită împotriva răului.

În altele, este respectată doar „litera” folclorică, în timp ce *spiritul* textului este incompatibil cu tiparul referențial: „A venit și a trecut / ca sămburele în alt fruct / ca prezențul în trecut / ca vederea-n umere / ca treiul în numere / ca iușeala din ardeul / și ca damful de din teiul / altuia și altcuiva / Aleluia sfinte A”.

O categorie specială, din care face parte și poezia „Frunză verde de albastru”, o constituie textele în care sunt parodiate anumite procedee de producere a discursului de tip folcloric. În astfel de texte, Nichita Stănescu procedează, jucându-se într-o notă *fals-polemică* de-a renegarea unui tipar discursiv, la o subtilă izolare (de textura din care fac parte) a mărcilor formale ale modelului, spre a le supune unui proces de declișizare, de redresare sau chiar de reînnoire, în așa fel încât „dublul” pare a fi însuși modelul în mișcare către un alt „anotimp” al său: „Și-am zis verde de albastru / Mă doare un cal măiastru, / și-am zis pară de un măr, / minciună de adevăr, / și-am zis pasăre de pește, / descleștare de ce crește, / Și secundă-am zis de oră, / curcubeu de auroră / am zis os de un schelet / am zis hoț de om întreg, / și privire-am zis de ochi / și că-i boală de deochi / (...) / și-am zis inimă de piatră / și cântec la tot ce latră / și octavă / la potcoavă / și uscată la jilavă.”

Sub semnul unei totale gratuități, ce amintește de folclorul ludic al copiilor, poetul realizează o trecere în revistă a felurilor specii folclorice - cântecul de haiducie, descântecul de deochi, cântecul de dragoste („și ținut de gât cu mine /

tot în dragoste de tine), doina, cântecul de lume, bocetul, basmul etc - și a unor mărci formale - caracteristice - ale acestora.

Un prim aspect frapant al poeziei „Frunză verde de albastru” îl constituie plăcerea *rostirii antonimice*, care se circumscrie, deopotrivă, și „purului joc cu poemul”, cu limbajul, și, totodată, și așa-numitului „joc al lumii” (cu lumea). Cuplurile de contrarii se multiplică într-un regim antitetice, în cadrul căruia fiecare dintre părțile structurilor binare se fixează pe fundalul contrariului său. În pofida opoziției lor semantice, termenii acceptă „cu bucurie” asocierea, comportându-se ca și cum ar fi două fațete ale aceleiași gând. Sub aparența de „joc absurd”, se desfășoară o spectaculoasă *acrobație verbală* ce pune în mișcare uitatele mecanisme ale gândirii arhaice, care nu separa cele două părți ale antitezei și pe care nu o „deranja” solidaritate semantică a termenilor opuși sau, altfel spus, misterul ambivalenței ce anulează deosebirea dintre contrarii.

Versul „frunză verde de albastru” pare o invenție care iese din tradiția sintagmei „frunză (foaie) verde”, „o inovație prin care poetul își asumă libertatea de a contesta „încipitul poeziei populare / (...) /, contestare care subânțelege dinamitarea structurilor cele mai rezistente ale limbii, reconstruirea altora care să instaureze o nouă realitate, deopotrivă necunoscută și posibilă transformarea limbii în poezie” (Daniel Dimitriu, *Nichita Stănescu, Geneza poemului*, Editura Universității „Al.I. Cuza, Iași, 1997, p. 74).

În poezia populară există, totuși, nenumărate expresii „fără sens” cerute de rimă sau de „dicțiunea orală a textelor”, pe care larg folosită formulă „frunză verde ...” le absoarbe: „frunză verde solz de pește”, „foaie verde gheață rece”, „foaie verde trei soroace” sau..., „foaie verde *nu și nu* / cu ce te ții, bade, tu?”

Pe de altă parte, sub aspect ideatic, sintagma „frunză verde de albastru” nu este lipsită de sens decât în aparență. Cuvântul *albastru* incumbă sentimentul cerului albastru, iar albastrul cerului este un factor ce provoacă reveria aeriană: „cea mai leneșă dintre reverii”, „o nirvana vizuală”. Sentimentul cerului albastru „este sentimentalitate pură; este sentimentalitate fără obiect: el (cerul, n.n. M.B.) poate servi drept simbol al unei sublimări fără proiect, unei sublimări evazive” (Gaston Bachelard, *Aerul și visele*, Editura Univers, București, 1997, p. 172). Dacă se ține seama de aceste valențe ale *albastrului* - culoarea „adâncimii de sus” și a îndepărtării, prin visare, prin reverie, de valorile și întâmplările lumii terestre - și, respectiv, de faptul că *verdele*, simbolizând „regimul contingent”, este culoarea sub semnul căreia se desfășoară dramele - terestre - din balade, din doine și din alte cântece populare, înseamnă că structura din care fac parte cele două cuvinte este, în planul semnificativ al ei, o structură logică de factură *oximoronică*. Dincolo de expresivitatea ei ludică, asocierea termenilor din enigmaticul vers anticipează și, respectiv, sus-

ține, subtextual, tragica imagine a călărețului cu ochiul în potcoavele calului („Și-am zis verde de albastru / mă doare un cal măiastru / pe care mă țin călare / cu capul la cingătoare, / cu călcăiul la spinare, / și cu ochiul în potcoave, / și cu inima-n silabe”), în care este încifrată liric *opoziția* ființială dintre ipostaza, „înaltă”, „albastră” (*cosmică*) a celui ce călărește un cal măiastru (înaripat) și aceea a adâncirii subiective în existența terestră, concretă, o chinuitoare ipostază, de vreme ce ochiul (vederea) subiectului se află în partea cea mai de jos (în potcoave) a hibridei alcătuirii om-cal. De la tipurile de joc amintite (și care sunt investite cu „funcția de de-dramatizare a realului”) se trece, brusc, în „jocul lumii”, iar bucuria de „a se juca” este înlocuită de obligația de „a se lăsa jucat” (vezi Ion Pop, *Nichita Stănescu. Spațiul măștile poeziei*, Editura Albatros, 1980 și Jocul poeziei, Editura Cartea Românească, 1985). În opinia lui Daniel Dimitriu, poezia *Frunză verde de albastru* este „un fel de artă poetică a deconstrucției, un fel de reprezentare, un spectacol al luptei cu inerția limbajului” (Daniel Dimitriu, op.cit. p. 75).

Deconstruirea modelului, în stilul nichitian, echivalează cu o imprevizibilă activare a latențelor nebănuite ale modelelor. Astfel, textul stănescian se instituie, pe de o parte, pe o dinamică a *continuității* în raporturile cu poetica poeziei populare, iar pe de alta, pe o dinamică a *discontinuității* menite să faciliteze realizarea textului ca „spunere” care se desparte de realitatea apriorică a modelului *în care de fapt sălășluiește*. Nu este vorba, așadar, de un refuz radical al modelului, al reperului, ci de o strategie a îndepărtării de „totalitarismul” modelului și a subminării lui, într-o modalitate care lasă impresia unei frazări lirice bazate pe armonizarea - ludică - a două voci asociate într-o linie melodică unică.

Eliberând *parodia* de parazitismul ei specific și de valențele sale polemice, Nichita Stănescu a oferit actului parodic o nouă și imprevizibilă cale de afirmare.

Mircea BÂRSILĂ

Maitec 100

În 28 decembrie 1989, operatorul de televiziune Traian Rocșoreanu (viitorul interpret al lui Brâncuși în filmul meu din 1996) m-a dus în atelierul lui Ovidiu Maitec, mistuit de flăcările din acel spectacol de sunet și întuneric, de sânge și moarte din diversiunea de care vorbim de 36 de ani. Greu de privit. Greu de explicat. Un crematoriu de fantome negre ale operelor care au fost.

Am adus cu greu la Târgu Jiu această minunată expoziție de la Muzeul Național Brukenthal, pe care Ștefan și Dana Maitec au reușit s-o compună din lucrările proprii, de la muzeele din toată țara: Baia Mare, Bârlad, Galați, Buzău, Sibiu, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național de Artă Contemporană, Teatrul Național București. Cele cinci săli ale Muze-

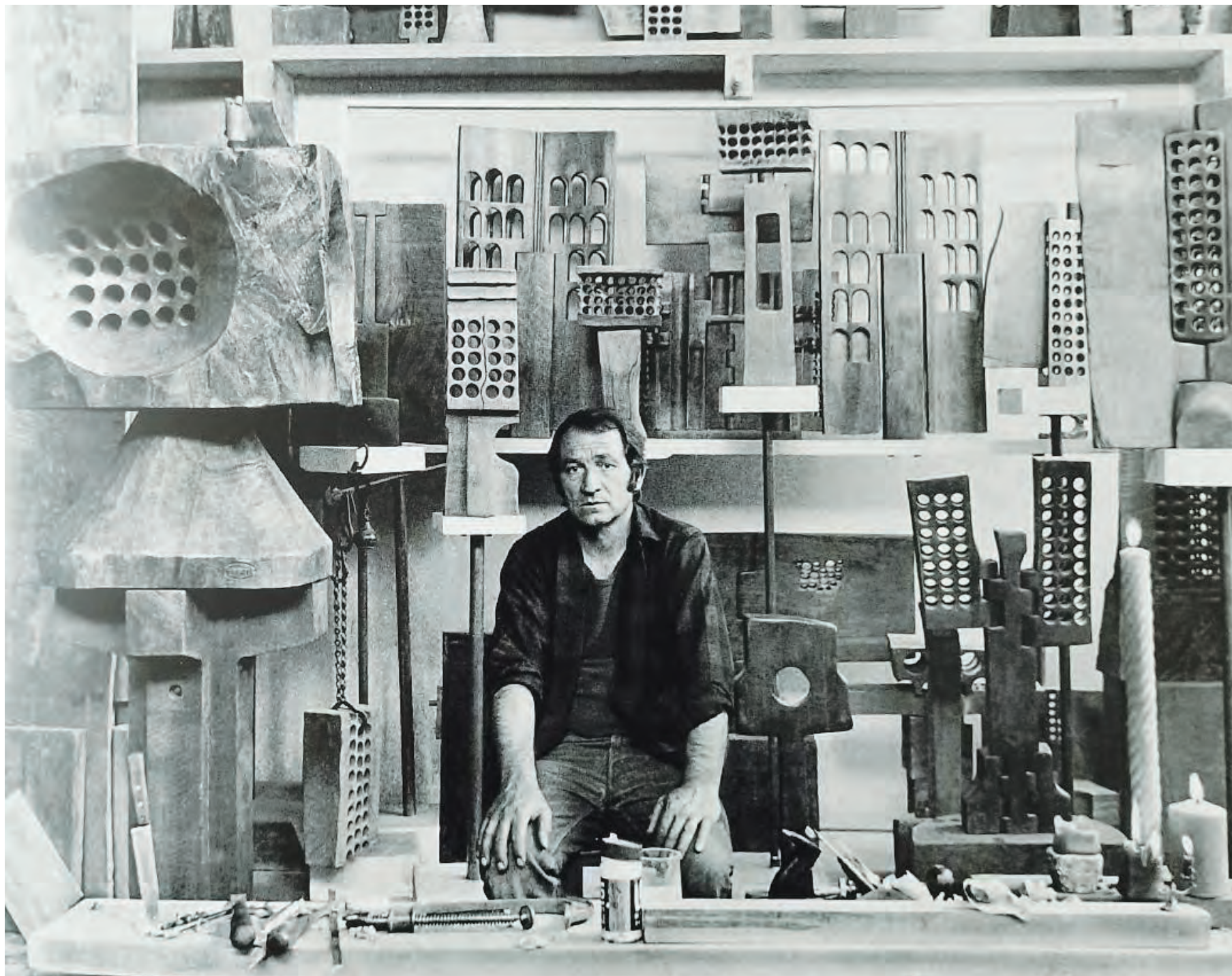
ului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” s-au încărcat de misterul și forța celor 19 lucrări care îți impun respect și tăcere, meditație.

Împachetându-le, aducându-le aici, la Târgu Jiu, punându-le la locul lor, am avut senzația că ducem pe brațe scheletele unor ființe preistorice scoase din piramide dispărute.

Cred că am început cu bine Anul Brâncuși, prin acest ricoșeu important, prezentându-vă expoziția Maitec 100, aici la Târgu Jiu, alături de Irina Ungureanu Sturza, curator și de Criticul de artă Cătălin Davidescu.

Anul viitor, când vom avea trei galerii noi în oraș, sperăm să ne apropiem de Brâncuși prin artă și bucurie...

Cornel MIHALACHE

Ca sculptor, nu pot să ignor bronzul, piatra sau marmura. Există însă o tradiție în ceea ce privește evoluția artei lemnului, pe linie țărănească, în spațiul românesc. E vorba până la urmă de noblețea materialului.

Lemnul, ca și aurul, este un material primar fundamental. M-am îndrăgostit și împrietenit cu el. E un material cald, dar și parșiv, dacă nu-l cunoști și nu te împrietenesti cu el. În plus, lemnul din România - nucul, stejarul, dar mai ales gorunul - are o expresie și o personalitate în spiritualitatea noastră. Nu sunt brâncușian, e clar. Dar nici nu pot scăpa de

prestigiul și umbra acestui oltean. Dacă e să fim loiali, trebuie să spunem că lui îi datorăm toată esențializarea și eliberarea de convenționalitatea figurativă. În acest sens, ca român și ca artist modern, îi datorez lui Brâncuși foarte mult. Nu-i preiau însă lecția și formula, doar esențializarea pe care a impus-o în arta acestui secol.

(Ovidiu Maitec: *cred că port în mine o tradiție și un depozit spiritual*, interviu de Florin Șipoș, în *Jurnalul bihorean*, 2 iulie 2000, cu prilejul expoziției personale a artistului la Muzeul Crișurilor din Oradea)

Expoziția Ovidiu Maitec la Târgu – Jiu

În anul centenar dedicat sculptorului Ovidiu Maitec, itinerarea națională a expoziției *Ovidiu Maitec 100* a ajuns la Târgu Jiu, după prezentările de la Muzeul Național Brukenthal din Sibiu (între 20 iunie și 30 august) și Art Safari București (între 4 septembrie și 12 octombrie), prin colaborarea dintre Centrul de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși” și Fundația Maitec, prin moștenitorii artistului, Dana & Stephane Maitec. Expoziția de la Târgu-Jiu reunește lucrări din colecțiile mai multor muzee din România: Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național de Artă Contemporană, Muzeul Național Brukenthal, Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare”, Muzeul de Artă Vizuală Galați, Muzeul „Vasile Pârvan” Bârlad, Muzeul Județean Buzău, Teatrul Național București, din colecția familiei și din colecții private. Expoziția de la Târgu-Jiu, găzduită la Muzeul Județean „Alexandru Ștefulescu”, rămâne deschisă publicului până pe 26 noiembrie.

Născut în 1925 la Arad, Ovidiu Maitec se formează la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, iar după o perioadă figurativă își găsește adevărata direcție artistică la începutul anilor '60. Momentul decisiv, rememorat adesea de artist, este o călătorie în Germania, unde e marcat deopotriva de ruinele catedralei din Dresda distrusă de bombardamente, și de zidul în construcție de la Berlin: „se ridică cortina între Est și Vest”, avea să noteze în jurnal.

Această imagine devine germenul primei sale sculpturi nonfigurative - un lemn perforat, un fel de zid, poartă sau pasăre, cu o tensiune interioară aparte. Acesta va deschide seria perforațiilor ritmice, care vor deveni principala sa inovație tehnică. De aici înainte, sculptura devine pentru Maitec un mod de a „deschide” materia: de a o face permeabilă, respirabilă, traversată de lumină.

Această relație cu lumina a fost observată, în 1977, când s-au întâlnit la Paris, de Mircea Eliade, care îl descria pe Maitec drept „cel mai puternic urmaș spiritual al lui Brâncuși, artistul care a izbutit să introducă lumina în lemn”. Sculptorul a privit această apropiere cu grațitudine, dar și cu rigoare critică. Într-un interviu din anul 2000, simțea nevoia să precizeze: „*Nu sunt un brâncușian, dar nici nu pot scăpa de prestigiul și umbra acestui oltean. Dacă e să fim loiali, trebuie să spunem că lui Brâncuși îi datorăm toată esențializarea și eliberarea de convenționalitatea figurativă. În acest sens, ca român și ca artist modern, îi dătoroz lui Brâncuși foarte mult. Nu-i preiau însă lecția și formula, doar esențializarea pe care a impus-o în arta acestui secol.*”

De-a lungul anilor, Maitec dezvoltă un vocabular sculptural dominat de porți, păsări, aripi, tronuri, coloane, radare, stâlpi, balamale, sarcofage, containere. Verticalități riguroase, structuri aerisite, în căutarea echilibrului, în care lemnul devine o arhitectură a luminii.

Această maturizare coincide cu afirmarea internațională. La Bienala de la Veneția din 1968 îl întâlnește pe influentul galerist scoțian Richard Demarco, care îl invită la Festivalul de Artă de la Edinburgh. De la începutul anilor 70, timp de un deceniu, Maitec va avea nu mai puțin de patru expoziții personale în Marea Britanie.

Acolo îl cunoaște pe colecționarul Jim Ede, datorită căruia sculptura Îngeri intră în colecția Tate Gallery, iar alte piese ajung la Kettle's Yard din Cambridge și în colecții europene importante.

Un moment dramatic îl constituie în biografia artistului Revoluția Română: în noaptea de 24 spre 25 decembrie 1989, atelierul său, aflat pe strada Ermil Pangratti, a fost complet distrus într-un incendiu izbucnit în urma schimburilor de focuri din zona Televiziunii Române.

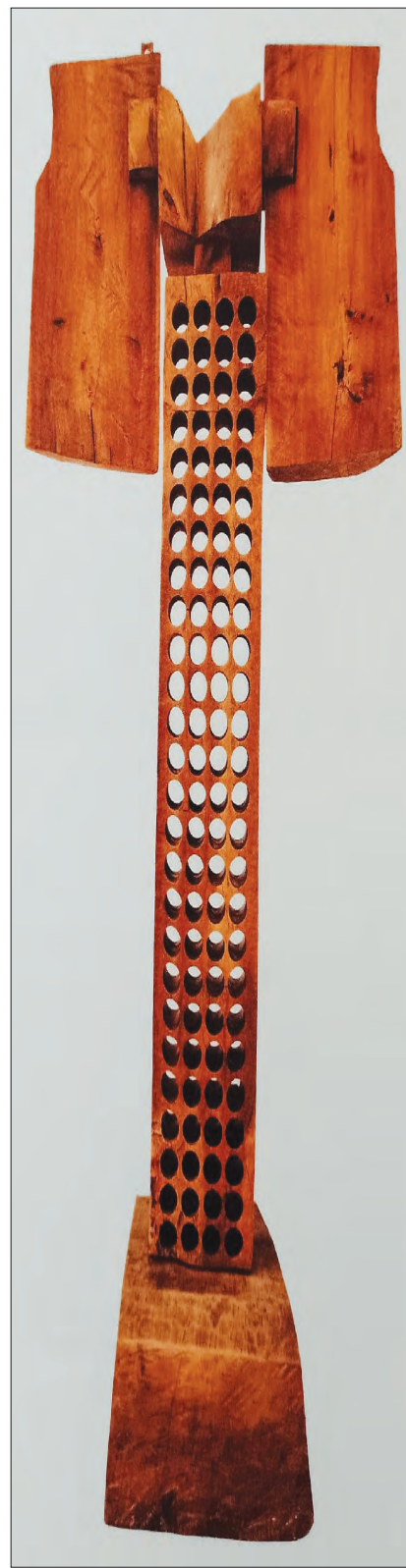
Au fost mistuite de flăcări peste 70 de sculpturi, arhiva personală, corespondența și instrumentele de lucru. Invitat ulterior la Paris de Ministerul Culturii din Franța, Maitec și va relua lucrul după această tragedie într-o altă tonalitate: sculpturile devin mai compacte, perforațiile se vor închide, ca o formă de repliere interioară, fără a înceta, pe de altă parte, să fie receptiv la căutările artei contemporane.

Va continua să creeze și să expună atât în Franța, cât și în România, până la dispariția sa, în 2007.

O ancorare în arhetipul formelor primare ale lemnului și, în același timp, o deschidere fermă către modernitate: acestea sunt cele două borne între care se articulează creația lui Ovidiu Maitec.

În sculpturile sale, elementele ancestrale coexistă cu o gândire plastică structurală, lucidă, ceea ce conferă lucrărilor aura unor artefacte monumentale ale unei misterioase civilizații dispărute.

Irina UNGUREANU STURZA

cARTul de noapte

Vineri, 3 iulie 1999

Ajung la timp în Pangratti unde mă așteaptă în poarta atelierului, sculptorul Gheorghe Iliescu-Călinești, care-mi arată poza bustului lui Brâncuși, cam cum ar trebui să fie așezat, undeva, la Târgu Jiu. Îmi arată gipsul original, care-i foarte frumos, patinat de timp și plin de praf, din 1957. Stăm de vorbă, îi spun că l-am suspectat puțin încă de la expoziția deschisă la BANCOREX, și-mi spune povestea... Începută atât de frumos la Târgu Jiu în 1940, în casa pictorului Keber. Vorbim de lucrări, de Brâncuși, pe care-l venerază, de Apostu, de Ioana Kassargian, care i-a fost colegă de institut la clasa lui Medrea (de fapt cei doi sunt singurii care au confirmat), de Valentina Boștină (cu care a sculptat, cândva, o lucrare la două mâini), despre Nodul generațiilor care ar trebui să aibă în realitate vreo 30 de metri, dar pe care a reușit să-l facă la Timișoara doar de 6 metri, despre lucrarea din bronz polisat pe care o are în Aerogara nouă de la Otopeni, despre casa-atelier pe care și-a ridicat-o lângă București și care va fi un adevărat muzeu.

Stăm de vorbă, trece timpul și eu trebuie să plec astăzi la Târgu Jiu, unde, diseară voi fi la mine acasă, la Voitești. Mă și gândesc cum ar arăta porțile mele de la Gorj cu câteva semne făcute cu o drijbă de sculptorul Călinești.

Trece Vasile cel Mare, deschis, tuns scurt, mărunț, bine legat, bate spre Piliuță ca alură și se interesează de lucrarea pe care o are în Muzeul de la Târgu Jiu. Ion Pacea, ușor aplecat, elegant, poză de pictor din alte timpuri...

Ce-o mai lucra? Bem cam demult țuică de Pitești. Nu-i rea deloc! Dau, în sfârșit să plec, dar vine... Ovidiu Maitec. Ușor slăbit, a fost în spital, plin de viață, optimist, face planuri.

Vrea să deschidă o expoziție în sala de la BANCOREX, dar și-ar dori și un catalog-album, care costă o grămadă de bani. Iar vorbim despre Brâncuși, recunoaște că la Târgu Jiu nu are nicio lucrare, are nostalgia Aradului, poate va și face o expoziție acasă...

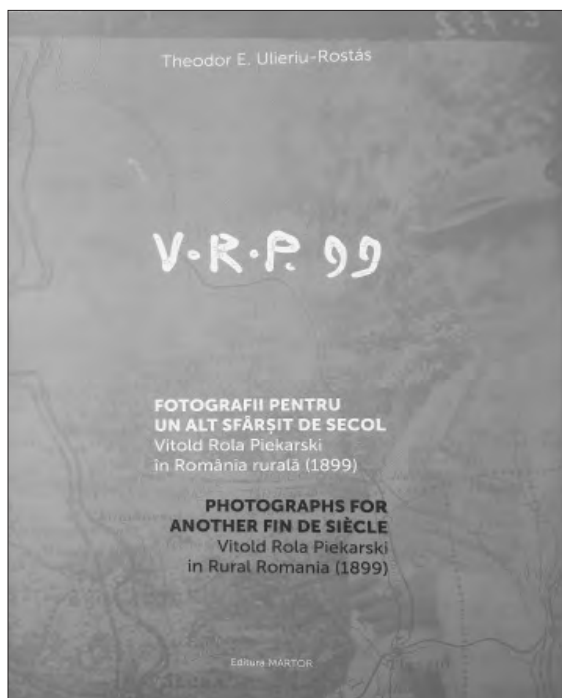
Altfel, la Călinești Călinești în atelier e foarte frumos, în casa de sus, pe perete e un desen cu o catapeteasmă de-a tatălui său, trei pristolnice stau agățate cu sfoară de cânepă, o spată țigănească de la vreun război de țesut, o poză cu Eminescu, una cu Brâncuși și multe desene, desene... Fug ca să pot ajunge la Târgu Jiu...

Pe dealul Negru tot drumul pare scăldat într-o lumină superbă și prind un apus de soare ca-n vis. Acasă, ceru-i plin de stele, e lună plină și e un noaptea...

Luni, 10 noiembrie 2025

E o seară bacoviană așternută darnic peste un București cuprins în plan local deja de febra unor noi alegeri, având drept scop ocuparea celui mai râvnit scaun din administrație.

Cobor pe întineric în stația „Ion Mihalache”, undeva pe fostul Bulevard 1 Mai, de care mă leagă amintiri locative de tinerețe, și mă îndrept cu ușoare îndoieli spre o locație cu firmă pretențioasă - Seneca AntiCafe, așezată la trotuar, la parterul unui bloc nou, la intrarea-n strada arh. Ion Minicu, stradă încă având de-a dreapta și de-a stânga numai imobile care merită protejate de legile patrimoniului care instituțional se cam clatină din „motive întemeiate”. La ora 18,00, la Seneca ArtCafe e anunțată lansarea unui volum „V. R. P. 99”, adică „Fotografii pentru un alt sfârșit de secol - Vitold Rola Piekarsky în România Rurală (1899)”, scris de un tânăr autor - Theodor E. Ulieru-Rostas - cercetător la Muzeul Țăranului Român, ctitorit la Șosea după planurile arh. Ghica-Budești și avându-l

ca fondator și întâi director pe Alexandru Tzigara-Samurcaș - istoric de artă, etnograf, muzeolog și... jurnalist cultural.

Mă gândesc cum că fiind legat pe linie paternă de neamul Bengeștilor a ajuns să călătorească dintru începutul carierei la muzeu prin județul Gorj de unde, pentru prima dată, a cumpărat și relocat Casa Antonie Mogoș din Ceauru, dar și o troiță de lemn din dealul Bălăneștilor de la Ștefan și Constantin Negrescu, urmare unui act de donație înscris printre primele în arhiva Muzeului, având la bază un text cu o scriitură care le face cinstite: „Însuflețiți de ideea înființării Muzeului de Artă Națională, sincer povestitor al trecutului nostru frumos, și doritori a contribui și noi cât puterile ne ajută la ridicarea unui asemenea templu măreț al Românișmului, dăruim cu toată dragostea, în sus-zisul scop, această cruce de lemn, făcută de strămoșii noștri la 1842 și găsită pe moșia noastră”. Având în gând aceste lucruri moștenite de-acasă, am pășit mai încrezător în spațiul cultural de la Seneca ArtCafe, plin cu cărți bune și de o lume tânără care venise acolo, ca și mine, doar dintr-un anume interes.

Cartea-vedetă pentru seara asta de luni este un album cu fotografii de Vitold Rola Piekarsky, fotografii pe suport de geam de la finele sec. XIX, aflate „din cele mai vechi timpuri” în arhiva M. Ț. R., fiind până de curând înscrise în lista de inventar cu autori necunoscuți, cu toate că multe dintre ele au fost folosite în ultimii mai bine de 30 de ani în derularea diverselor activități curente ale instituției.

A trebuit să se angajeze pe post de cercetător dl. Theodor E. Ulieru-Rostas, care să descopere din prima că fondul destul de consistent notat „V. R. P. 99” aparține, de fapt și de drept, lui Vitold Rola Piekarsky și reprezintă rezultatul unei campanii fotografice în zona Vâlcea - Brezoi și în partea de nord a regiunii Pitești, în anul 1899, când încă activa la Târgu Jiu. Autorul ne-a făcut un expozeu amănunțit al activității lui Piekarsky în capitala Gorjului, menționând o seamă de lucruri îndeobște bine cunoscute la noi acasă.

Cercetătorului nostru i-au trebuit aproape 5 ani ca să ducă la bun sfârșit întreprinderea sa, documentându-se în arhivele instituției și deplasându-se la Vâlcea și Brezoi, luând legătura cu muzeele de la Bistrița și Porțile de Fier, numai cu scopul de a urmări cât mai în amănunt parcursul lui V. R. P. legat de fondul fotografic avut în principal la dispoziție

doar pentru anul 1899.

Am constatat nu fără mirare că autorul n-a fost și la Târgu Jiu, lucru care ne-a determinat să-l invităm din off la un stadiu de cercetare întreprins acolo unde Piekarsky a dat măsura activităților lui atât de diversificată și de unde, angajat fiind instituțional, a întreprins „cu delegație și cu diurna la zi” campania din 1899, reflectată în albumul elegant și masiv, bine documentat de autor, prefăcut de Nicu Ilfoveanu și elegant conceput grafic de arh. Tudor Elian.

Dat fiind faptul că „aceasta este o carte-șantier despre un corpus de fotografie naufragiat de-a lungul primei jumătăți al secolului al XX-lea, conservat în situația unei arhive orfane vreme de încă șaptezeci de ani și apoi regăsit în primul sfert al secolului al XXI-lea” și reprezintă doar „un document de etapă într-un itinerar care a pornit din spațiul circumscris al unei arhive instituționale, de la contactul nemediat cu aparatul fotografic și de la intuiția coerentei într-o masă de clișee lipsite de informații”... credem că este imperios necesară continuarea cercetării, urmărind activitatea desfășurată de V. R. Piekarsky pe tot parcursul anilor în care a fost parte la inițierea atâtor proiecte culturale și nu numai, alături și împreună cu un grup de intelectuali remarcabili ai începutului de sec. XX care și-au desfășurat atunci activitatea la Târgu Jiu, dintre care îi amintim pe: Alexandru Ștefulescu, Iuliu Moisil, Ștefan Bobancu, V. Rola Piekarsky, Gh. Dumitrescu-Bumbești, Ion Popescu-Voitești, Lazăr Arjocianu, Ion Haiducescu, inginerul Aurel Diaconovici, tipograful Nicu Miloșescu, avocatul Dimitrie Brezulescu.

Și ca să începem cumva acest demers, mă gândesc că ar fi interesant ca în cadrul „Anului Brâncuși 150”, care tocmai încearcă să își intre în drepturi, să se organizeze la Muzeul Județean al Gorjului - unde Vitold Rola Piekarsky a chiar fost unul dintre primii manageri -, o expoziție de fotografii (completată cu exponate aflate la Târgu Jiu), cu un Album tocmai lansat drept Catalog de expoziție, curator-asociat avându-l pe... Iosif Kíraly, care și el a lucrat la începutul activității sale în orașul lui Brâncuși (altfel și sculptorul un apropiat al aparatului de fotografiat). Îl cităm pe Iosif Kíraly dintr-un text despre „fotografia de azi”: „Din perspectiva de azi, dacă privim în urmă ne vom da seama că epoca fotografică (de la începutul secolului al XIX-lea, când a apărut fotografia și până la sfârșitul secolului XX, când început să se răspândească fotografia digitală) a fost o paranteză istorică în care omenirea a avut iluzia că poate documenta realitatea din punct de vedere vizual în mod obiectiv. Adică o fotografie, dincolo de calitatea iconică (pe care o aveau atât gravura cât și pictura figurativă), mai avea în plus și calitatea de index. Înainte de apariția fotografiei, documentele vizuale erau desene, gravuri, picturi etc. care erau în general acceptate însă cu anumite rezerve. Acum, cu toate că, din punct de vedere tehnic, posibilitățile de înregistrare vizuală a realității au evoluat imens, din punct de vedere al credibilității și modului de receptare al acestor documente ne aflăm oarecum în aceeași situație ca înainte de apariția fotografiei”

Întâlnirea cu fotografia lui Vitold Rola Piekarsky, mijlocită de Theodor E. Ulieru-Rostas, căruia-i mulțumesc și pentru autograful primit pe carte, mi-a prilejuit o întoarcere culturală în timp care m-a pus pe gânduri...

Vasile VASIESCU

Epistolar – Paul Goma

Paris 5 februarie 1997

Dragă Grigurcu,

Mi-a făcut o imensă plăcere scrisoarea ta. Sânt tentat să spun „Niciodată nu-i prea târziu”, deși de-atâtea ori am constatat că, ba da: e prea târziu...
Îți cunoșteam viața chinuită și izolarea în care trăiești de decenii - mărturisirile tale citite în puținele ziare ce ajung până la mine. Nu am cum să te consolez: o faci singur, spunându-ți că scrii. Iar scrisul, orice-ar crede tovarășii noștri de ieri - și de poimaine - rămâne... în fine: rămâne pentru cei ce-și vor da osteneala să caute prin becusi și poduri (dar de unde aceste atenanse, la bloc?)

Sunt sensibil la sănătatea părinților, deci mă bucur că mama ta se simte iarăși bine. Ai nei părinți s-au petrecut demult; tata în februarie 1997, mama în iulie 1974. De când a căzut Zidul Berlinului, mi-am găsit niște veri dinspre tată, verișoare din partea mamei, în județul Orhei. Ne-am scris de două, de cinci ori... Bieții de ei: văzând că nu sunt Unchiul de la America, au încetat de a mai corespunda cu mine. Îi înțeleg: și eu aș proceda la fel. Despre „locurile care strigă” vom avea prilejul să mai vorbim - dacă vom trăi, (fiindcă sănătatea mea se ține într-o ată), oricum: nu sânt atât de optimist ca tine (și regret). Eu nu cred - nici nu am lipsi cuiva, nici că fără noi, ceilalți nu vor reuși să comită grave greșeli... Ba da, ba da,, ai să vezi tu, care ai să mai trăiești vreo cinci decenii țepene...

Acum, în legătură cu *Jurnalul literar*: în urmă cu mulți ani (oricum, după 1989, D.Nicolae Florescu îmi transmisese prin profesorul Alexandru Niclescu (lingvistul) cuvinte bune, promițând că îmi va scrie, ca să-mi semnaleze câte ceva ori despre Ion D. Sîrbu (cu care am fost coleg de Jilava, în 1957-58). Firește că voi scrie „ceva” despre tine, chiar cu bucurie - însă până atunci îți trimit textele alăturate, comise în ultima vreme.

Din publicația cu pricina îmi mai trimite câte un sfert de pagină - sau chiar una întreagă! - prietenul meu epistolar de la Cluj, Laszlo Alexandru (cărui i-a apărut recent la Dacia un volum de polemici: *Între Icar și Anteu*) - ca să-mi semnaleze câte ceva ori despre Ion D. Sîrbu (cu care am fost coleg de Jilava, în 1957-58). Firește că voi scrie „ceva” despre tine, chiar cu bucurie - însă până atunci îți trimit textele alăturate, comise în ultima vreme.

Relațiile mele cu editurile din România s-au degradat în a doua jumătate a anului 1992, când Liiceanu a trimis la topit volumul *Culoarea Curcubeului* (iar prietenii mei Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, în loc să facă pe românii curajoși și... neutri (deși eu mă așteptam să ia partea victimei), ca oltenii din taică-n muică au luat partea distrugătorului (!), pe mine acuzându-mă de calomnie (ai să vezi, din *Unde am greșit* care mi-a fost prietena de-o viață). Din acel moment n-am putut publica decât prin provincie (Familia din oradea, Loreley din Iași), iar volumul de articole - cca. 1000 de pagini - predat lui Liiceanu în 1990, a fost respins, preluat de Viorica Oancea 9sora lui Mihai Botez!) pentru Litera: ccu ajutorul direct al Ioanei Părvulescu l-a oprit, l-a blocat, apoi a publicat la futu-i mă-sa, două broșurele (totalizând mai puțin de un sfert din total), ambele intitulate *Amnezia la români!* Aștept de trei ani ca Mircea Martin să-mi publice, în sfârșit *Garda inversă* apărută în traducere la Gallimard în 1979, ale cărei plumburi fuseseră distruse de Sorescu, după numirea în fruntea culturii... (acum umblă un zvon...: Nemira are să-mi chiar editeze *Jurnalul*, după ani și ani de amânări...).

Cu periodicele nu stau mai strălucit: îmi sunt - deocămdată - deschise: *Vatra*, *Convorbiri literare*, și *Timpul* din Iași. *Familia*, de vreo doi aninu mă mai cunoaște - a învins partida Chirilă, întărită de Simuț... Acestea, nu ca să mă plâng (deși nu strică să te plângi din când în când, nu?), ci ca să mă, cum spunea un tovarăș evolut: situez...

Acum că știi situațiunea în care mă aflu, ai să înțelegi când îți voi spune că nu am citit textul Ilenei Mălăncioiu - în care zici că mă atacă, dându-ți prilejul să mă aperi. Am aflat ceva-ceva indirect: Liviu Cangeopol a scris în *Lumea liberă* (din New York) un text nu din cale-afară de fericit: îl invita pe Constantinescu, proaspăt ales, să „repare două nedreptăți”: Pacepa și Goma. Aflând „apropierea”, deși rânit n-am scos un cuvânt; din al treilea articol al lui Cangeopol am dedus că, la București, Ileana Mălăncioiu l-ar fi atacat - pe el, pe Cangeopol, pentru, mai ales Pacepa.

Sau există (există) altă intervenție a ei?

Deci: îți trimit ceva hârtii - acestea au mai fost trimise (unele apărute) la *Vatra*, *Convorbiri*, *Timpul*. Mă gândesc să le pregătesc pentru poștă.

Gânduri confraterne,

Paul Goma

P.S. Scrisoarea ta, datată: 24 ian purtând ștampila poștei din Tg Jiu: 27 ian. A ajuns aici în 4 februarie. Asta, așa, ca să știi cum umblă poșta...

Până aici este o scrisoare.

P.S. II. Cealaltă parte a scrisorii este scrisă după expedierea a două plicuri grosicioare în care ți-am trimis materialele mele comiteri delcituale (sau delictuale foarte comitătoare)

Luat cu treaba confecționării pachetelor-plicuri, în scrisoarea de acolo (prima parte din asta - miracolul ordinatorului) am omis să-ți cer mai multe lămuriri în legătură cu grupajul, cum îi zici, de comentarii inițiat de *Jurnalul literar* în jurul tău. Am mai spus: scriu cu bucurie, atât că... nu am obișnuința acestor treburi. Te-aș ruga, deci, să-mi scrii despre ce este vorba: analiză a operei tale, a acțiunilor tale civice, aniversare (ai împlinit și tu o cifră rotundă - la mai rotundă!)? Deasemenea numărul de pagini (mi-l dai în convenționale dactilografiate, mă descurc eu cu... tradusul în pagini de ordinator).

Observ că scrii tot de mână. Într-un fel te invidiez - dar... Eu am fost silit de împrejurări să trec la mașina de scris la sfârșitul anului 1966, când Securoiții intrau când voiau în cămăruța mea de la Șterescu (o vei fi cunoscut, cu certitudine: era la-pod și, în 1954, plină de cărți) și îmi... sustrăgeau, ca să folosesc limbajul lor, manuscrise. Or, manuscrise fiind, erau unicate. Am făcut pe dracu-n patru, am adunat 1.452 de lei și mi-am cumpărat o portativă cehească, Consul (Konsulka, i-am zis, cu drag, îi zic și acum, după ce i-am transmis-o, încă în stare de funcționare, lui Raicu, prin 1986 - ia te uită! un deceniu!). Am învățat să bat cu două degete, copiind. După vreun an, am ajuns să scriu pasaje întregi, direct, iar după încă unul, să scriu

cărți întregi. „Metoda”, ciupită de la Marii Ruși, mi-a fost de folos: scriam direct 2-3 copii; imediat după ce încetam lucrul, luam o copie, două cu mine și le ducam în afara casei, punându-le bine. Nu spun că astfel am salvat scrisuri valoroase, ci spun: mi-am salvat munca, Sigur că în 1977, la ultima arestare, Secii mi-au confiscat toate manuscrisele, iar după liberare... n-au mai găsit un roman scris pe trei sferturi și un eseu, dar alte hârtii nu am „pierdut” - ba da: în 1971, prin martie - când Ioanichie, directorul editurii (să fi fost încă ESPLA?), în sfârșit, mi-a dat la mână precum că partidul nostru cel drag nu-mi publică *Ostinato*, am scris vreo sută de pagini din *Romanul unui roman*, istorieta tricoloră - parțială, firește - a *Ostinato*-ului. Cu toate că l-am dactilografiat în vreo șapte exemplare și l-am împărțit în mai multe ascunzători - n-am mai putut recupera nimic. Regret mai mult pierderea acestuia decât a romanului *Șapte fără unu* - așa îi ziceam eu. Un roman, chiar terminat, pierdut rămâne, îți zici (greșit, dar ne amăgim și noi cum putem!): „Las-că scriu altul!”, însă un text cu informații, de tipul jurnalului-zilnic, vorba intelectualilor seci - este o pierdere care-ți lasă răni ce nu se cicatrizează. Tocmai de aceea uit de pierdere - ca să mă protejez.

Venit în Franța, am continuat să scriu la mașină. Numai că... de prin 1984, au început a nu se mai găsi reparatori de mașini de scris mecanice (cu caractere românești). Eu adunasem într-o viață de truditor cu două dește - ar zice Ostap Bender - un „parc” de vreo șapte mașini - numai că dădeau semne vădite de oboseală. Îmi tâțâia inima (inima inimăie, nu ca țâța, țâțâie) de teamă că acum-acum se oprește scula... Trebuie să-ți spun că de prin 1985, degetele mele nu mai pot ține un creion decât pentru niscăi corecturi și... semnături.

În martie 1995 o cunoștință de origine română mi-a propus un ordinator. Am mulțumit cu... fermitate, refuzând: ce să fac eu cu o monstruoșitate ca aceea? Dar zilele-mi sunt numărate, în cât timp re-învăț să scriu - cât pierd eu, din afacerea asta?, etc. etc.... Am acceptat într-un târziu, după ce am primit și promisiunea fermă că eventualele cheltuieli de reparație, de întreținere, precum și „consumabilele” (tuș pentru imprimantă, hârtie, dischete) vor fi tot în cărcă... generosului - eu de-abia ținând echilibrul(!) și al telefonului. Cu chiria n-am putut ține echilibrul acela, așa că în 23 august (așa! - să nu crezi în date blestemate!) am fost expulzat din locuință și, până în 15 decembrie 95 am trăit pe ici, pe colo - în fine, am găsit acest adăpost în cartierul cel mai „fierbinte al Parisului, Belleville - dar asta e altă poveste, mă întorc la ordinator.”

Motivul care m-a determinat să accept această furtună în biete mele obișnuite de scriitor-mașinist (mecanic): perspectiva scannerizării textelor mele dactilografiate. Mi s-a explicat: există un aparat (scanner) care „copiază” textul, ți-l trece în calculator, iar tu îl lucrezi: îl pui în pagină, îi alegi caracterele tipografice, prepari matrita pentru o eventuală imprimare... Cum eram deja în plină criză de... nepublicare, am fost sedus de această posibilitate - „mama voastră”, le-am zis, „nu mă vreți? - mă vreau eu!”

În cam trei luni am început a scrie direct la ordinator - numai că povestea cu scanerul... merge operația în toate limbile pământului - în afară de două: albaneza și româna! În așteptarea unui logiciet și pentru marea limbă română - ce rușine, ce umilintă: Ungurii fabrică pentru firma IBM astfel de logiciet(e), pentru poloneză, cehă (pline de diacritice), numai pentru română, din acest punct de vedere, facilă, nu: cică nu există cumpărători (Românii fiind bricoleuri și... pirati)... în așteptare, ziceam, mi-am „dactilografiat”, ca la o mașină de scris, texte mai scurte sau mai lungi: romanele *Bonifacia*, *Sabina*, *Roman intim*; apoi două dialoguri (cu *Vatra* și cu *Transilvania* - acesta din urmă publicat doar în două numere - din 12 proiectate) un fel de „dicționar” de cuvinte inventate (cca 45 000 - n-am mers mai departe, ca să nu-i ofensez pe lexicografii noștri), precum și texte recente (*Unde am greșit* - ți l-am trimis), *Scrisuri* - culegere de texte - deasemeni l-am trimis). A, să nu uit! Ultima mea ispravă: am tras pe ordinator Gherla - mă bănuie gândul să-ți trimit un exemplar - numai să nu-ți mănânc timpul cu produsele grafomaniei proprii și personale...

Da, ceva-ceva gelozie pe cei care mai scriu de mână... Chiar dacă în urmă cu vreo 15 ani mă speriaseră mâinile lui Eliade; anchilozate dureros, mai dureros fiind însă tratamentul, plânga de durere că îi vine din ce în ce mai greu să scrie cu stiloul, regreta că nu învățase să bată la mașină, „măcar cu un deget; măcar cu o mână în care aș ține un creion și aș apăsa clapele...” Acestea fiind zise, te salut și aștept scrisoarea ta de lămuriri - și nu doar.

Prietenie,

Paul Goma

(tot 5 febr. 1997)

PS 3

În ultimul moment aflu că a chiar apărut *Jurnalul* la Nemira. Cică au să-mi trimită chiar și mie un exemplar.

Eu și amintirile mele

Încă mă străpung pierdute gânduri cum între salcâmi păsările albe, încolo și încoace bătând din aripi, pâlând de spaime. „Poemele pe care nu le scriu le visez” scria Nicolae Diaconu în al său Jurnal. Ori la amintirea lui mi se duc tăcerile, simțurile îmi sunt vraiste, deseori în lumi pierdute.

L-am cunoscut în partea lui de viață de mijloc, cu puteri până la un punct probate mari, cu toate că boala l-a încorporat nemiloasă. El fiind hotărât totuși în ceea ce urma să ne lase moștenire. „Cel mai frumos poem nu este cel pe care nu l-ai scris ci acela pe care îl vei scrie” și „Zăpada și singurătatea. Parcă s-ar fi nuntit. Întotdeauna, după câteva zile pline, un mare gol. Daniel și Ioan-Victor: ce noroc! Semn că pe lume, în afară de nimic, mai este ceva.” (din Noaptea lui Orfeu, Editura Măiastra, 2010, Jurnal)

Ce a mai rămas de salvat din imaginea lui Nicolae Diaconu, din mâinile sale reci de la ultima noastră întâlnire, pe niște scări, el mai sus, cu privirea adiind de spaimă: „M-am săturat să trăiesc!” eu împietrind ca stalactita în mii de ani, în tot lungul vieții ce și mie îmi mai rămâne? Și nici nu l-am îmbrățișat, nu l-am îmbrățișat!!

Nicolae Diaconu, scriitorul și omul de mare cultură, a inventat lupta întru Brâncuși în ani complicați pentru moștenirea lăsată de sculptor la Târgu-Jiu: „De vreo șapte ani în România, interese oculte și diferite persoane susțin că situația Ansamblului Monumental Brâncuși din Târgu-Jiu ar fi dramatică, în mod deosebit Coloana fără sfârșit

putând oricând să cadă în capetele experților în tot felul de corozii. De fapt, în momentul de față, situația Coloanei fără sfârșit este de-a dreptul tragică. Dislocată din peisaj, încarcerată și în pericol de a fi înlocuită, printr-un fel de restaurare prin reconstituire, cu un substitut ingineresc de genul și valoarea celor care, la scară redusă, împodobesc probabil birourile unora dintre

„personalitățile” implicate în cauză, Coloana fără sfârșit deja nu mai există.” - (Prima carte albă asupra capodoperei, Editura Fundației Constantin Brâncuși, 1997)

Implicarea lui Nicolae Diaconu în apărarea lui Brâncuși la Târgu-Jiu se poate numi, de către un observator atent, de mine, de toți, sub un singur cuvânt: „Trezitorul”.

El le-a bătut celor mari la stat, și mici de sfat (ul popular) la... cap, cum în coaja unor dovleci de

toamnă! Și abia atunci s-au trezit, ba deranjați, ba, somnambuli, au mai și căzut din jilțurile lor administrative.

Rănilor din 1996 - 2000 și ulterioare ale operelor lui Constantin Brâncuși de la Târgu-Jiu au fost până la urmă cauterizate, cum semnele crucii pe obrazul pâinii într-un cuptor din bătaia soarelui. Iată, după anii cei mulți a venit vremea altor suportabile îngrijiri, altfel vor sângera din nou, cum numai pietrele și fonta știu sângera.

Oricât m-aș teme de amintirile mele și aș căuta în lăuntrul lor, mai mult ele depărtându-se, adaug aici mărturii: fotografii, realizate de regretatul Gh. Ceaușescu, din cercetarea... unor instituții asupra intervențiilor deloc potrivite la Coloana fără sfârșit!

Și mă întorc la N.D.: „Ți-e dată o singură viață, o singură singurătate”. Trasă în sus de densele poveri de nouri, viața se pierde ori devine mai bătrână decât se crede. Eu și amintirile mele, pe furiș parcă, ne repezim pe mări tăioase în valuri, urmând a se îngheța toate. Am împărtășit gânduri dureroase aici, nădăjduind, la ale corăbiilor alunecări pe alte mări mai frumoase decât s-ar presupune că ar fi.

N.B. Aud că autoritățile orașului Târgu-Jiu se împrumută o sumă importantă pentru realizarea unor pasaje pe sub strada mare. Nu pe sub Călea Eroilor, ori la trecerea căii ferate. Nici pentru remetalizarea Coloanei Infinite și întreținerea lucrărilor sculpturale din piatră! O luăm de la capăt cu nepăsarea?!

Alex GREGORA

Autobiografie...

„...La vârsta de trei ani am luat foc și am murit de moarte clinică la un spital din capitală. Când mergeam pe șapte, mi-am spart capul într-un accident agricol, iar doctorii mi-au înlocuit o parte din cutia craniană - din os, nu din creier - cu platină.

Este singurul obiect de care nu m-am despărțit niciodată. Din cei șapte ani de-acasă n-am nicio amintire. Memoria mea începe cu prima zi de școală, pe care o țin minte deoarece consătenii se uitau la mine ca la un semn de pe lumea ailaltă. Acum când scriu cred că și eu mă uitam la ei tot așa.

Având în vedere absența acestui fragment de viață din amintire, consider că spiritul meu este în fiecare clipă cu șapte ani mai tânăr decât trupul. Sau, dacă vreți, în urma lui. Cu toate acestea, în primele patru clase am luat de patru ori premiul întâi, probabil pe seama inconștientului. Într-a cincea m-am trezit, am descoperit literatura și filmul, pierzând, în schimb, credința în Dumnezeu, în premii și în viața de apoi..

Tot atunci am băut pentru prima și ultima dată în viață gaz., am învățat să înot și m-am îmbolnăvit de plămâni. La vârsta recrutării am fost declarat de comisie inapt pe timp de pace pentru serviciul militar. De altminteri, eu însumi m-am declarat inapt pentru tot ceea ce este obligatoriu. Cumnatul meu, care este colonel în glorioasa noastră armată, zice că-am avut noroc și eu și armata. Are dreptate.

Pentru decorațiile pe care nu le-am primit n-am nicio părere de rău. Am fost admis prin concurs la cel mai faimos liceu din raion, pe care l-am absolvit patru ani mai târziu cu toată împotrivirea directorului de atunci. I se spunea „sacul” și a fost într-adevăr o povară pentru învățământ. A vrut să mă exmatriculeze de două ori într-a nouă, pentru că am refuzat să mă tund zero, și într-a unsprezecea, pentru că fusesem premiat la olimpiada regională de literatură la care îmi interzisese să particip din lipsă de uniformă și număr pe mână.

Datorez diploma de maturitate diriginților mei de toată isprava, care-au trecut cu vederea că-s inapt pentru studiul limbii ruse, și, și în mod deosebit, profesorului de limba română, ale cărui lecții m-au scutit în anii studenției de plictiseala multor cursuri. Aveam douăzeci și patru de ani când am absolvit facultatea de Filologie cu o licență de douăzeci și patru de pagini despre singurătatea lui Bacovia.

Numele profesorilor de la facultate nu le țin minte. Dar nici ei pe-al meu, așa că suntem chit. Fac excepție numele decanului, care n-a găsit de cuviință să mă exmatriculeze pentru numeroasele absențe de la cursuri și seminarii, numele directorului revistei studențești de cultură, de la care în măsura în care mi-a fost posibil am învățat câte ceva, și numele profesorului care ne-a ținut cursul de literatură interbelică.

Avea carte și caracter și mi-a pus singurul zece în carnetul de student. Toți colegii mei de grupă sunt astăzi scriitori consacrați. Mă bucur că și-au găsit o linie și merg pe ea.. Linia mea este deocamdată un orizont. La terminarea facultății am cerut să fiu repartizat la un liceu viticol din sud. Cererea mea a fost rezolvată favorabil După un an am cerut să mi se desfacă contractul de mun-

că și mi s-a desfăcut. Mi-amintesc de acel timp și loc, de prietenii mei din sud: de profesoara de franceză, de care eram îndrăgostit, de medicul stomatolog, care mi-a pus o plombă - de argint - pe care o am și astăzi, de farmacist, de la care am aflat că după chef ceaiul de mentă este cea mai bună doctorie. Ca și de alții, datorită cărora am putut transforma un an de singurătate într-un an de bucurie.

După demisia din învățământ, m-am întors în județul de baștină, unde am fost angajat ca redactor la ziarul local. La sfârșitul primei luni de ziarist mi s-a comunicat că nu pot semna contractul de muncă, deși eram și renunțasem la o meserie pentru asta, pe motiv că în redacție n-au nicio femeie și le trebuie neapărat măcar una. Până seara au avut-o, așa că am rămas fără bani și fără prieteni.

Oricum, mulțumesc redactorului-șef și șefilor săi că m-au scutit de o serie de greșeli pe care le-aș fi putut face în meseria de ziarist și pe care în bună măsură nu le-am mai făcut.. După cinci ani de nemuncă, am fost angajat prin concurs ca documentarist la Biblioteca Pedagogică din oraș. Trebuie să spun că am concurat singur și că numele meu, fiind purtat de unul dintre șefii locali, i-a făcut pe inspectorii de resort să creadă că-i sunt nepot.

Păcăleala de efect n-am produs-o cu intenție și nici n-a ținut decât până la 1 aprilie, adică trei luni. Apoi, pe lângă cuvântările făcute de mine și ținute de alții, pe lângă articole și telegrame, a trebuit să prezint în fiecare zi un raport personal de muncă în fața consiliului oamenilor muncii, proaspăt înființat.

Timp de doi ani aceasta a fost principala mea activitate, ca, de altfel, și a consiliului. La câteva săptămâni după ultimul cutremur, postul meu de documentarist a fost desființat printr-o decizie arbitrară a inspectorului general.

În urma demersurilor făcute la forurile superioare, situația s-a reparat și-am fost repus în drepturi. În prezent lucrez în aceeași instituție, am câștigat două gradații la care aveam dreptul și câteva kilograme la cântar peste cele legale.

Trăgând linie și socotind, plus cu minus egal zero. Iar zero este totdeauna la locul lui. În același an, în ziua în care îplineam treizeci de toamne, m-am căsătorit cu actuala mea soție - s-o ție Dumnezeu! - pe care care am convins-o în trei ore de conversație, din care două la cinematograf și una la restaurant, că s-a întâlnit cu soțul predestinat.

Avem împreună doi băieți la grădiniță, pentru care am primit deja prima amendă, semn că sunt într-adevăr copiii mei. Biblioteca personală și autoturismul „Dacia”, cu care-mi plimb soția în duminicile cu soț, le-am cumpărat din economiile făcute de mine de la vârsta de douăzeci și trei de ani.

Întrucât n-am știut pe cine să cumpăr pentru închirierea unui apartament, am cumpărat pe datorie de la stat un apartament cu patru camere și mobilier corespunzător. Soția mea este învățătoare titulară în județ, a făcut zece ani naveta și autostopul. De altfel, în aceste împrejurări ne-am cunoscut.

În ultimii doi ani, după nenumărate audiențe și reclamații fără răspuns, a primit detașare la un

liceu din municipiu. Avem împreună un venit lunar de șase mii lei, inclusiv sporul de noapte pentru copii, datorii de toate felurile achitate la zi și o fericită viață comună. Primele poezii le-am îngropat într-o sticlă bine închisă lângă un butuc de vie din grădina casei. Mult mai târziu, când am căutat sticla în scopul predării la Muzeul Comunal, n-am mai găsit-o, dar între timp via a crescut și produce un vin din ce în ce mai bun. La ideea muzeului comunal s-a renunțat din lipsă de dovezi.

Prima poezie mi-a publicat-o fostul meu profesor de română în revista culturală a regiunii. Din acest motiv, când s-a însurat, intrând, cum se zice, în rândul măgarilor, i-am dăruit o sută de litri de vin. Este singurul dar primit de fostul meu profesor de la fostul său elev. Restul afacerilor noastre literare le-am făcut amândoi în pierdere.

În timpul facultății am făcut parte din grupul literat al revistei studențești din localitate, dar apartenența mea a durat puțin, pentru că atunci când grupul nostru începuse să aibă și drepturi nu numai îndatoriri mi-am dat demisia. Din grupuri muzicale n-am făcut parte, fiind afon. La vârsta de douăzeci de ani scriam cincizeci de poezii pe lună și câștigam două sute de lei pentru fiecare text publicat.

Acum, la aproape patruzeci, scriu cinci poezii anual pe care, publicându-le, câștig în total două sute de lei. Am publicat poezii și articole în toate revistele cu bun simț din țară și am obținut o grămadă de premii care nu mi-au adus nici bani, nici glorie.

În urmă cu zece ani am publicat o carte de versuri la editura provinciei. Când am prezentat al doilea manuscris, mi s-a răspuns în scris că voi fi publicat în ordinea trebuințelor redacției, care-și rezervă și dreptul de a solicita la momentul oportun modificările pe care le crede de cuviință. Dacă voi fi publicat postum, rezervarea acestui drept mi se pare inutilă.

Acum scriu la o carte de proză din care fac parte și aceste cuvinte. Orașul în care locuiesc se află în plin avânt, așa că nu-i pasă la nimeni de mine și nici mie nu-mi pasă de nimic. Pe scurt, aceasta îmi este biografia. Desigur, în măsura în care viața minte, tot ceea ce am scris aici este invenție”.

Nicolae DIACONU

Din viața familiei Tătărescu în capitala României

Prin activitatea politică a lui Gheorghe Tătărescu, familia sa va fi legată permanent de Capitala țării. Acesta se înscrie în Partidul Național Liberal în 1912, pe listele cărora este ales pentru prima dată în Parlamentul României în noiembrie 1919⁽¹⁾. Prin urmare, cuplul Tătărescu va petrece mare parte din timp, în fiecare an, la București, unde politicianul Gheorghe Tătărescu își desfășura activitatea.

În anul 1935, familia Tătărescu obține autorizația de construcție pentru o vilă în strada Polonă, numărul 19. Arethia discută cu un cunoscut arhitect al vremii, Alexandru Zaharia, pentru a-i proiecta și construi o casă pe gustul ei. La proiect a colaborat și arhitectul Ion Giurgea⁽²⁾. Înainte de această lucrare, în iunie 1934, Alexandru Zaharia terminase proiectul vilei Șambelanului Curții Regale a Principesei Elisabeta, Alexandru Scanavi, din Alea Modrogan nr. 20, în prezent demolată. Deci, înainte de Vila Tătărescu, Alexandru Zaharia avea deja la activ un mare proiect, cel al unui membru al Casei Regale. De asemenea, în anul 1930 terminase micul Palazzo al Prințesei Adina Woroniecka din strada Atena nr. 25, astăzi Take Ionescu.

Într-un interviu publicat în decembrie 2022, arhitectul bucureștean Mădălin Ghigeanu vorbește în amănunt despre vila în stil mediteraneean, construită pentru familia Tătărescu: „Este cu atât mai interesant cu cât este printre primele proiecte de această factură, un mix de stil mediteraneean cu multe elemente neoromânești. Este posibil ca principalul personaj care va aduce acest limbaj, să fi fost Milița Pătrașcu, eleva lui Brâncuși și prietena Arethiei Tătărescu. În dosarul de autorizare, am găsit proiectul în două variante. Prima este semnată de Alexandru Zaharia, cel care aduce un concept general al casei, iar în faza următoare proiectul devine mult mai elaborat și este realizat de arh. Ioan Giurgea, asociatul lui Alexandru Zaharia. La fațada Vilei Tătărescu apar elemente de factură neoromânească, cum ar fi tratarea portalurilor de intrare ale ușilor, intrarea în biroul lui Gheorghe Tătărescu, unde vedem un portic pe care-l regăsim la mănăstirile din Moldova. Apare o absidă ce îmbracă șemineul realizat de Milița Pătrașcu. Chiar și acest șemineu are elemente de

neoromânească. Cele mai frapante rămân detaliile, tratarea porticului de intrare și cele două coloane filiforme de pe fațada principală. Este o surpriză, aceasta de a realiza fiecare coloană într-un mod diferit, dar păstrând acest aer neoromânească”.

La rândul său, Sanda Tătărescu Negropontes își aducea aminte că mama sa ținea mult la acea casă, fiindcă se regăsea în ea. „Nu era somptuoasă, cum văd că se fac acum vilele somptuoase, dar era trainică, era bine făcută. Mama o construise și își dorea să aducă la București o veche culă oltenească⁽³⁾. Mama a terminat Artele, avea studii de pictură și de sculptură. Milița Pătrașcu era o elevă de-a lui Brâncuși, era foarte bună prietenă cu mama și și-a pus amprenta asupra casei noastre”.

Referitor la arhitectura casei, arh. M. Ghigeanu afirmă: „Este o casă relativ mică, dar în interior extraordinar de bine proporționată. Toate spațiile sunt foarte bine luminate, iar calitatea finisajelor este absolut excepțională. Feroneria ușilor este din alamă patinată cu motive ce amintesc de orfevrăria meșterilor medievali din Transilvania. Parchetul este din stejar masiv, cu esențe și culori diferite, ușile sunt tot din stejar masiv, superb de-

senate. Șemineul este impecabil realizat de către Milița Pătrașcu, într-un modernism cu elemente neoromânești. Și tot Milița Pătrașcu va realiza și ancadramentele ușilor. Este o casă construită cu o atenție la detalii ieșită din comun⁽⁴⁾”.

Spre deosebire de vilele construite în zilele noastre, care trebuie neapărat să epateze și să demonstreze potența financiară a proprietarilor, prim-ministrul Gheorghe Tătărescu își amenajase biroul său la subsolul vilei, la *entre-sol*. „Intrarea în birou se face modest, pe latura din stânga a casei, printr-un portal tratat ca la vechile biserici moldovenești. Se vede din proiect că aceasta a fost ideea lui Ion Giurgea. Prim-ministrul avea un birou de mici dimensiuni, cu o mică sală de așteptare⁽⁵⁾”.

Locuința era prevăzută și cu o bucătărie, situată tot la *entre-sol*, dar în care se intra printr-o scară secundară. „Familia Tătărescu făcea parte din acea aristocrație care nu suporta mirosul de bucătărie. Lucrul acesta îl găsim și la Palatul Regal Beli Dvor din Belgrad, la familia regală a Iugoslaviei. Alexandru I și Regina Mărioara ai Iugoslaviei

aveau bucătăria amplasată în anexe. La fel o avea și Regele Ferdinand al Bulgariei, departe, într-un corp lateral, vorbim de frumosul Palat Regal Euxinograd din Varna. Deci, cel mai probabil, soții Tătărescu nu suportau mirosurile. Sufrageria, locul de luat masă, cred că era mai degrabă un loc de primire⁽⁶⁾”.

La parter există un living deschis către curtea din spate, unde este amenajată o grădină foarte frumoasă, cu diferențe de nivel și plăci de piatră naturală, precum și o fântână decorativă, asamblată din mai multe piese vechi. Sufrageria este mare. Spațioasă, cu geamuri și cu două saloane mici de primire. Plafonul din salonul cel mare este decorat cu grinzi masive de lemn de tip „vigas”, tipice stilului mediteraneean. La etaj, dintr-un *hall* generos de nivel, se deschid patru dormitoare⁽⁷⁾.

La fel ca în celelalte reședințe ale familiei, și aici exista un apartament pentru oaspeți: „La noi acasă în strada Polonă, aveam la demisol un apartament pregătit special pentru oltenii care veneau cu treburi la București. Ei aveau de fiecare dată un loc unde să tragă la nenea George, pentru că ministrul Gheorghe Tătărescu era oltean de-al lor⁽⁸⁾”, își amintea Sanda Tătărescu-Negropontes.

În ceea ce privește personalitățile vremii care treceau frecvent pragul acestei case, este evident că erau, în primul rând, membrii Casei Regale, politicienii de prim rang ai Partidului Liberal, oameni din înalta societate: Elena Văcărescu, Martha Bibescu, Regele Carol al II-lea, care venea des în vizită, Valentin Bibescu, Nicolae Titulescu⁽⁹⁾, în general, aceiași care în timpul verii mergeau și la Poiana, în Gorj.

*

La data de 18 octombrie 1939, Arethia și Sanda Tătărescu au ieșit din țară prin punctul Jimbolia, având pașapoarte diplomatice. Probabil călătoreau, ca de obicei, la Paris sau Londra.

Gheorghe Tătărescu a deținut funcția de prim-ministru în două perioade: 3 ianuarie 1934 - 28 decembrie 1937 și 25 noiembrie 1939 - 4 iulie 1940. Mai trebuie menționată și scurta perioadă în care viața lui Gheorghe Tătărescu a fost pusă în mare pericol, după îndepărtarea de pe tron a regelui Carol al II-lea, cerută de generalul Ion Antonescu, la 6 septembrie 1940. „Gheorghe Tătărescu a fost, o vreme, supus, sub pretextul protejării vieții sale, regimului de domiciliu obligatoriu. Arestat, apoi, la 27 noiembrie 1940, împreună cu Mihail Ralea, Constantin Argetoianu și Mihail Ghelmegeanu, de poliția legionară, a scăpat, asemenea lor, ca prin minune, datorită fericitei intervenții, absolut întâmplătoare, a prefectului Alexandru Rioșanu, de soarta rezervată celorlalți demnitari carliști și adversari ai Mișcării legionare, lichidați atunci.”⁽¹⁰⁾

*

Sanda Tătărescu a fost o domnișoară căreia i-a plăcut viața de la Paris, de la Londra, care s-a bu-

curat de toate evenimentele mondene ale vremii. La împlinirea vârstei de 18 ani, în august 1937, părinții i-au organizat un bal special la Ambasada Franței, unde codul vestimentar a fost negru și roz⁽¹¹⁾.

După ce a terminat liceul la Institutul Catolic de Maici „Notre-Dame de Sion”, unde a făcut doi ani într-unul, Sanda Tătărescu a plecat la Londra, unde a studiat muzeologie și decorațiuni interioare. Nu s-a axat prea mult pe studiu, după cum a povestit în cadrul mai multor interviuri. Din păcate, sau din fericire, având în vedere ce urma să se întâmple cu această familie, Sanda a ales să se bucure de viața mondenă, de petreceri și baluri: „Aveam 19 ani și am fost foarte fericită când am fost primită la Curtea Reginei Angliei; nu mi-am făcut datoria de elevă, plecasem la studii, ori la studii trebuia învățat; eu n-am învățat”⁽¹²⁾.

Era în 1938, iar tatăl ei era ambasador al României la Paris⁽¹³⁾. „În acea vreme, 1938-1939, norii războiului erau foarte aproape. În 1939, tata a fost chemat în țară pentru a forma pentru a doua oară guvernul și m-a chemat și pe mine de la Londra. La București m-am înscris la Facultatea de Drept, pe care însă nu am terminat-o niciodată, pentru că în 1940 (2 martie - n.a.) m-am căsătorit cu Ulise Negropontes”⁽¹⁴⁾. Devine consilieră tatălui său pe probleme de limba engleză.

Ulise Negropontes era un prieten din copilărie și fiul marelui moșier și industriaș de origine greacă, George Ulise Negropontes. Acesta se născuse la Galați și a făcut avere din comerțul cu grâne. Deținea, la un moment dat, 32.000 hectare de teren arabil, după cum își amintea Sanda Tătărescu Negropontes într-un interviu⁽¹⁵⁾.

Sanda-Maria și Ulise Negropontes vor avea doi băieți, Gheorghe (născut pe 28 septembrie 1942) și Nicolae (născut pe 21 decembrie 1946⁽¹⁶⁾). În acei ani ai războiului, cei doi soți Negropontes vor participa activ la efortul de război al țării, Ulise fiind pe front, iar Sanda, șofer pe o ambulanță a Crucii Roșii, transportând bolnavi de la aeroport la spital.

Mulți ani mai târziu, Sanda Tătărescu Negropontes își amintea într-un interviu: „Mama ne băgase în suflet că dacă avem tot ce avem, dacă suntem privilegiați, să ne gândim tot timpul la cei care n-au”⁽¹⁷⁾.

Datorită legăturii strânse pe care a avut-o cu tatăl său, Gheorghe Tătărescu, voi insera aici și rememorarea pe care Sanda Tătărescu o face unor momente foarte grele din istoria țării⁽¹⁸⁾: „În acea teribilă noapte de 26 iunie 1940, când nota ultimativă sovietică era dezbătută de factorii politici responsabili, s-a întâmplat ca eu să ajung să îndeplinesc oficiul de telefonistă a tatei; îmi răsună încă în auz vocile încărcate de emoție ale regelui Carol al II-lea, Nicolae Iorga, ale altora care schimbau cu premierul Gheorghe Tătărescu opinii despre decizia ce trebuia luată.

S-a întâmplat ca numai eu să pot folosi singurul telefon, rămas în stare de funcționare, în camera mea, în acea noapte de 27 noiembrie 1940, când poliția legionară a năvălit în casa noastră și l-a ridicat pe tatăl meu pentru a-l transporta către o destinație necunoscută; am reușit să-l contactez pe prefectul Alexandru Rioșanu care a reușit să-l salveze pe el și pe alții de la o moarte sigură. Aveam să fiu, după 6 martie 1945, când era ministru al Afacerilor Străine, interpretul tatei cu prilejul unora dintre convorbirile sale cu reprezentanții aliaților anglo-americani la București; am fost, mai târziu, arestată și confruntată cu el, în sediul Securității în legătură cu aceste convorbiri care fuseseră înregistrate fără știrea lui”.

Deși traversa o perioadă extrem de agitată în Bucureștiul ocupat de trupele germane, Arethia Tătărescu mai face o achiziție imobiliară în ianua-

rie 1943: cumpără de la Albrecht Richard imobilul din Bd. Mărășești nr. 127-129⁽¹⁹⁾, având 16 apartamente, cu suma de 16 milioane lei.

Soarta ulterioară a familiei Tătărescu va fi marcată, fără doar și poate, de hotărârile politice ale lui Gheorghe Tătărescu. După terminarea războiului, pe 6 martie 1945⁽²⁰⁾, acesta intră în Guvernul Dr. Petru Groza, partidul său fiind înlăturat de la guvernare doi ani și jumătate mai târziu, în data de 6 noiembrie 1947. Odată ce nu le-a mai fost de folos, comuniștii l-au îndepărtat pe Tătărescu și partidul său de la conducerea țării. Locul lui la conducerea Ministerului de Externe a fost luat de Ana Pauker, agenta Uniunii Sovietice în România⁽²¹⁾.

Gheorghe Tătărescu va fi supus regimului de domiciliu obligatoriu la locuința sa din București, iar apoi, la Poiana-Gorj.

Tot după terminarea războiului, Tudor Tătărescu pleacă împreună cu mama sa, Arethia, și cu vărul său, Dinu, fiul lui Emanoil Tătărescu, în Franța. Vor parcurge drumul pe calea apei, cu vasul „Transilvania”⁽²²⁾. Ulterior, Arethia se va întoarce în țară, lăsându-și fiul la Paris, pentru a studia Dreptul, ca și tatăl său. Acolo, Gheorghe Tătărescu depusese o sumă de bani care i-ar fi fost suficientă fiului său pentru a se întreține și îngriji.

La acești bani avea acces un cunoscut, considerat om de încredere, dar care s-a dovedit un escroc. El și-a însușit întreaga sumă după ce Gheorghe Tătărescu a fost arestat și Tudor s-a îmbolnăvit.

Adina ANDRIȚOIU

fragmente din cartea în curs de apariție „Arethia Tătărescu - o viață. Între dăruirea de sine și extrema suferință”

Credite foto: Mădălin Ghigeanu, familia Captilin (Alexandru Dan - Andi și Adela), Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Asociația Culturală Tătărescu.

⁽¹⁾ Nicolae-Șerban Tanașoca în Gheorghe Tătărescu, *Mărturie pentru istorie*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. XVII.

⁽²⁾ Antoaneta Dohotariu, a, „Descoperă vila mediteraneană din care Gheorghe Tătărescu a fost aruncat în închisoare. Pe casă a pus stăpânire odrasla lui Petru Groza | INTERVIU cu arh. Mădălin Ghigeanu”, B365.ro, <https://b365.ro/plimbare-prin-vila-mediterraneană-din-care-gheorghe-tatarascu-a-fost-aruncat-in-inchisoare-pe-casa-a-pus-stapanire-odrasla-lui-petru-groza-interviu-cu-arh-madalin-ghigeanu-489760/>, 8 decembrie 2022 (accesat 5 iunie 2024).

⁽³⁾ Eugenia Vodă, „Profesioniștii cu Sanda Tătărescu-Negropontes”, difuzat la TVR1 în 2007, min. 16 (accesat iunie 2024). N.a.: Prin stil, Arethia Tătărescu voia să păstreze elementele de arhitectură ale culei olteneste, așa cum făcuse deja cu clădirea destinată Muzeului Gorjului, construită în anul 1926 de către Liga Femeilor Gorjene pe Digul Jiului de la Târgu Jiu (vezi Adina Andrițoiu, b, *Cula de pe Digul Jiului*, Editura Brâncuși, Târgu Jiu, 2020).

⁽⁴⁾ Antoaneta Dohotariu, a, *Op.cit.*

⁽⁵⁾ M. Ghigeanu apud Antoaneta Dohotariu, a.

⁽⁶⁾ *Idem.*

⁽⁷⁾ Antoaneta Dohotariu, a, *Op.cit.*

⁽⁸⁾ Vasile Vasiescu, *Brâncuși versus Brâncuși*, Editura Fundației Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, 2006, p. 186.

⁽⁹⁾ Antoaneta Dohotariu, a, *Op.cit.*

⁽¹⁰⁾ N.Ș. Tanașoca în Gheorghe Tătărescu, *op.cit.*, p. 11.

⁽¹¹⁾ Eugenia Vodă, *Profesioniștii cu Sanda Tătărescu-Negropontes*, min. 2:31”, difuzat la TVR1 în 2007, accesat iunie 2024.

⁽¹²⁾ *Ibidem*, min. 11:50”. În Cărlugea, Zenovie, Deju, Zoia Elena, *Arethia Tătărescu, Marea Doamnă a Gorjului interbelic*, Ed. Măiastra, Târgu Jiu, 2007, p. 47 se vorbește despre acest eveniment ca având loc în anul 1940, când deja Sanda Tătărescu se căsătorește cu Ulise Negropontes.

⁽¹³⁾ Gh. Tătărescu a fost ambasador al României în Franța între 9 decembrie 1938 și august 1939.

⁽¹⁴⁾ *De la Curtea regală, la plivit de roșii*, Jurnalul.ro, 16 noiembrie 2004.

⁽¹⁵⁾ Eugenia Vodă, *op.cit.*, min. 3: 18”; În 1920, George Ulise Negropontes a donat Societății Naționale a Femeilor Ortodoxe Române terenul de 20 de hectare pe care a fost construit Mausoleul de la Mărășești, precum și suma de 50.000 lei în aur, sumă care avea să fie folosită la ridicarea mausoleului. Francezii l-au decorat ulterior cu Legiunea de Onoare (sursa: wikipedia).

⁽¹⁶⁾ CNSAS, dosar I 0495579, fila 21.

⁽¹⁷⁾ Eugenia Vodă, „Profesioniștii cu Sanda Tătărescu-Negropontes”, 2007.

⁽¹⁸⁾ G. Tătărescu, *op. cit.*, pp. 543-544.

⁽¹⁹⁾ CNSAS, dosar I 495579, fila 17.

⁽²⁰⁾ Cu toate că Guvernul Petru Groza era alcătuit și din miniștri aparținând partidelor istorice, cercetătorii apreciază că, odată cu acesta, în România se instaurează regimul bolșevic, deoarece prim-ministrul fusese impus de către Uniunea Sovietică. Puterea de la Răsărit amenința că, în caz contrar, nu va accepta retrocedarea Transilvaniei către România. Deși Groza mima apartenența la un partid propriu, în fapt, era un executant docil al deciziilor luate de comuniști și al ordinelor venite de la Moscova. (https://ro.wikipedia.org/wiki/Petru_Groza; accesat : 5 februarie 2025).

⁽²¹⁾ G. Tătărescu, *op. cit.*, p. LIX.

⁽²²⁾ Sorin Popescu, „Familia Tătărescu”, *Memoria*, nr. 86 (1/2014), p. 80.

⁽²³⁾ Marigela Paschievici apud Sorin Popescu, „Familia Tătărescu”, *Memoria*, nr. 86 (1/2014), p. 80.

Între Altarul științei și cel al credinței: portretul lui Ion Popescu-Voitești

Există oameni a căror viață pare împărțită între două chemări puternice, două direcții care, privite din exterior, par că nu pot conviețui. În cazul lui Ion Popescu-Voitești, această aparentă dualitate între *laboratorul* geologului și *altarul* credinței nu a generat conflict, ci a devenit motorul unei vieți pline de sens. Povestea lui este una a echilibrului, a căutării și a unei călătorii interioare care a mers în paralel cu explorările sale științifice.

Ion Popescu-Voitești (18 noiembrie 1876 - 4 octombrie 1944) este o figură emblematică a geologiei românești, un savant care a privit în egală măsură către adâncurile pământului și către profunzimile spiritului, rămânând astfel, una dintre acele personalități rare în care se întâlnesc două lumi ce par, la prima vedere, ireconciliabile: exactitatea rece a științei și căutarea interioară a credinței. Destinul său, modelat atât de rigorile cercetării științifice, cât și de întrebările fundamentale ale credinței, oferă un portret complex al unui om pentru care cunoașterea nu era doar o acumulare de date, ci o călătorie interioară. Între piatra pământului și lumina spiritului, viața

și opera sa se prezintă ca un testament al sintezei dintre două lumi aparent opuse.

El este un exemplu de echilibru între două dimensiuni fundamentale: *cercetarea științifică și reflecția spirituală*. Acest portret urmărește modul în care Voitești a reușit să-și găsească sensul propriei existențe traversând un drum între laborator și altar, între observație riguroasă și introspecție, între geologie și credință, demonstrând totodată că cele două dimensiuni (piatra și sufletul), nu au fost niciodată antagonice, ci complementare.

Încă din copilărie, Ion Popescu-Voitești a fost fascinat de natură și misterele ei. Fiecare piatră, fiecare vale sau deal era pentru el o enigmă care trebuia descifrată.

Pietrele pe care alți copii le aruncau în apă, el le păstra ca pe niște comori mute. Întrebările au apărut devreme: de unde vin?, ce poveste ascund?, ce lume au văzut înaintea noastră? Această curiozitate a devenit rădăcina viitoarei sale cariere.

Pasiunea sa pentru explorare l-a determinat să studieze cu atenție mediul înconjurător, să observe și să noteze detalii pe care alții le treceau cu vederea.

Familia și mediul în care a crescut i-au insuflat respectul pentru muncă, dezvoltând atât curiozitatea intelectuală, cât și interesul pentru știință, dar și capacitatea de reflecție asupra valorilor morale și spirituale. Aceste trăsături au fost fundația unei cariere dedicate cercetării și descoperirii. Voitești nu s-a mulțumit niciodată să primească

informații gata formulate; el voia să le verifice personal, să le exploreze și să le înțeleagă în profunzime. De mic copil, explora dealurile, pietrele și râurile, încercând să înțeleagă procesele naturale.

Această fascinație timpurie pentru mediul înconjurător a fost prima etapă a drumului său „de savant”, învățând că fiecare descoperire științifică are nevoie de o înțelegere a sensului ei.

Anii de studii pe care acesta i-a petrecut pe băncile liceului Carol I din Craiova (1888-1895), respectiv la Universitatea din București (1895-1898), au fost fundamentali în con-

trebuie să o abordeze cu responsabilitate.

Pe măsură ce Voitești avansa în carieră, devenea tot mai clar că drumul său nu era unul obișnuit. Cercetările sale din anii de început, realizate adesea în condiții dificile, i-au format un caracter puternic și disciplinat. Muncea fără să se plângă, convins că natura își dezvăluie secretele doar celor care știu să o asculte cu răbdare. Colegii de generație îl priveau ca pe un om al faptelor, nu al vorbelor. Era modest, dar ferm. Chiar și în momentele în care era aclamat pentru o descoperire sau o interpretare inovatoare, reacția lui

solidarea pasiunii pentru geologie. Voitești a urmat cursuri riguroase și laboratoare care i-au dezvoltat simțul observării și al analizei detaliate, amintind aici de studiile doctorale pe care acesta le-a frecventat la Viena (1906-1908) și Paris (1908-1910). Profesorii săi i-au insuflat rigoare, dar l-au încurajat și să pună întrebări profunde, să nu se mulțumească cu răspunsurile superficiale.

Studiile universitare i-au oferit cadrul pentru a transforma această fascinație în profesie. La început timid, apoi cu tot mai multă încredere, Voitești a pătruns în lumea geologiei - o lume în care pământul devine o arhivă, iar savantul un cititor atent al filelor geologice. Munca sa era marcată de o rigoare impecabilă. Petrecea ore în șir clasificând eșantioane, făcând desene, notând observații.

Colegii îl descriau ca pe un om care nu se grăbea niciodată și care nu accepta concluzii grăbite. Dar, dincolo de disciplina cercetătorului, el a fost animat de ceva și mai profund: de convingerea că natura nu este doar un mecanism, ci o lume plină de semnificații, pe care omul

era mereu aceeași: un zâmbet abia schițat și întoarcerea la treabă.

Această modestie venea din convingerea că știința este o responsabilitate, nu un motiv de glorie. „*Adevărul nu aparține nimănui*”, obișnuia să spună, „*noi doar îl descoperim și îl păstrăm pentru cei ce vor veni*”.

Participările la comunicări științifice (atât în țară cât și în străinătate) au fost esențiale pentru formarea sa profesională. În teren, a învățat să citească stratigrafiile, să interpreteze formele reliefului și să observe procesele geologice în desfășurare. În laborator, aceste observații s-au transformat în date și teorii, construind punți între realitatea fizică și interpretarea rațională.

Laboratorul a fost spațiul complementar unde observațiile de teren se transformau în concluzii concrete. Voitești a aplicat metodologii meticuloase, documentând fiecare probă, fiecare observație și fiecare detaliu. Această combinație dintre experiența directă și analiza riguroasă a reprezentat elementul central al unui drum către o carieră științifică.

Campaniile de „studiu” din teren ale lui Ion Popescu-Voitești nu erau

doar oportunități de cercetare, ci și lecții de răbdare, perseverență și curiozitate.

A traversat munți, câmpii și văi, analizând structuri geologice și colectând mostre care urmau să fie studiate în detaliu. Între aceste momente, natura i-a oferit revelații directe despre dinamica pământului. În afara laboratorului, Voitești strălucea în rolul de explorator. Fiecare ieșire în teren era o lecție despre răbdare, intuiție și curaj.

Zile întregi străbătea coastele munților cu rucsacul în spate, analizând formațiuni, notând observații, prelevând mostre. Uneori vremea se înrăutățea, alteori accesul era dificil, dar nimic nu îl oprea. Natura, cu toate schimbările și capriciile ei, era partenerul său de dialog. În timpul acestor expediții, Voitești se simțea deopotrivă cercetător și contemplator.

Spunea adesea că liniștea munților este o rugăciune tăcută și că adevărul lumii se vede mai clar în lumina dimineții decât între zidurile oricărui birou. Pe măsură ce se adâncea în studiul științific, el a simțit nevoia de a integra dimensiunea spirituală în viața sa. Credința și introspecția nu au fost pentru el o alternativă la știință, ci o completare necesară.

În momentele de liniște, meditația și reflecția îi ofereau echilibru moral și claritate în interpretarea realității.

Această dimensiune spirituală l-a ajutat să-și pună întrebări fundamentale: despre sensul muncii sale, despre responsabilitatea față de natură și față de ceilalți, despre modul în care știința poate servi umanității.

Credința lui nu a fost niciodată un obstacol în fața științei. Dimpotrivă, a fost lumina blândă care i-a dat forță.

În momentele în care explicațiile științifice nu puteau acoperi totul, el lăsa loc misterului. „Nu ceea ce înțeleg mă îngrijorează, ci ceea ce nu înțeleg mă obligă să caut mai departe”, spunea adesea. Își găsea liniștea în rugăciuni scurte, rostite

în șoaptă. Era un om care respecta ritualurile, dar nu din obligație, ci din recunoștință. Pentru el, altarul era un loc în care își așeza gândurile, nu un refugiu de frică. Credea într-o ordine a lumii, într-o morală a cunoașterii și într-o responsabilitate a omului față de creație.

Laboratorul și altarul nu au fost pentru Voitești lumi opuse. Ele au reprezentat două fațete ale aceleiași căutări: adevărul.

Rocile îi ofereau structura, metoda și certitudinea faptelor; introspecția și credința îi ofereau sens și direcție morală. Îmbinarea lor a fost cheia unui drum echilibrat și a unei vieți dedicate excelenței și valorilor.

Ceea ce la suprafață părea o împărțire - laboratorul și altarul - era, în realitate, pentru Voitești, o fuziune subtilă. Ambele îl hrăneau:

lumea rocilor îi oferea fapte, lumea credinței îi oferea sens. Una îi dădea instrumentele raționale, cealaltă îi dădea reperele morale.

Puțini dintre savanții vremii au reușit această îmbinare fără tensiuni. Voitești, însă, era un om împăcat cu sine. Nu simțea nevoia să demonstreze nimic nici științei, nici religiei. Pentru el, adevărul nu era un teritoriu de luptă, ci un drum cu mai multe poteci.

Pe lângă activitatea de cercetare, Ion Popescu-Voitești a fost un profesor dedicat. Studenții îl urmăreau fascinați în expedițiile de teren,

unde transforma fiecare rocă într-o lecție și fiecare vale într-o poveste. Vorbea cu claritate, dar și cu pasiune. Avea talentul rar de a transforma știința în poveste fără a pierde rigoarea. Activitatea sa ca profesor a fost la fel de importantă ca cea de cercetător. Voitești nu doar că preda geologia, ci și valori, etică profesională și responsabilitate. Studenții săi au învățat să privească natura nu doar ca pe un obiect de studiu, ci și ca pe un spațiu al înțelegerii, al respectului și al reflecției.

Prin exemplul său, a arătat că un om de știință poate fi și un model moral și spiritual pentru generațiile viitoare.

Mulți dintre discipolii lui au devenit la rândul lor geologi importanți. Dar ceea ce își aminteau cu adevărat despre el nu era doar ceea ce i-a învățat, ci felul în care i-a învățat: cu răbdare, cu fermitate, cu generozitate.

nici rece, nici lipsită de suflet. Că poți să fii un cercetător strălucit, și, în același timp, un om al reflecției interioare. Că cele două dimensiuni ale vieții - cunoașterea și credința - nu sunt paralele, ci complementare.

Drumul lui Ion Popescu-Voitești este un exemplu de echilibru între știință și credință. Laboratorul, expedițiile, cercetările, analiza probelor se întâlnesc cu introspecția și reflecția morală. Povestea sa arată că sensul vieții nu este dat doar de cunoaștere, ci și de capacitatea de a înțelege și de a respecta legătura dintre omul interior și lumea înconjurătoare.

„Povestea” lui Ion Popescu-Voitești nu este doar „povestea” unui geolog, ci a unui om complet, care a înțeles că adevărul se află acolo unde rațiunea și spiritul se întâlnesc.

Laboratorul l-a învățat disciplina, analiza, răbdarea. Altarul l-a învățat smerenia, liniștea, sensul. În viața lui, cele două au conviețuit în armonie, construind o existență profundă și echilibrată.

Astăzi, privind în urmă, putem spune că Ion Popescu-Voitești nu a fost împărțit între două lumi, ci a reușit să le unească. Iar această unire rămâne cea mai frumoasă moștenire pe care o lasă posterității: *ideea că omul poate fi întreg doar atunci când își ascultă și mintea, și sufletul.*

Valentin CHEPENEAG

Ilie Ilașcu, irepetabil și în registrul eroic, și în cel tragic

A murit un erou al românilor basarabeni și al românilor, în general. Ambele țări pot sărbători, au scăpat de el, își pot continua agenda fără idealurile lui Ilie Ilașcu! În cazul României, nu a ieșit calculul matematic (olimpic sau paralimpic, nu mai contează), deci nu a putut fi doliu național nici măcar o zi, pentru un astfel de om, făcut din esența marilor martiri. Astfel de modele, cu tot ce reprezintă acestea și cu toată ideea din jurul lor nu trebuie să existe, chipul lui Dumnezeu din om trebuie evitat, infecția lumii nu trebuie să aibă tulburări de... conștiință.

În cazul Republicii Moldova, decretarea doliului național, doar pentru o singură zi, a fost urmarea unei presiuni pe care au exercitat-o câteva asociații ale veteranilor din Războiul de la Nistru. Ambele țări sunt cu adevărat surori și în ticăloșie. Ele urăsc, în general, eroii. Îi izolează, îi marginalizează, îi umilesc și, uneori, îi alungă, tocmai pentru adevărul pe care ei îl reprezintă și, mai ales, pentru cel pe care îl rostesc. Astfel de oameni restabilesc verticala între Dumnezeu și lume, lucru care îi înnebunește pe semenii, cauzele fiind multiple, țin strict de construcția acestora din urmă și, totodată, de starea lor de nelibertate. În plus, curajul lor este un continuu pericol pentru guvernările prin care se introduc sistemele politice autoritare.

Când evidența, emoția și forța exemplului nu pot fi într-un tot izolate și, mai apoi, anulate, se practică o altă perversitate față de masa amorfă, gregară a populației supuse nevoilor primare: eroismului i se fabrică un cu totul alt sens, total diferit de rațiunea și de rostul inițial de existență. De pildă, acum, după moartea voievodului fără țară, Ilie Ilașcu (deși acesta a avut chiar două, cu identitate comună), în stânga Prutului se vorbește, la modul oficial, despre sacrificiul său ca fiind făcut pentru independența Republicii Moldova. Este o nerușinată aserțiune, menită să justifice opțiunile actuale, deși Moldova nu a fost niciodată independentă, sub nici o guvernare, cu atât mai puțin acum, când are un parcurs european, este adevărat, preferabil.

În Uniunea Europeană poți accesa multe închipiri, dar în nici un caz pe aceea a independenței, care, între noi fie vorba, nu mai există în actuala construcție europeană, nici măcar pentru țările care o conduc, țin să adaug, pentru rigoare, acest lucru evident. Aceasta este realitatea, nu poate

fi negată decât într-un spectacol politic ieftin și chiar iresponsabil. Și din acest punct de vedere suntem „frați”, cu adevărat. Pot accepta și pot înțelege, chiar dacă nu sunt de acord, opțiunea politică.

Pot înțelege și că exercițiul libertății produce diverse forme de opțiune. De pildă, dacă locuitorii unei țări acceptă, votează o clasă politică prin care sunt introduși în alte realități, cu totul diferite de cele firești, înțeleg, asta este, totul are efect în efectul ultim al desfășurării lucrurilor, consecințele vor exista și dacă nu și le va asuma nimeni.

Distrugerea identitară va fi mai rapidă, cu certitudine. Este îndeobște cunoscut faptul că omul, în întreaga lui istorie, și-a făcut lui însuși rău. Inclusiv din acest motiv eroii sunt incomozi, ei explică faptul că binele nu înseamnă banalul confort, că binele este în esența lui adevăr, iar viața, cel mai de preț dar al omului, mai ales în dimensiunea ei non-biologică, poate fi chiar pre-

țul adevărului pe care îl mărturisesc. Acest sacrificiu exorcizează periodic societățile corupte și contaminate de concepțiile care vatămă omul. Mărturisirea, curajul, vitejia, sfințenia agresează „conștiințele” oamenilor mici în drumul lor pentru a fi și mai mici...

În Transnistria, luminoșii luptători pentru Uniune și pentru dreptul de a fi români, Ilie Ilașcu, Alexandru Leșco, Tudor Petrov-Popa și Andrei Ivanțoc, au fost ținuuți în mod simbolic într-o cușcă din fier și așa au fost arătați lumii cu pretenții de libertate, tocmai pentru a inhiba o atare atitudine față de imperiul sovietic, care își dorea să protejeze un spațiu de siguranță, care să nu fie revendicat ulterior de inamicul transatlantic.

Din acest punct de vedere, au avut dreptate. Libertatea și adevărul au devenit în acea cușcă foc și lumină. Nu doresc și nu este cazul să prezint aici întreaga istorie a acestui grup de bărbați ai neamului românesc, care strigau din cușcă în fața sentinței de condamnare la moarte „Trăiască Moldova, Ardealul și Țara Românească!” Dar anumite lucruri trebuie mărturisite, chiar și atunci când nu ne sunt favorabile și chiar când prudența poate fi scuza la îndemână pentru lașitate. Cele

patru condamnări la moarte au fost executate, cu gloanțe oarbe, este adevărat, tocmai pentru a-i face să renunțe. Altădată li s-au dat veste anti-glonț și s-a tras de aproape în Ilie Ilașcu până și-a pierdut conștiința. Nu a renunțat niciodată la adevărul lui, care era și al nostru. Vedeți imaginile cu el când rostește cu acel zâmbet pierdut, ușor împăcat în dezamăgire: „Te iubesc, popor român!” Și veți înțelege rostul iubirii, ca limbaj al regăsirii dintre om și Dumnezeu, fie și în jertfă. Și veți mai înțelege că iubirea omului nu este doar aceea care ne „umanizează” pornirea animalică de a ne freca mucoasele.

Cu mult mai trist, mai tragic este faptul că Ilie Ilașcu a trăit închis și în România. Evident, într-o închisoare cu mai multe ferestre și cu mai multe curți interioare. Asta după ce conducerea de atunci a Republicii Moldova, bineînțeles, democratic aleasă, mai precis președintele Vladimir Voronin, l-a alungat din Chișinău, temându-se politic de popularitatea lui. Mai apoi, conducerea, tot de origine sovietică, de la București a parcat acest vehicul cu lumină de la Dumnezeu pentru poporul român într-un apartament al RAPPs, cu chirie.

Mergi la Dumnezeu, chiriaș uitat, și roagă-L să aibă grijă de noi, pentru că noi suntem niște nenorociți vânduți și nu vom fi în stare! În plus, mai avem și o diversitate de interese personale, care ne fac să ne gudurăm continuu, deși tot continuu rămânem înfometați numai de cele materiale. În loc de chipuri ale lui Dumnezeu, așa cum ai fost tu, nouă ne decid soarta niște caricaturi fabricate din marionete stricate. Iar de tine ne-am adus aminte tocmai când ai murit, nici măcar televiziunile și radiourile, ca un făcut, nu au nici măcar un minut cu tine în arhive, adică nici acum nu vei mai putea spune nimic. Din fericire pentru toți...

Frate Ilie, mergi la Dumnezeu, să-ți dea El dreptatea pe care nu ți-am dat-o noi, El este Cel care nu uită nimic! Fii român lângă El, pentru că lângă noi nu ai putut să fii așa cum ai fi vrut!

Marius Marian ȘOLEA

Definirea contextului macrostructural

Contextualizarea socio-politică a crizelor

Interesul național. Definire, introducere istorică și poziționare (I)

De la apariția, după Pacea de la Westfalia (1648), a sistemului modern de state, care face din acestea marii actori ai relațiilor internaționale, ideea de interes național a fost criteriul director al politicii externe. Înlocuind universul medieval cu „pluriversul” modern, lumea internațională devine o „stare a naturii” hobbesiană, fără o putere superioară care să impună ordine și pace - așa cum fuseseră, într-un fel, în Evul Mediu papa și împărat-, iar unele reguli de comportament între State devin necesare. Dar, dincolo de aceste reguli, și chiar împotriva lor, statele suverane sunt ghidate în relațiile lor cu ceilalți de ceea ce înțeleg a fi propriile lor interese.

Nu întâmplător, desigur, după primele formulări ale spaniolului Francisco de Vitoria, apariția dreptului internațional este practic simultană. Într-adevăr, din aceeași perioadă datează și cartea olandezului Hugo de Groot, cunoscut sub numele de Grotius, și care este considerată a fi textul de bază al Legii relațiilor dintre state, *De iure belli ac pacis* (1625). În fond, nu așa se comportă bărbății în societate? Singura, și nu mică, diferență este că, tocmai, statul este cel care impune și sancționează regulile în sfera sa de suveranitate, în timp ce în sfera internațională doar acordurile dintre state, convențiile acceptate voluntar de acestea sunt normele de comportament. Învăluite cu mândrie în mantaua suveranității lor, statele nu admit nicio putere superioară lor și, în orice caz, își rezervă dreptul de a interpreta normele emergente ale legalității internaționale în modul pe care îl consideră cel mai potrivit nevoilor lor.

Noua idee de interes național a înlocuit conceptul medieval al binelui comun al creștinătății care, în secolele medievale, fusese, cel puțin teoretic, criteriul de reglementare al relațiilor dintre regi. Un criteriu, de altfel, frecvent încălcat de acei monarhi care s-au simțit suficient de puternici pentru a contesta acest principiu. Deja în zorii epocii moderne, alianța „nefastă” a lui Francisc I al Franței cu Turcia otomană sau

jefuirea Romei de către trupele imperiale ale lui Carol al V-lea sunt exemple care arată, în același timp, cum vechea idee medievală pierdea teren și cum s-a impus puternic criteriul interesului național, așa cum era conceput de monarhii absoluți ai vremii.

Henry Kissinger a subliniat modul în care primele formulări ale ideii de interes național apar legate de alte concepte, precum *raison d'état* sau echilibrul puterii (*balance of power*). Pentru el, „echilibrul puterii înlocuiește nostalgia monarhiei universale cu consolarea că fiecare stat, urmărindu-și propriile interese egoiste, ar contribui într-un fel la securitatea și progresul celorlalți”. Kissinger însuși îl consideră pe Richelieu cea mai rafinată expresie a acestei noi abordări și citează *Testamentul* său politic, unde, cu un cinism nedisimulat, cardinalul scrie: „În chestiuni de stat cel care are puterea are adesea și dreptul și cel care este slab nu poate decât cu mare dificultate să evite să fie considerat că a greșit în opinia majorității oamenilor. „Aceasta este o maximă - conchide Kissinger - rar contrazisă în secolele următoare” (Kissinger, 1994, 58 și 65).

În această nouă idee de interes național, așa cum pare definită mai sus, stă deja la baza concepției proto-liberale de „armonie prestabilită” și chiar celebra metaforă a lui Adam Smith referitoare la „mâna invizibilă”: căutând beneficiul fiecăruia, se lucrează indirect pentru binele tuturor, adică pentru interesul general.

După cum subliniază Charles A. Beard, autorul uneia dintre lucrările de pionierat pe acest subiect (*The Idea of National Interest*, 1934), abia în secolul al XVIII-lea a început să prindă contur ideea modernă de interes național, înlocuind alte criterii de acțiune politică, în vigoare până atunci, precum „voința prințului” sau amintita *raison d'état*. Statele continentului european, învecinate între ele într-un spațiu relativ mic, se ciocnesc frecvent pe probleme teritoriale. Astfel, ele conferă primelor formulări ale interesului național un conținut fundamental militar, în cadrul unei preocupări

prioritare pentru securitate. Aceasta este rădăcina conceptelor ulterioare precum „securitatea statului” sau „securitatea națională”. Necesitatea de a avea de înfruntat în cele din urmă alte state, cu puteri și capacități similare sau superioare, conduce la ideea că un instrument de bază al acelei prime politici externe bazat pe ideea că securitatea este politica de coaliții. Până la urmă, este o versiune modernă a vechilor maxime orientale, precum cea cuprinsă în *Codul Manú*: „Vecinul meu este dușmanul meu; vecinul dușmanului meu este prietenul meu”. Franța, a cărei supraviețuire este amenințată de „asediul habsburgic”, întrucât teritoriul său național este înconjurat de posesiunile Casei Austriei, va practica efectiv această politică: atunci când interesul național o cere, trebuie chiar să fie de acord cu diavolul și, de desigur, cu cel infidel.

Anglia, având în vedere particularitățile sale geopolitice, derivate din situația sa insulară, conferă interesului național un alt conținut, cu prioritate asupra aspectelor comerciale. Această vocație comercială explică de ce Londra face o lozincă permanentă a libertății mărilor și se preocupă de a avea o putere navală, mai mult decât suficientă, superioară. De aici și inexistența în Anglia a unei armate terestre permanente iar, în domeniul diplomatic, ideea echilibrului de putere (*balance of power*), în virtutea căreia Anglia nu face parte din coaliții permanente cu statele continentului și rămâne izolată, cu excepția cazului în care echilibrul dintre ele este rupt, caz în care se va uni cu cei mai slabi împotriva celor puternici, așa cum a făcut în războaiele napoleoniene.

În secolul al XIX-lea se conturează, într-un mod mai elaborat, conceptul de interes național, iar anglosaxonii, mai întâi britanicii, apoi nord-americani, îl completează cu linii mai definite. Asemănările profunde constatate între Marea Britanie și Statele Unite ale Americii în aceste reflecții asupra definiției interesului național și a caracterului său directiv în formularea politicii externe se datorează nu numai rațiunilor culturale, ci, mai presus de toate, trăsăturilor geopolitice pe care le împărtășesc: izolarea și distanța față de punctele internaționale de fricțiune și absența aproape totală a granițelor cu potențialii inamici.

Andrei NOVAC

Reflecții

- Un singur lucru mă dezgustă la narcisiștii contemporani. Nu se aruncă în fântână.
- Un vis, realizat în totalitate, se materializează și își pierde din farmec.
- Încercând să-mi depășesc limitele, dau de limitele altora.
- Când cineva afirmă că iubește pe toată lumea, se înșală. De fapt, se iubește pe sine. Restul e cochetărie.
- În flacăra gloriei te pârlști, nu arzi.
- Totul e relativ în afara de caracter.
- Mă pierd printre oameni, așa cum cade roua.
- Zădărnicia ascute spiritul; este o formă de academie perpetuă.
- Țăranul de azi poartă în cobiliță ulciorul cu apa sâmbetei.
- Când ești foarte mulțumit de tine însuși, nemulțumești pe Dumnezeu.

George DRĂGHESCU

Dreptul la ospitalitate al celui sărac

L-am chestionat pe primarul ales al localității. Acesta a încheiat începutul meu de discuție cu o întrebare. Cu alte cuvinte m-a întrebat pe mine cine l-a pus pe acel om să-și facă atâția copii. Atunci am tăcut, dându-mi seama că primitivismul românesc este o boală grea, dificil de vindecat.

Multe nedumiri provoacă necunoașterea în sufletul prietenului, vecinului și fratelui român. Starea de uimire este un sport național la români. Pentru că necunoașterea este extinsă. Nu reușim să-i mai învățăm câte ceva pe acești oameni. Se strecoară prin școli ca găștele prin apă. Adică foarte ușor, zglobiu și fără a se prinde ceva de ei. Ajung apoi mari oameni politici sau mari afaceriști și nu știu că Pământul este rotund. Asta pentru că nu le-a explicat nimeni că Pământul în univers nu stă pe loc, ci se mișcă. Suportă chiar o dublă rotație. Dar să nu divagăm foarte mult. Eu fac parte dintre aceia care cred că trebuie să scriem și să oferim explicații. Pentru că un om care știe este deja un om câștigat. Și omul care știe nu mai este stăpânit de uimiri inutile și chiar agresive. Poate și pentru că s-a preocupat intens de cultură, Occidentul este diferit de noi. Atunci când discutăm despre ei, vorbim despre o lume cu experiențe și sedimentări culturale diferite. Chiar și religia lor, ca fundament cultural, este cu mult evoluată în raport cu cea creștin ortodoxă. Sunt lucruri pe care am simțit nevoia a le spune în preambul. Pentru că subiectul rândurilor care vor urma ține cumva de fenomenul religios și cultural occidental.

Despre o nedumerire a noastră aș dori să discutăm azi. Este vorba despre cea legată de modul tolerant în care occidentalii îi privesc pe cerșetori. Această uimire este aparținătoare culturii române, în care atât cerșetorii cât și infractorii sunt priviți cu mult mai puțină toleranță. Dimpotrivă, românismul este înțesat de atitudini împotriva acestor oameni. Cultura română tolerează greu cele două categorii de oameni. Și asta spune multe despre modul în care s-a format poporul român. La noi, a oferi ceva celui sărac este chiar un pericol. Există vorba conform căreia nu trebuie să te uiți în traista și în ochii săracului; cea conform căreia sărăcia se poate lua; cea conform căreia atunci când vezi un sărac gătind mai bine îi verși oala cu ciorbă; cea conform căreia săracul nu poate mânca posmagii pentru că nu-s muieți; cea conform căreia săracul nu trebuie făcut partener la nimic. Există în folclorul și în cultura noastră o agresivitate greu de explicat. Ea vine tot din sărăcie. Pentru că poporul nostru

a fost realmente sărac. O sărăcie de sute și mii de ani. Ceva ca un blestem din care nimeni nu mai credea vreodată că vom ieși. Și atunci cum să ai o altă atitudine, tu ca om bogat, decât aceea de a te feri de cel sărac. Și asta a fost și este chiar o normă socială. Noi, românii, nu suntem solidari unii în raport cu alții, dar să mai pretindem solidaritate între bogați și săraci. Atitudinea față de sărăcie și sărac este ceva rușinos pentru noi. Iar sărăcia din trecut nu scuză atitudinea de azi. De exemplu, azi, deși suntem țară europeană, suntem cei mai săraci din Europa. Cu toate acestea solidaritatea cu cel sărac, manifestată prin politici anti-sărăcie, este cea mai scăzută din Europa. Ca să nu mai vorbim despre atitudinea față de cerșetori. Deși nu ne sfiim a le da bani, noi nu-i privim ca pe niște oameni. Pe nimeni nu interesează istoria personală a cerșetorului. El este privit ca un ratat, membru sau nemembru al unei rețele care-l exploatează. Deși avem instituții și bani, nu suntem interesați de oamenii obidiți de lângă noi. Cerșetorului i se dă un leu, cu scârbă, și gata, considerăm că ne-am făcut datoria față de el și suntem buni în fața lui Dumnezeu. Ori nu este așa. Și știm bine că nu este așa. Ca să nu mai vorbim despre infractori. Aici lucrurile stau și mai rău. Dacă ești un om sărac și ai greșit, aici nu mai ai nicio șansă de reabilitare. Ești infractor pe viață și vei fi tratat ca tare. Și, în mintea românului, tu ești singurul vinovat că ai ajuns acolo. Ca și săracul, infractorul este ceva de neprivit, o ființă care și-a pierdut calitatea de om.

Spre deosebire de noi, occidentalul privește sărăcia și ratarea cu totul altfel. Acolo sărăcia este respectată și omul sărac nu este un paria, tocmai pentru că sărăcia a fost starea naturală a trecutului medieval occidental. Chiar și după anul 1200 Europa era încă un spațiu al sărăciei și suferinței. Se suferea mult de foame, de boli, de moarte. Strălucirea de azi este o binecuvântare. Lumea nu a fost mereu așa. De exemplu, Londra avea până în anul 1300 un număr de 25.000 de locuitori (Lucian Boia, *Occidentul, o interpretare istorică*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 63). În aceeași perioadă un oraș de 10.000 de locuitori sau de 20.000 de locuitori era considerat un centru important. Viena, Praga și alte mari orașe europene aveau 20.000 de locuitori. Cu toții trăiau într-o sărăcie cruntă. La epidemia de ciumă din perioada 1346-1353 au murit jumătate dintre locuitorii acestui oraș. Omul sărac european a fost supus mult timp tuturor fricilor. A fost multă foamă, frig și frică. Din această cauză

europenul a dezvoltat în cultura sa un fel de solidaritate cu cel bolnav, sărac, sau năpăstuit. Creștinismul a preluat problemele sociale ale timpului său. Altfel nu ar fi supraviețuit ca religie. Adresabilitatea sa universală este de fapt o adresabilitate către cel sărac. Pentru că sărăcia era regula și nu bogăția. Da, azi prosperitatea este regula, numai că nu a fost mereu așa. Instrumentele de luptă împotriva sărăciei au dezvoltat, așa cum spuneam, un tip de solidaritate socială în jurul obiditului și ratatului. Fernand Braudel pune în evidență această stare prin invocarea dreptului la ospitalitate al celui sărac: „De-a lungul întregului Ev Mediu, nenorocitul, vagabondul, nebunul, fuseseră protejați de dreptul la ospitalitate al celui sărac, care îi era recunoscut în numele Domnului, pentru că sărăcia a fost sfințită de Christos, care a luat într-o zi înfățișarea celui sărac, săracul putând fi oricând un trimis al lui Dumnezeu” (Fernand Braudel, *Gramatica civilizațiilor*, Editura Meridiane, vol. II, București, 1994, p. 29).

De aici vine atitudinea diferită a occidentalului față de cel sărac. Este un fel de sinteză culturală pe care această lume, spre deosebire de noi, nu a ratat-o. Este mult creștinism în convingerea că aproapele trebuie ajutat, mai ales cel sărac. Și acesta este un examen pe care noi românii nu l-am trecut. Mai multă solidaritate în fața sărăciei nu ne-ar strica. Adică, te-ai fi așteptat că oamenii săraci să dezvolte sisteme profunde de întraajutorare și de solidaritate. Nu s-a întâmplat așa. Noi stăm spate în spate și vrem să ne fie bine ca națiune. Este un fel de întuneric social acesta în care trăim. Suntem în secolul XXI și un om sărac nu poate să ceară și să capete ajutor. Cu toate că în alte părți ale lumii dreptul la ospitalitate al celui sărac funcționează de sute de ani. Este o parte a culturii, a modului de a fi. Pentru noi, românii, din păcate, cerșetorii și săracii sunt niște infractori. Și prin atitudinea noastră plină de indiferență îi transformăm în infractori. În schimb noi suntem foarte respectoși față de cel bogat. Bogatul este vedeta zilei pentru că el este simbolul reușitei. Are mașină mare și scumpă și casă cu multe zeci de camere. El este idolul nostru, modelul nostru. Un om bogat la români, este tot ceea ce merită respectat. Chiar dacă suntem roși de invidie, pe bogat îl salutăm de pe cealaltă parte a străzii pentru că nu se știe când avem nevoie de el. O lume care își caută reperele nici nu poate avea alt tip de comportament.

Dorel Dumitru CHIRIȚESCU

Rândurile de mai jos au fost inspirate, așa cum se întâmplă adesea, dintr-un fapt de viață. Una dintre întâmplările din ultima perioadă m-a pus din nou în fața sărăciei. Și când vorbesc de sărăcie folosesc cuvântul în cel mai propriu sens al său. Adică, am cunoscut o familie cu 5 copii, în care doar unul dintre părinți, tatăl, avea un job prost plătit, cu salariul minim pe economie. Desigur, veți spune, grăbindu-vă că și familia respectivă, soț și soție, sunt vinovați pentru că au ajuns în situația aceea. Să nu ne grăbim. Căile Domnului sunt necunoscute.

Nu judecăm motivele pentru care au făcut cinci copii. Poate că nu au dorit să renunțe la nicio sarcină. Pur și simplu. Deci, erau săraci. Săraci lipiți pământului. Copiii alături de care am mers la ei acasă le-au dus haine, alimente și alte lucruri necesare. Dar erau împăcați cu viața lor. Nicio urmă de nevroză sau de instabilitate. Dimpotrivă, atât părinții cât și copiii zâmbeau veseli și se bucurau de orice. În timpul pe care l-am petrecut acolo l-am luat deoparte pe tatăl familiei și l-am chestionat discret în legătură cu starea lui „destul de grea” și relația cu comunitatea, cu autoritățile comunei.

Culmea este că oamenii trăiesc într-o comună foarte bogată și căutată din punct de vedere economic. Omul era foarte dezamăgit de relația cu comunitatea și cu autoritățile. Mi-a sugerat că nu este tocmai iubit pentru că este considerat a fi împotriva lui Dumnezeu. Nu era creștin ortodox. Și că nimeni nu îi întinde niciodată o mână. Am tăcut oarecum surprins. Era ceva de cercetat. Poate că mințea. Nu se putea ca oamenii din jurul său să nu fie solidari cu el. Trebuie să spunem aici, pentru a creiona imaginea, că locuia în casa unui cetățean al satului care plecase de acolo și le-o dăduse din milă și nu avea curent electric în casă. Așa cum spuneam, am continuat cercetările, după ce am plecat de acolo și

Jurnalul unui fals polemist

17 aprilie 2006

Până unde merge netrebnicia românească! Licheaua care compila o carte de educație materialist-dialectică în Anul de grație 1989, în comisia de acreditare a CESI a lui Sorin Alexandrescu! Ba mai mult, în comisia națională de validare a doctoratelor. Mama ei de netrebnicie românească! Se pare că, în cea mai mare parte, tranziția îi lustruiește pe nemerici.

18 aprilie

La căderea Cortinei de Fier și după dezmembrarea URSS, țările foste comuniste au cunoscut ritmuri diferite ale reformelor și aceasta în funcție de moștenirea pe care o aveau de la vechiul regim și de zonele de influență. Fostele state comuniste din Europa Centrală, în frunte cu Cehia, au accelerat reformele și au ajuns primele în UE. Societatea cehă a fost asanată moral, politic și economic, cel mai rapid. De altfel, simbolurile rezistenței anticomuniste, scriitorul V. Havel și liderul Solidarnosc, L. Wallessa, au ajuns relativ ușor la putere și au declanșat aceste schimbări democratice. Al doilea grup de țări, România și Bulgaria au rămas în așa numita zonă gri, tampon, cu puternice influențe estice. Un grup aparte îl reprezintă țările fostei Iugoslavii, care s-a dezmembrat dramatic după căderea comunismului și care poate fi inclusă și ea, cu diferențe specifice, în această zonă. Cele care au rămas sub influența Rusiei, în CSI, au cunoscut o dezvoltare mult mai lentă spre democrație și spre Occident. Moscova lui Putin își exercită și astăzi voința politică și economică în cea mai mare parte din aceste țări.

În Republica Moldova entuziasmul din 1990 a fost urmat de un război moldo-rus, păstrându-i pe foștii comuniști la putere. Evoluția evenimentelor, extinderea NATO și UE, a atras azi anumite schimbări și în aceste regiuni ale Europei. Așa se face că Voronin, comunistul sadea, în contextul Revoluției portocalii din Ucraina, trece chipurile de partea Vestului, iar România se salvează în *extremis* prin continuarea reformelor de către guverul Năstase, cu prețul întăririi oligarhiei securisto-comuniste cultivate de la căderea lui Ceaușescu de părintele „democrației originale”, Ion Iliescu.

Întrebarea este, dacă s-ar fi putut face mai mult în România acestor ani. Cu rușine trebuie să recunoaștem că nu. Societatea românească era așa de bolnavă, încât nu putea să ofere o alternativă. O țară relativ mare în Europa de Răsărit, la granița cu fostul imperiu sovietic, atinsă structural în toate elementele ei de către tarele comunismului și ceaușismului, nu avea șansă să se reformeze rapid. Revoluția însășăngerată din Decembrie a fost una a disperării. Nu putea avea sorti de izbândă devreme ce ea nu avea structuri de organizare puternice. Sub pretextul înlăturării ceaușismului vechii comuniști s-au organizat păstrând pactul necesar (sub diverse forme) cu fostele organe de presiune

(poliția și securitatea) și instaurând democrația originală. Toate evenimentele care au urmat de la preluarea puterii de către revoluționarul de profesie, Iliescu, au slujit acestor interese. Manipularea electoratului ca și fraudarea alegerilor nu erau posibile decât într-o țară în care se cultivase sistematic sărăcia, lipsa de informare și corupția instituționalizată. Iliescu va intra în istorie pentru că l-a împușcat pe Ceaușescu, fapt ce i-a conferit meritul, ironia destinului nostru, de revoluționar comunist, a creat oligarhia criptocomunistă, a întârziat intrarea noastră în Europa și a compromis ideea de social-democrație.

Omul politic este o specie aparte care, neavând vocație creatoare, își folosește inteligența în a specula, printr-un așa-zis contract social, încrederea conjuncturală pe care i-o acordă votantul. Ce ironie a soartei, delegăm viața noastră socială unei ființe care nu se pricepe la nimic! Cu atât mai grav este pentru societățile care simulează regulile democrației. Aici, între dreapta și stânga nu sunt diferențe decât de nuanță demagogică. A vorbi de un pol social-democrat, creat la inițiativa unui comunist notoriu, cu toată încrederea ratată de care se mai bucură în rândul categoriilor sărace, uituce sau neinstruite, înseamnă a asista la o nouă farsă a istoriei. Dacă legea lustrației poate să ne mai aducă ceva, în condițiile în care securității și comuniștii de ieri sunt magnații de azi, este aceea de a rupe orice legătură cu responsabilii morali ai dezastrului nostru istoric.

26 aprilie 2006

Înapoi la Kant! Mă gândeam cu stoare că noi românii, între Orient și Occident, poate mai aproape de Orientul mediteranean ca mentalitate, n-am ieșit din sentimentalism. Îl întrebam într-o zi pe Jean-Jacques ce nu-i place cel mai mult la orientali. Mi-a răspuns cu oarecare ezitare: „Zâmbetul”. De ce? L-am întrebat din nou, occidentalii zâmbesc mai tot timpul? E o diferență, primii o fac dintr-un fel de patimă cu care te pot înjunghia la fel de bine. Ceilalți sunt artificiali, o artificialitate instituită de o rațiune pragmatică de care sunt conștienți. Primii vor să-ți ia mai întâi sufletul și te fac dependent, ca în cazul femeilor și copiilor, de iubirea lor posesivă. În momentul în care simt că pierd obiectul iubirii lor patologice, îl ucid ca în cazul crizelor de gelozie.

Recitind dialogul *Lysis* al lui Platon, îmi dau seama că și prietenia la români este mai mult patologică nu poruncită. Nu e o valoare autonomă, ci întodeauna dependentă de altceva, de un interes, ca în cazul sclavilor. Sclavii nu visează la libertate, ci la viața pe care o duc stăpâni. Aristocrații ca Platon au știut întotdeauna de ce sclavii nu trebuie eliberați înainte de a învăța ce înseamnă libertatea. Dar cum să-i înveți pe sclavi înainte de a-i face stăpâni? Versatilitatea nu se naște decât acolo unde nu există legi morale, în sensul lui Kant.

În secolul XX am avut de a face cu

două forme mari de dictatură în Europa: dictatura sclavilor (sau a proletariatului) și dictatura stăpânilor barbariei rasei nobile. Ambele pustiitoare. Nici stăpâni, nici sclavi, ci oameni.

15 mai 2006

Excelente zile la Lyon și Paris. Întâlnirea cu Jean-Jacques mi-a dat o notă de optimism. Pe care l-am pierdut imediat ce am ajuns în țară. Să creăm un fel de ideologie a imaginarului în universități pentru o reformă a educației și a întăririi valorilor europene. Câtă energie și cât efort depune acest om într-o școală a utopiei! Nu cred că e pe deplin conștient de drama universităților românești și a disciplinelor umaniste. Cea mai mare parte dintre „umanisti” ori sunt anglofoni ori de un naționalism dogmatic. Nu mai punem la socoteală lipsa de profesionalism și lichelismul care domnește în instituțiile din învățământul nostru. Și politicul tembel care hotărăște totul...

20 mai

Am prezentat câteva cărți anti-Heidegger la colocviul ratat de la Craiova. Nici nu era de mirare dacă este organizat de foștii activiști. Este ultima oară când mai particip în compania acestor bastarzi universitari.

26 mai 06

Pleșu și Marius Oprea la o emisiune despre condamnarea comunismului. Ultimul, care mi-a fost coleg, este un lup-tător. Primul - un intelectual de marcă. S-a împrăștiat poate prea mult în politica dâmbovițeană. Acum se consideră nu creator, ci păstrător...

13 iunie 06

O zi cu Jean-Jacques W și Catarina la munte: Curtea de Argeș, Câmpulung, Rucăr, Bran. Catarina e de *bon humor*. Maestrul W. avea nevoie de o astfel de parteneră. Am comentat scurta mea *Introduction à la pensée roumaine* pentru masteranzii și doctoranzii de la Lyon III. Ne gândim la un proiect mai amplu, pentru o editură pariziană. De exemplu: *La philosophie roumaine et la pensée européenne - filiation et sincrétisme*.

14-15 iunie

Colloque - Ecole Doctorale „Systemes, images, langages” București, Facultatea de Filozofie - organizat prost, dar de un nivel universitar bun, ca să-l citez pe B.P. Dispute provinciale între bucureșteni. Orgoliile filosofilor analitici anglofoni fac valuri. Nu cred că Wunenburger va susține o astfel de interculturalitate filosofică franco-română.

Am lansat și cărțile lui Jean-Jacques traduse de noi la Craiova, apărute la Pai-deia: *La raison contradictoire* și *Imaginaires du politique*. Studenții au fost încântați.

O seară la conacul lui Bănoiu. Ca de obicei, una pantagruelică. Din păcate Radu Anton Roman, maestrul nostru de

ceremonii gastronomice nu mai e printre noi. Francezii sunt de-a dreptul siderați. Guy Lavorel, rectorul de la Lyon III, pentru a treia oară în România, mărturisește că nu a mai văzut așa ceva. Ponderată, May Lequan, o profesoară de filozofie extrem de dotată pentru limbi străine, kantiană prin formație, a considerat cina ca pe o provocare, admirând partea estetică a gastronomiei.

7 iulie

Proiectele se leagă greu. B.P. a apreciat mica mea *Introduction à la pensée roumaine*. Poate pentru Blaga.

Despre o antropologie poietică a femininului. De la falocentrism la clitorisocentrism? Ha! Ha! De la păgânism la iudeo-creștinism. Ideea unei metafore a femininului.

21 iulie

Două zile cu B.P. la Păltiniș (19 și 20 iulie). Voi face tot posibilul să-i traduc cartea *Méditations mythologiques*. Am vorbit despre spiritul și ritualurile masoneriei, în special despre loja regulată din care face parte, despre calitatea lui de consilier personal al lui Sarkozy (alături de Jean-François Mattéi și Michel Mafesolli), despre viitorul filosofiei și nu în ultimul rând despre *...son nouvel amour*, o fostă studentă de a mea... Dacă scapă de amorul violent care a pus stăpânire pe el (la vârsta critică!) sau dacă-l transfigurează, va da mare roadă. Îmi mărturisește că dacă Sarkozy va câștiga alegerile, el va fi ministru, dacă va câștiga stânga (Madame Royale), totul e pierdut pentru zece ani, chiar și pentru cultură. Cu alte cuvinte, avea dreptate Napoleon, filosofia e pusă din ce în ce mai mult în slujba politicului. Prin deconstrucție s-a autodizovat. Nu mai există universalii, ci nominalii și neopragmatism.

Să nu uit de povestea pendulului care i-a prezis viitorul sentimental, tentația bisexualității prin fosta iubită, Carol, și meditațiile postmoderne sale filosofice a mythos-ului.

22 iulie

Demisiile la vârf se țin lanț după fuga lui Omar Hayssam, ce-l suspectat de terorism. Cacealmău dâmbovițeană se reînnoiește. Politicul reflectă cel mai bine (în postmodernitate!) starea...inteligenției sociale.

Ionel BUȘE

Oameni, fapte, locuri

Noembrie 1946. Alegeri în România

În data de 19 noiembrie 1946 au avut loc în România primele alegeri parlamentare organizate de comuniști și de aliații lor. Aceste alegeri aveau scopul să legitimizeze toate schimbările politice înfăptuite după lovitură de stat din 23 august 1944. Rezultatele acelor alegeri sunt îndeobște cunoscute. Conform datelor anunțate de comuniști, Blocul Partidelor Democratice (B.P.D.) ar fi obținut 4.733.689 voturi din cele 6.841.429 de voturi valabile exprimate, adică 83,81 %, iar Partidul Național Țărănesc (P.N.Ț. - Maniu), doar 881.304, adică 7,97 %. Se adevereau cele mai bombastice pronosticuri date de mai mulți lideri comuniști în timpul campaniei electorale.

Conform ultimelor cercetări, „rezultatele oficiale au fost aproape inversate față de cele reale”. Astfel, B.N.D. ar fi obținut, de fapt, 25,3 %, iar P.N.Ț. - Maniu, 74,7 %⁽¹⁾.

În zilele de 2 și 3 aprilie 1946, Gheorghe Gheorghiu-Dej și Teohari Georgescu s-au deplasat la Moscova, pentru a discuta cu V. I. Stalin și cu alți lideri sovietici situația din România și, în principal, organizarea alegerilor parlamentare din anul 1946. În stenograma discuțiilor, numele participanților sunt cifrate (secretizate). Stalin este menționat cu indicativul „N”; Dej apare cu inițialele „Fe” (de la „Feraru”, numele sub care a activat în clandestinitate); Th. Georgescu se ascunde sub cifrul „Cr.” La discuții mai sunt prezenți doi lideri sovietici menționați cu indicativele „Ol” și „Al”. Aceștia sunt Viaceslav Molotov, ministru de externe al U.R.S.S. și G. M. Malenkov, secretar al C.C. al P.C.U.S. (Nu se precizează în explicațiile date documentului care dintre ei este „Al” și care „Ol”. După părerea noastră, „Ol” este Molotov, iar „Al” este Malenkov. Avem în vedere literele care rămân după suprimarea primei litere a fiecărui nume). La finalul discuțiilor a participat și un al patrulea sovietic, menționat cu indicativul „Ik”.

Documentul a fost scris într-un exemplar în limba română și într-un exemplar în limba rusă⁽²⁾.

Documentul prezintă o importanță deosebită, întrucât dezvăluie întregul scenariu gândit de comuniștii de la București și obiecțiile și sugestiile protectorilor lor de la Kremlin cu privire la preluarea puterii totale prin viitoarele alegeri.

În prima zi (2 aprilie 1946), la discuții participă Gheorghe Gheorghiu Dej și Teohari Georgescu (din partea română) și Molotov și Malenkov din partea sovietică. Dacă sovieticii (Al și Ol) au intervenții aproximativ egale ca număr, din partea română discuția este purtată, în proporție de peste 95%, de

Fe (Gheorghe Gheorghiu Dej). Th. Georgescu (Cr) este înregistrat doar cu patru intervenții foarte, foarte scurte. Discuția începe abrupt cu întrebarea „Ce probleme aveți de discutat?”, formulată de Ol, la care Fe (Dej) răspunde - „În primul rând problema alegerilor”. Sovieticii îl chestionează pe Gheorghiu Dej în legătura cu: stadiul în care se află alegerile, cât durează pregătirile, la ce dată intenționează să organizeze scrutinul, dacă merg în alegeri singuri sau pe liste comune, cum vor colabora cu Tătărescu, dacă au un program, dacă programul este doar al comuniștilor sau al Blocului (Frontul Național Democrat și Tătărescu), dacă au discutat programul cu celelalte partide, ce puncte din program au discutat cu Tătărescu, ce atitudine au celelalte grupări din Bloc față de program, care este situația celorlalte grupări, care este atitudinea celorlalți față de naționalizarea Băncii Naționale, a societăților de asigurare și față de controlul propus asupra celorlalte bănci, asupra cartelor și a asociațiilor de monopol, ce industrii cartelate sunt în România, dacă transportul feroviar este al statului, ce industrii deține statul, de ce leagă naționalizarea B.N.R. de alegeri, care sunt părerile comuniștilor și cele ale aliaților despre monarhie, dacă au înscris chestiunea monarhiei în program și cum au înscris-o, cine va participa la alegeri în competiție cu Blocul Guvernamental, ce au prevăzut în program pentru state, care sunt rezultatele reformei agrare, dacă au dat titluri de proprietate țăranilor împroprietăriți, ce greșeli s-au făcut în realizarea reformei, dacă toți sunt de acord în problema Ardealului de Nord, ce rezultate preconizează să obțină în alegeri etc⁽³⁾.

Gheorghe Gheorghiu Dej (Fe) răspunde că au planificat alegerile în august legându-le „în primul rând de recolta nouă” și pentru a câștiga „timp suficient pentru a pregăti bine alegerile”. Cu privire la listele electorale Dej spune că sunt două păreri: fie pe liste comune „uniți în bloc guvernamental” sau cu două liste, una a Frontului Național Democrat și una a lui Gheorghe Tătărescu, urmând ca în alegeri să nu se atace reciproc, „iar acolo unde întâlnim dușmanul comun, de a lupta cu forțe unite pentru zdrobirea lui”. Dej nu exclude ca în teritoriu să fie „ciocniri între aderenții lui Tătărescu și masele care sprijină F.N.D.”⁽⁴⁾.

Despre program liderul P.C.R. spune că este al partidului comunist și că a propus punctele de program ca bază de discuție cu celelalte forțe democratice, inclusiv Tătărescu, și că a discutat programul cu social-democrații, iar cu Tătărescu a vorbit „cu două zile înainte” de a pleca la Moscova „cele mai importante puncte din program”: naționalizarea B.N.R., a societăților de asigurare, controlul băncilor, al cartelor și al asociațiilor cu caracter de monopol. Despre programul lui Tătărescu, Dej (Fe) spune că este „un fel de apă goală”. Mai spune că Tătărescu este „de acord cu naționalizarea dacă aceasta poate să ne aducă voturi”, dar că ar fi mai bine să nu se înscrie în program și să fie realizată după alegeri⁽⁵⁾.

Secretarul general al P.C.R. le spune șefilor de la Kremlin că problema monarhiei este foarte sensibilă și nu s-au hotărât dacă să o înscrie în program, dar precizează că „Tătărescu o tratează ca primul punct în programul său”. Ei, comuniștii, au două variante pentru eventualitatea înscrierii în program a chestiunii monarhiei. În ambele se acceptă existența „regimului monarhic constituțional”. Dej mai vorbește despre existența unor mari fricțiuni în partidele de opoziție⁽⁶⁾.

Despre reforma agrară din martie 1945 Gheor-

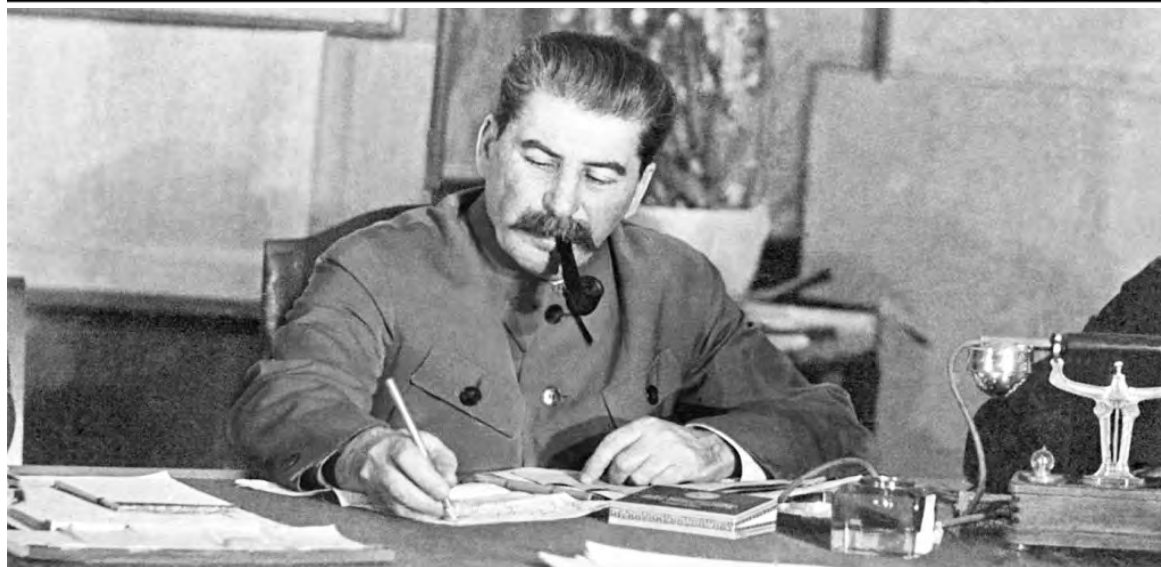
ghiu Dej spune că „rezultatele sunt relativ bune”, că s-au făcut anumite greșeli și s-au săvârșit unele abuzuri, că nu s-au dat titlurile de proprietate și că titlurile vor fi date „în cadrul campaniei electorale, ca una din măsurile de atragere a țăranilor”. Despre Ardealul de Nord, liderul P.C.R. afirmă: „considerăm problema ca definitiv hotărâtă. Această chestiune nici nu o punem în discuție”. El acceptă că Petru Groza a vorbit, la o recepție dată „în onoarea artiștilor maghiari”, despre o posibilă discuție „în problema acordării unei autonomii administrative a Ardealului de Nord”. Despre atitudinea lui Iuliu Maniu, Dej crede că liderul țăranist nu poate avea „altă atitudine, căci s-ar compromite, dar în realitate îl interesează mai mult ce regim va fi stabilit în România, decât al cui va fi Ardealul”. Comuniștii îl învinuiesc pe național-țăranist că „întreține legături cu reacționarii unguri” și susține că „a prins chiar unele scrisori adresate cercurilor maniste”⁽⁷⁾. Despre scorul pe care comuniștii și aliații lor l-ar obține în alegeri, Gheorghiu Dej afirmă că „într-un front continuu [probabil, comun - n.n.] al tuturor forțelor democratice” ar obține 70-75% din voturi⁽⁸⁾.

În ziua a doua (3 aprilie 1946) la convorbiri a participat și Iosif Vissarionovici Stalin, consemnat în document cu indicativul „N”. Discuția s-a purtat aproape exclusiv între Gheorghiu Dej și Stalin. Din dialogul dintre cei doi deducem că Stalin citește programul electoral pe care comuniștii din România și aliații lor îl propuneau românilor la alegerile din toamna anului 1946.

Convorbirea a fost deschisă de Stalin (N) cu întrebarea „La alegeri veți merge în bloc?”. Dej (Fe) răspunde: „În C.C. al P.C.R. s-au discutat două variante și anume: una - bloc guvernamental, alta - F.N.D. aparte și Tătărescu aparte”, dar susține că pentru „se sparge frontul burgheziei” și pentru „a se înlătura pericolul ca reacționarii” să prezinte lista electorală a F.N.D. ca fiind o listă comunistă „e nevoie ca Tătărescu să meargă în bloc guvernamental”, deși „nu reprezintă multe voturi”. Stalin apreciază strategia ca fiind justă și îl întreabă pe Dej cum au gândit să funcționeze blocul politico-electoral și cum „se vor repartiza procentele în bloc”. Liderul de la București spune că alianța comunistă se prezintă cu „program comun de guvernare pe patru ani, listă comună și repartizare procentuală a mandatelor” astfel: Frontul Plugarilor - 24%, Partidul Social-Democrat - 23%, P.C.R. - 21%, P.N.L. - Tătărescu - 20%, Partidul Național Popular - 7%, Partidul Național Țărănesc-Anton Alexandrescu - 5%⁽⁹⁾.

Convorbirea continuă pe subiecte legate de dreptul de vot pentru militari, pentru femei, cu privire la vârsta persoanelor care votează și a celor care sunt votați, dar și despre existența unei legi electorale. Gheorghe Gheorghiu Dej - răspunzând la întrebările lui V. I. Stalin - face următoarele precizări: armata numără 120.000 de militari, iar Stalin îl corectează spunându-i că împreună „cu aviație, marină, grăniceri [...] aveți peste 200.000”. Despre dreptul la vot al militarilor, Dej afirmă că nu s-a hotărât încă, dar s-au gândit că „ar fi cazul să nu voteze”, întrucât „nu este încă curățată de reacționarii”⁽¹⁰⁾. Stalin obiectează spunând că armata „nu poate fi lipsită de dreptul de vot” și că „trebuie lucrat intens pe linia agitației și propagandei în armată”⁽¹¹⁾.

Întrebat dacă femeile votează și dacă au drepturi egale cu bărbații, supusul de la București răspunde afirmativ. În privința dreptului la vot al tineretului, Dej spune că s-au gândit să voteze cei „de la 18 ani în sus”. Imediat Stalin întreabă: „aveți mulți

analfabeți?” și la răspunsul dat de Teohari Georgescu - „aproximativ 40% din populație” - stăpânul de la Kremlin constată că sunt mulți analfabeți și stabilește ca dreptul la vot să fie de la 21 de ani, iar dreptul de a fi ales de la 25 de ani.

Urmează o discuție telegrafică despre legea electorală. Cei de la București spun că au o lege electorală, dar la întrebarea dacă este aprobată de celelalte partide și consfințită în guvern comuniștii români răspund că nu au discutat-o încă în guvern. Stalin le spune „atunci nu există lege electorală”⁽¹²⁾.

Stalin apreciază faptul că cei care preluaseră puterea la București au prevăzut în platforma electorală naționalizarea Băncii Naționale și a societăților de asigurare, dar nu este de acord cu propunerea ca industriile cartelate (a zahărului, a cimentului etc.) să fie controlate de bănci. El le recomandă să controleze industriile cu ajutorul sindicatelor („de jos în sus”) sau prin numirea directorilor de guvern („de sus în jos”). Totodată, se arată interesat de părerile lui Tătărescu, despre care Dej afirmă că „Tătărescu este de acord cu toate propunerile [...]”, dar să nu o scriem în program, ca să nu speriem lumea”. Stalin îi dă dreptate lui Tătărescu și le recomandă să nu înscrie în programul electoral nici chestiunea expropriării pădurilor moșierești. Îi mai sfătuiește să nu treacă în program instituirea monopolului asupra comerțului exterior, fiindcă nu o pot realiza, să înlocuiască prevederile despre anularea impozitelor indirecte cu formula „reducerea impozitelor indirecte”, să precizeze exact ce asigurări sociale doresc să extindă, căci aceea „contra șomajului n-o puteți realiza”. Totodată, îi atenționează că nu scriu în program cum reușesc să realizeze „stabilizarea monedei naționale” și le propune formula „întărirea valutei” indicându-le să scadă inflația, să ridice cursul banilor, să facă „economii serioase” prin „micșorarea armatei și lichidarea instituțiilor inutile”, să producă „cât mai multe mărfuri”, fiindcă „atunci vor crește banii în valoare”⁽¹³⁾.

Îndrumări serioase și valide le dă Stalin și în chestiunile agricole, cea a învățământului, a armatei, a naționalităților conlocuitoare. Mai întâi, îi întreabă ce înțeleg prin „desăvârșirea reformei agrare”, iar la răspunsul lui Dej că au în vedere „credite ieftine pentru țărani, stațiuni de închiriat mașini agricole, procurare de semințe etc.” Stalin le spune că „formularea este greșită”, fiindcă „se poate înțelege că vreți să mai luați pământ de la moșieri” și, ironizându-i, le spune că dacă nu intenționează să ia moșiile moșierilor „de ce să-i speriați degeaba?”, apoi îi povățuiește să formuleze ideea prin fraza: „Măsuri de întrajutorare a gospodăriilor țărănești”⁽¹⁴⁾.

Referitor la învățământ, Stalin este categoric: „Nu scrieți nimic în privința învățământului obligatoriu. Trebuie luate măsuri severe, ca toți copiii să învețe și atunci nu veți mai avea nici un analfabet”. Generalisimul le vorbește despre „obligatiunea părinților” din țara sovietelor „de a-și trimite copii

la școală, sub amenințarea amenzii”⁽¹⁵⁾.

Întrebat de Stalin ce înțelege prin „reorganizarea armatei pe baze democratice”, răspunsul lui Dej cum că „armata trebuie reeducată și reacționarii scoși din cadrul ei” îl amuză pe stăpânul de la Kremlin care afirmă cu umor: „Și ei, citind acest lucru în programul vostru, vor vota bineînțeles imediat pentru blocul guvernamental”. Apoi, îi povățuiește să nu scrie în program asemenea chestiuni, fiindcă nu trebuie să genereze panică în armată și să îi respingă pe militari, apoi le recomandă să consemneze în program formula „întărirea armatei”, fiindcă „în armată trebuie să existe disciplină”. Evident, îi atenționează că „armata trebuie curățită de reacționari”, dar aceasta o face guvernul fără să fie prevăzută în programul electoral⁽¹⁶⁾.

Despre înscrierea în program „a egalității naționalităților conlocuitoare”, Stalin afirmă că „egalitatea naționalităților este o utopie”, fiindcă „nu poate fi vorba de egalitate între națiuni”. El susține că nu se poate vorbi de „egalitatea Belgiei cu Statele Unite” și că „nici doi oameni nu sunt egali, unul este mai deștept, mai capabil, mai voinic. Cu atât mai mult două națiuni”. Stalin le propune varianta „drepturi egale pentru naționalitățile conlocuitoare”, fiindcă „<<egalitate>> și <<drepturi egale>> nu este unul și același lucru”⁽¹⁷⁾.

O dezbateră aplicată suportă programul electoral al lui Tătărescu. Stalin atrage atenția că liderul liberal propune „consolidarea regimului monarhiei constituționale, ca așezământ de bază al statului român și garanția dezvoltării sale istorice” și îi în-

treabă pe comuniștii români dacă sunt de acord cu respectiva prevedere. După ce Dej spune că nu sunt de acord și că nu au discutat cu Tătărescu, dar nici în Comitetul Central al Partidului, Stalin le cere să formuleze propunerea lor. Gheorghiu Dej propune „asigurarea drepturilor și libertăților cetățenești în cadrul regimului monarhiei constituționale”. Lui Stalin nu i se pare completă formularea și, după ce face o comparație între monarhie și republică, afirmă că nu sunt deosebiri „așa de mari dacă regimul este democratic” și le dictează următoarea formulare: „Asigurarea regimului democratic și a suveranității depline a Statului român în cadrul monarhiei constituționale”. Stalin îi asigură că această formulă permite poporului să înlăture monarhia, când respectiva instituție „ar amenința independența și suveranitatea țării”⁽¹⁸⁾.

După ce află de la Th. Georgescu că ungurii au școli și universitate în limba maghiară, că în justiție și în administrație în regiunile cu populație maghiară se folosește și limba maternă a acestora, Stalin le cere celor doi comuniști români să înscrie în programul electoral următoarea teză: „Asigurarea drepturilor pentru populația ungară din România de a folosi liber limba natală, a o preda în școli, precum și a o folosi în justiție”⁽¹⁹⁾. Iosif Vissarionovici le mai dă indicații cum să controleze comerțul exterior, cum și la ce produse să stabilească taxele vamale, ce domenii să beneficieze de asigurări sociale, cum să întărească valuta, cum să oprească inflația, cum să reducă impozitele indirecte etc.⁽²⁰⁾

I. V. Stalin îi provoacă pe Gheorghe Gheorghiu Dej și pe Th. Georgescu la o discuție aplicată despre cum se vor împărți locurile de deputați pe listele electorale ale Frontului Național Democrat (F.N.D.). Stalin se interesează dacă Gh. Tătărescu a intrat în F.N.D. și câte procente au stabilit să-i atribuiască pe liste. Dej răspunde că liberalul nu intră în Bloc, dar vrea liste comune și solicită 30%. Stalin spune că este foarte mult și îi întreabă pe liderii comuniști români câte procente au stabilit pentru Partidul Comunist. Aceștia răspund că 21%, iar reacția lui Stalin este categorică spunând că nu se poate ca ei (comuniștii) să primească mai puține locuri pe liste, fiindcă o asemenea situație i-ar face și pe români, și pe străini să considere că partidul comunist este un partid slab. Sunt întrebați și despre procentele celorlalte partide. Dej prezintă următoarea situație: Frontul Plugarilor - 24%, Partidul Social Democrat 23%, Partidul Comunist din România - 21%, P.N.L. - Tătărescu - 20%, Partidul Național Popular (P.N.P.) - 7%, P.N.Ț. - Anton Alexandrescu - 5% și face precizarea că în toate partidele sunt oameni ai comuniștilor care vor fi înscriși pe listele electorale și că această situație „este cunoscută doar de cei din Partidul Social Democrat [aripa procomunistă - n.n.]”⁽²¹⁾.

Stalin insistă că nu pot primi ceilalți - cu excepția Frontului Plugarilor care „este o organizație care cuprinde mase mari țărănești - mai multe locuri decât comuniștii. În final, Stalin decide să repartizeze procentele în mod egal pentru P.C.R., P.S.D., P.N.L. - Tătărescu, Frontul Plugarilor, câte 22%, iar P.N.P. să primească 7% și P.N.Ț. - Alexandrescu - 5%.”⁽²²⁾

Gheorghe Gheorghiu Dej și Teohari Georgescu îi solicită lui Stalin un ajutor financiar pentru propaganda electorală. Ei spun că au nevoie de 30 de miliarde de lei. Cel consemnat în stenogramă cu indicativul „Ol” (Molotov) afirmă că U.R.S.S. primește din România ca reparații de război 13 miliarde pe lună și că hotărâseră să reducă această sumă, dar și dacă nu ar mai reduce-o nu pot da mai mult de 2-3 miliarde de lei pe lună. În cele din urmă Stalin le promite un milion de dolari pe care să îi schimbe la bursa neagră cu 30.000 lei/dolar (schimbul oficial era de 10.000 lei/dolar).

Românii mai cer acordul pentru expulzarea a 500.000 de sași și șvabi pentru că au fost „totdeauna pionierii imperialismului german și focare

continuarea în pag. 32 ➡

Gheorghe GORUN

Noembrie 1946. Alegeri în România

⇒continuarea din pag.31

ale reacțiunii". Stalin le spune că s-a terminat războiul și „acum e greu de expulzat”.

Îi întreabă dacă au drept de vot și dacă sunt cetățeni români. Răspunsul este că au drept de vot și sunt cetățeni români, dar ei s-au gândit să le retragă dreptul la vot. Stalin le spune că trebuie să existe un motiv foarte serios pentru a le interzice să voteze.

Argumentul adus de Dej că „majoritatea au fost înscrși în grupul etnic german, organizație hitleristă” îl convinge pe Stalin care afirmă că în această situație „nu trebuie să aveți milă de ei” ⁽²³⁾.

Lacheii de la București îi mai cer lui Stalin „să ni se predea principalii criminali de război: Antonescu etc., pentru a-i judeca în țară”. Stalin îl întreabă pe Molotov de ce nu au fost predați „acești criminali de război”. Respectivul răspunde că „nu au primit avizul anglo-americanilor”, fiindcă aceștia „au făcut rezervă în ce privește cazul dacă ar fi ceruți la Tribunalul de la Nürnberg. Stalin decide să fie trimiși în România” ⁽²⁴⁾.

Dej îi cere acordul lui Stalin pentru ca România să accepte (asemenea „Ungariei și altor state”) un împrumut de la americani (se referă la Planul Marshall). Generalisimul se arată a fi de acord numai dacă România nu acceptă condițiile puse de americani, condiții care ar „atinge suveranita-

tea” statului. Cu alte cuvinte, să nu fie acceptate condițiile puse de americani pentru folosirea banilor. Este de acord ca guvernul român să se împrumute de la americani și să cumpere de la aceștia mașini și alte materiale sau să înființeze societăți româno-sovietice-americe „pentru fabricarea de tractoare” și să construiască (împreună cu americanii) „o fabrică de celuloză din papură în Delta Dunării” ⁽²⁵⁾.

S-a mai discutat despre transformarea Frontului Plugarilor în partid țărănesc (Stalin propune să se numească „Partidul Plugarilor Muncitori”) pentru contracararea „partidului cu-lacilor [chiaburilor - n.n.] lui Maniu”,

despre preluarea Ministerului Economiei Naționale de către comuniști (Stalin le-a spus să îl ia dacă au cadre bine pregătite), despre creșterea efectivului poliției (care ajunsese la 30.000 de oameni, față de 80.000 „înainte de 6 martie” 1945) și despre reducerea drastică a efectivelor armatei cerută insistent de Stalin ⁽²⁶⁾.

Concluzia principală pe care o desprindem din acest document este aceea că în aprilie 1946 s-a hotărât la Kremlin nu doar soarta alegerilor, ci și destinul României pentru mai bine de două decenii. Nu mai rămânea nicio îndoială că România devenise o țară aservită total U.R.S.S.

⁽¹⁾ Cu privire la pregătirea alegerilor, la campania electorală și la alegeri, inclusiv, cu privire la rezultatele falsificate și la cele reale, a se vedea ***Istoria Românilor, vol. IX, România în anii 1940-1947, Editura Enciclopedică, București, 2008, pp. 615-647.

⁽²⁾ A se vedea Istoria comunismului în România: documente. Perioada Gheorghe Gheorghiu Dej (1945-1965), editori Mihnea Berindei, Dorin Dobrinu, Armand Goșu, București, Humanitas, 2009, pp. 47-59.

⁽³⁾ Ibidem, pp. 48-51.

⁽⁴⁾ Ibidem, p. 48.

⁽⁵⁾ Ibidem, pp. 48-49.

⁽⁶⁾ Ibidem, pp. 49-50.

⁽⁷⁾ Ibidem, p. 51.

⁽⁸⁾ Ibidem.

⁽⁹⁾ Ibidem, pp. 51-52.

⁽¹⁰⁾ Ibidem.

⁽¹¹⁾ Ibidem, p. 52.

⁽¹²⁾ Ibidem.

⁽¹³⁾ Ibidem, pp. 52-53.

⁽¹⁴⁾ Ibidem, p. 53.

⁽¹⁵⁾ Ibidem.

⁽¹⁶⁾ Ibidem, p. 54.

⁽¹⁷⁾ Ibidem.

⁽¹⁸⁾ Ibidem.

⁽¹⁹⁾ Ibidem, pp. 54-55.

⁽²⁰⁾ Ibidem, p. 53.

⁽²¹⁾ Ibidem, p. 57.

⁽²²⁾ Ibidem, pp. 56-57.

⁽²³⁾ Ibidem, p. 56.

⁽²⁴⁾ Ibidem, p. 56.

⁽²⁵⁾ Ibidem, p. 57.

⁽²⁶⁾ Ibidem.

Gheorghe GORUN

Gazeta Gorjului

Redactor Șef:
Vasile VASIESCU
vasilevasiescu@yahoo.com

reprezintă un proiect editorial medi@rt.vasiescu

susținut logistic și financiar de S.C. GORJEANUL S.A.

Tehnoredactare:

Mihai Valentin DOBRE & Irinel AVRAM

ISSN 1221 - 0129

Director General: Bebe-Viorel IONICĂ

Tipografia
PRODCOM SRL

CERTDIGITAL
semnează sigur

KIT SEMNĂTURĂ DIGITALĂ

Integrare Multiplatformă

Securitate

Cost redus

Contactează-ne!

office@certdigital.ro

